

بیستوفیل

تاریخ یازدهم - انسانی

نوטר وفیل خونه رتبه برترها

قبولی های کنکور ۱۴۰۴

تک رقمی نوטר وفیل

رتبه ۸
ایمان نیک‌نام جهرمی

دور رقمی های نوטר وفیل

رتبه ۱۴
امیر محمد کیانی

رتبه ۲۰
سینا راضی

رتبه ۳۲
امیر محمد رضائی

رتبه ۵۵
مهسا سیاوشی

رتبه ۵۹
ایمان انفرادی

رتبه ۶۱
بهار هلالی

رتبه ۷۵
محمد صالح عارفی

رتبه ۸۰
محمد مهدی شریفی

سه رقمی و چهار رقمی های نوטר وفیل

رتبه ۱۴۷
محدثه حیدری

رتبه ۱۶۰
اشکان کوثری

رتبه ۱۶۹
هانیه خواجه

رتبه ۲۲۲
امیر محمد شکوهی

رتبه ۲۵۹
ابوالفضل ناصریان

رتبه ۲۷۱
فاطمه سادات موسوی

رتبه ۳۰۸
سید علی اکرمی

رتبه ۳۴۱
حمیدرضا بشیری

رتبه ۴۳۲
سید محمد صادق حسینی

رتبه ۴۷۳
زهرا بابائی

رتبه ۵۱۴
محمدپارسا عبدالله آبادی

رتبه ۵۳۲
فاطمه شاهسونند

رتبه ۵۳۷
ریحانه حیدری

رتبه ۵۳۹
نجمه کیخا

رتبه ۵۴۶
حسین تفضلی نژاد

رتبه ۵۵۷
محمد صالح زارعی

رتبه ۵۷۰
زهرا ولی نژاد

رتبه ۶۰۶
سجاد محمودی زاده

رتبه ۶۶۱
فاطمه اصغری

رتبه ۶۶۷
سیاوش مصطفایی

رتبه ۶۷۲
محمدماهان عنبرستانی

رتبه ۶۹۱
بهار ضرغامی

رتبه ۷۱۴
محمد یزدیان

رتبه ۷۸۱
احسان قنبری

رتبه ۷۸۶
نیما غفاری

رتبه ۸۰۳
مائده رنجبر

رتبه ۸۰۴
آرمین رضایی

رتبه ۸۹۳
فاطمه مشاوری نجف آبادی

رتبه ۹۰۹
کیما فدائی

رتبه ۹۴۷
صفورا بقائی

رتبه ۱۰۵۲
پویان فریور افشار

رتبه ۱۰۵۸
الینا جلالی فر

رتبه ۱۱۲۲
علی طاهر زاده

رتبه ۱۱۲۷
زهرا بابائی

رتبه ۱۲۳۴
مطهره توحیدی

رتبه ۱۲۳۶
مبینا ایزدی

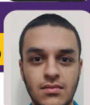
رتبه ۱۲۸۴
بهار امیری

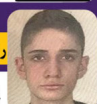
رتبه ۱۲۸۴
فاطمه معین زاده

رتبه ۱۳۵۰
علی زینلی

رتبه ۱۳۷۲
پارسا رضایی

رتبه ۱۴۲۴
سید امیر حسین حسینی

رتبه ۱۴۸۳
سینا خاوری خراسانی

رتبه ۱۴۹۳
محمد مهدی خرم زاده

رتبه ۱۵۰۳
فاطمه رحیم زاده

رتبه ۱۵۳۴
فاطمه عبیری

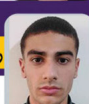
رتبه ۱۶۲۸
امیر محمد فکور حقیقی

رتبه ۱۶۳۹
ابوالفضل نیرومند

رتبه ۱۶۷۸
سجاد ینکی

رتبه ۱۶۹۶
ندا ملک‌شاهی

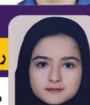
رتبه ۱۷۳۱
محمد رضا محسنی

رتبه ۱۷۵۴
هلیا حاجیلوئی

رتبه ۱۹۶۶
مهسا رضایی مقدم

رتبه ۲۰۱۵
علی شیرزاد

رتبه ۲۵۵۹
سارا حمزه

رتبه ۲۶۲۵
زهرا مجمعی

رتبه ۲۷۱۱
محمد غلامی

رتبه ۲۷۵۱
فهمیه سیدآبادی

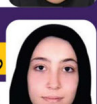
رتبه ۲۷۸۱
سعید شبانی

رتبه ۲۷۹۴
مریم بادلی

رتبه ۲۸۱۰
هدیه رحیمی

رتبه ۲۸۸۱
پارسا جمال امیددی

رتبه ۳۱۳۳
صبا شایع ثانی

رتبه ۳۲۴۴
هلیا سجادی

رتبه ۳۳۴۳
سینا ارزمانی

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

گونه‌های منابع تاریخی از ظهور اسلام تا پایان عصر صفوی ۱

گونه‌های منابع تاریخی از ظهور اسلام

تألیف عصر صفوی

۱ درست‌ی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

الف

آثار برجای مانده از انسان‌ها و جوامع گذشته تنها شواهدی هستند که به مورخان این امکان را می‌دهند که از اوضاع گذشته مطلع شوند.

ب

تاریخ‌نگاری عمومی در ایران از قرن چهارم هجری آغاز و تا اواخر عصر قاجاریه تداوم یافت.

پ

تاریخ‌های منظوم از زمان مغولان در ایران رایج شدند.

ت

اسناد برجای مانده از دیوان‌های حکومتی سلسله‌ها نظیر فرمان‌ها، معاهدات سیاسی، اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت از منابع تاریخی

محسوب نمی‌شوند.

ث

مراجع و منابع نوشتاری شامل آثار شفاهی، کتاب‌های تاریخی، سفرنامه‌ها، ادبیات و متون ادبی می‌شوند.

۲

کدام‌یک از موارد سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط هستند؟

(در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است)

الف) تاریخ بیهقی	۱- از مهم‌ترین تاریخ‌های عمومی
ب) تاریخ سیستان	۲- از مشهورترین تاریخ‌های سلسله‌ای
پ) تاریخ طبری	۳- از معروف‌ترین تک‌نگاری‌ها
ت) عجائب‌المقدور فی النوائب تیمور	

۳

کدام‌یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف: تاریخ طبری	۱) از مشهورترین نمونه‌های تاریخ سلسله‌ای
ب: تاریخ سیستان	۲) از مهم‌ترین نمونه‌های تاریخ عمومی
ج: تاریخ بیهقی	۳) از معروف‌ترین آثار مربوط به تاریخ محلی
د: تاریخ مسعودی	

۴

جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است.)

(سلسله‌ای - عمومی - تاریخ‌های محلی - تک‌نگاری)

الف) تاریخ‌نگاری یکی از شاخه‌های تاریخ‌نگاری در ایران است که از قرن سوم هجری قمری آغاز شد و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت.

ب) در کتاب‌های، انگیزه اصلی نویسندگان، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامهٔ مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

تشریحی: (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۵

هدف فرمانروایان از تشویق ادیبان و دانشمندان به نگارش تاریخ‌های سلسله‌ای چه بود؟

۶

کدام‌یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ دو مورد اضافه است.)

الف) از نمونه‌های مشهور اندرزنامه	۱- تاریخ سیستان
ب) از معروف‌ترین آثار تاریخ محلی	۲- عجائب‌المقدور فی نوائب تیمور
ج) از مشهورترین آثار تاریخ سلسله‌ای	۳- تاریخ طبری
	۴- قابوس‌نامه
	۵- تاریخ بیهقی

۷ کاربست شواهد و مدارک تاریخی

متن‌های زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.

متن (۱) «نهم محرم به قزوین رسیدم. باغستان بسیار داشت، بی‌دیوار و خار و هیچ مانعی از دخول در باغات نبود و قزوین را شهری نیکو دیدم. بارویی حصین و کنگره بر آن نهاده و بازارهایی خوب، مگر آنکه آب در وی اندک بود و منحصر به کاریزها در زیرزمین و رئیس آن مردی علوی بود و از همه صناعات که در آن شهر بود کفشگر بیشتر بود.» (سفرنامه ناصرخسرو قبادیانی)

متن (۲) «این باغ‌ها متعلق به شاه هستند، ولی مردم با آزادی کامل از آن استفاده می‌کنند و آن‌قدر میوه در آن وجود دارد که برای تمام شهر کافی و حتی زیاد است. در طول باغ، راهروهای زیادی وجود دارد که اطراف آن را درخت‌های سرو کاشته‌اند... خیابان‌های متعددی که چهارباغ را قطع می‌کنند، گرچه در زیبایی به آن نمی‌رسند، ولی چندان دست کمی نیز از آن ندارند؛ زیرا آب به اندازه‌ای فراوان است که از وسط همه آنها نه‌ری می‌گذرد... روی هم‌رفته به دلیل اینکه چهارباغ به شاه تعلق دارد، واقعاً دارای عظمتی بی‌نظیر است.» (سفرنامه پیترودلواله)

الف) میزان آب در دو شهر مذکور از دیدگاه نویسندگان چگونه است؟

ب) چه تفاوت یا شباهتی میان اطلاعات ارائه‌شده در متن ۱ و ۲ وجود دارد؟

تشریحی: (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۸ ویژگی‌های تاریخ عمومی را بنویسید. (ذکر ۲ مورد)

۹ چرا متون نظم و نثر ادبی گونه مهمی از منابع تاریخی محسوب می‌شوند؟

۱۰ انگیزه اصلی نویسندگان تاریخ‌های محلی از نگارش این کتاب‌ها چه بود؟ (ذکر ۲ مورد)

۱۱ کدام یک از منابع تاریخی سمت چپ با گزینه‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است).

الف - اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم	۱ - تک‌نگاری
ب - توصیف و ثبت تاریخ زندگی فرمانروا به صورت متمرکز	۲ - تاریخ محلی
ج - نگارش تاریخ جهان از آفرینش عالم تا پایان دوره ساسانیان	۳ - اندرزنامه
	۴ - تاریخ عمومی

۱۲ سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی از چه دوره‌ای در ایران، رواج و رونق بسیاری یافت؟

۱۳ انوری، در چه قصیده‌ای، اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده است؟

۱۴ کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است).

الف - عجایب المقدور فی نوائب تیمور	۱ - ابن خردادبه
ب - فتوح البدان	۲ - حسن بیگ روملو
ج - المسالک و الممالک	۳ - ابن عربشاه
د - عالم آرای عباسی	۴ - بلاذری
	۵ - اسکندر بیک منشی

۱۵ کتاب‌های اندرزنامه به چه مسائلی می‌پردازد؟

پاسخنامه تشریحی

۱

الف

نادرست

ب

نادرست

پ

درست

ت

نادرست

ث

نادرست

۲ - مورد «پ» یا تاریخ طبری

۲- مورد «الف» یا تاریخ بیهقی

۳- مورد «ت» یا عجائب‌المقدور فی‌النوائب تیمور

۳ :۱: با شماره ج «تاریخ بیهقی» ۲: با شماره الف «تاریخ طبری» ۳: با شماره ب «تاریخ سیستان»

۴ الف) تاریخ‌نگاری عمومی یکی از شاخه‌های تاریخ‌نگاری در ایران است که از قرن سوم هجری قمری آغاز شد و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت. (صفحه ۴ کتاب درسی)

ب) در کتاب‌های تاریخ‌های محلی، انگیزه اصلی نویسندگان، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

(صفحه ۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) عمومی (ب) تاریخ‌های محلی

(هر مورد ۲۵ نمره)

۵ فرمانروایان بزرگ و کوچک، به‌منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود، معمولاً ادیبان و دانشمندان را تشویق و مأمور به تدوین این رویدادها می‌کردند.

(صفحه ۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به‌منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود، معمولاً ادیبان و دانشمندان را تشویق و مأمور به تدوین این رویدادها می‌کردند (۵ نمره).

۶ الف) ۴- قابوس‌نامه؛ از نمونه‌های مشهور اندرزنامه‌ها، می‌توان به قابوس‌نامه، نوشته عنصرالمعالی در قرن پنجم هجری اشاره کرد.

ب) ۱- تاریخ سیستان؛ از معروف‌ترین آثار تاریخ محلی می‌توان به تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال ۷۲۵ ق اشاره کرد.

ج) ۵- تاریخ بیهقی؛ کتاب تاریخ بیهقی اثر ابوالفضل بیهقی در تاریخ غزنویان از مشهورترین تاریخ‌های سلسله‌ای است.

(صفحه ۱۱ و ۵ و ۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۴- قابوس‌نامه (۲۵ نمره)

ب) ۱- تاریخ سیستان (۲۵ نمره)

ج) ۵- تاریخ بیهقی (۲۵ نمره)

۷ الف) قزوین: آب در آن کم بود.

اصفهان: آب فراوان بود.

ب) متن اول موقعیت قزوین و کسبه از زبان یک ایرانی در قرن پنجم هجری است اما متن دوم در زمان صفویه و در اصفهان توسط یک اروپایی نقل شده است که البته هر دو سفرنامه‌نویس بودند.

(صفحه ۷ و ۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

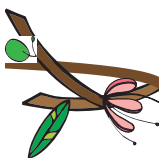
الف) قزوین: آب در آن کم بود. (۲۵ نمره)

اصفهان: آب فراوان بود. (۲۵ نمره)

ب) متن اول موقعیت قزوین و کسبه از زبان یک ایرانی در قرن پنجم هجری است (۲۵ نمره) اما متن دوم در زمان صفویه و در اصفهان توسط یک اروپایی نقل شده است که البته هر دو سفرنامه‌نویس بودند. (۲۵ نمره)

۸ این دسته از آثار، نگارش تاریخ جهان را از آفرینش عالم آغاز می‌کردند و سپس به شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران می‌پرداختند. پس از آن، تاریخ اساطیری ایران را از کیومرث آغاز و به پایان دوره ساسانیان ختم می‌کردند. در ادامه، رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله‌های ایرانی را تا زمان حیات خود ثبت و ضبط می‌کردند.

(صفحه ۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مؤلفان این دسته از آثار، نگارش تاریخ جهان را از آفرینش عالم آغاز می‌کردند و سپس به شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران می‌پرداختند (ویژگی اول) پس از آن، تاریخ اساطیری ایران را از کیومرث آغاز و به پایان دوره ساسانیان ختم می‌کردند (ویژگی دوم). در ادامه، رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله‌های ایرانی را تا زمان حیات خود ثبت و ضبط می‌کردند. (ویژگی سوم) (ذکر ۲ مورد و هر مورد ۵ نمره دارد)

۹- زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری، کم و بیش، در شعر شاعران و نوشته‌های ادبی نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند. همچنین بسیاری از شاعران مانند انوری شاعر دوره سلجوقی در قصیده‌نامه اهل خراسان، سعدی در بوستان و گلستان و حافظ در دیوانش به خوبی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده‌اند.

(صفحه ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی (۵ نمره) و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج (۵ نمره) در هر عصری، کم و بیش، در شعر شاعران و نوشته‌های ادبی نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند.

۱۰- انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب‌های تاریخی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

(صفحه ۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب‌های تاریخی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است. (ذکر ۲ مورد که هر کدام ۵ نمره دارد).

۱۱- الف- ۳ (اندرزنامه)

ب- ۱ (تک‌نگاری)

ج- ۴ (تاریخ عمومی)

۱۲- دوره مغولان

۱۳- قصیده‌نامه اهل خراسان

۱۴- الف- شماره ۳

ب- شماره ۴

ج- شماره ۱

د- شماره ۵

۱۵- اندرزنامه بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازد.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۲ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

۱ معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی

۱ انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی

۱ روش‌های سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی را بنویسید. (دو مورد)

۲ در گذشته نیز بسیاری از مورخان به این اصل اعتقاد داشتند و برای سنجش اخبار از این روش بهره می‌بردند.

۱) سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان (۲) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی

۳) مطابقت با عقل (۴) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد

۳ یک مورد از انواع معیارهای سنجش خبر تاریخی را نام ببرید.

۴ متن زیر از تاریخ بیهقی است. آن را بخوانید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

«و اخبار گذشته را در دو قسم گویند که آن را سه دیگر نشانند: یا از کسی بیاید شنید و یا از کتابی بیاید خواند و شرط آن است که گوینده باید که ثقه و راستگوی باشد و نیز «خرد» گواهی دهد که آن خبر درست است... و کتاب همچنان است که هرچه خوانده آید از اخبار که خرد آن را رد نکند شنونده آن را باور دارد و خردمندان آن را بشنوند و فراستانند... و آن کسان که سخن راست خواهند تا باور دارند ایشان را از دانایان شمردند و سخت اندک است عدد ایشان، و ایشان نیکو فراستانند و سخن زشت را بیندازند...»

الف از نظر بیهقی، عقل چه نقشی در تشخیص اصالت و اعتبار یک خبر دارد؟

ب با توجه به تأکید بیهقی به راستگو بودن گوینده، اشاره به کدام نوع از معیارهای سنجش خبر تاریخی دارد؟

۵ اعتبارسنجی و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی با چه معیارهایی انجام می‌گیرد؟ (ذکر دو مورد)

۶ یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک خبر یا گزارش تاریخی چیست؟ نظر مورخان قدیمی در این رابطه چه بود؟

انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

۷ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.

الف یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس روش موضوعی، کتاب مروج‌الذهب و معادن‌الجواهر مسعودی است.

۸ مهم‌ترین ویژگی‌های تاریخ‌نگاری روایی را نام ببرید.

۹ شیوه کار مورخ در روش تاریخ‌نگاری ترکیبی چگونه است؟

۱۰ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) وجوه اشتراک و تمایز تاریخ‌های سلسله‌ای و تک‌نگاری را بیان کنید.

ب) روش تاریخ‌نگاری موضوعی و سال‌شماری که توسط مورخان در دوران اسلامی استفاده می‌شد را با هم مقایسه کنید.

۱۱ اظهارنظر و قضاوت:

الف) به نظر شما چرا سفرنامه‌ها از منابع مهم تاریخ‌نگاری محسوب می‌شوند؟

ب) به نظر شما به چه دلیلی برخی از نویسندگان، دور بودن تاریخ‌نگاری روایی را از هرگونه نقد و انتقاد، امتیاز بزرگی می‌دانند؟

۱۲ تاریخ‌نگاری روایی در آغاز به چه منظوری مورد استفاده قرار می‌گرفت؟

۱۳ جمله‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید.

الف در تاریخ‌نگاری روایی، نویسندگان هیچ نقد و نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

۱۴ مورخان در دوران اسلامی، گزارش‌ها و نوشته‌های خود را به دو روش «سال‌شماری و موضوعی» تنظیم و ارائه می‌کردند، این دو روش را با هم مقایسه نمایید.

پاسخنامه تشریحی

۱ - مطابقت با عقل - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان - اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی - اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی.

۲ - گزینه ۳، «مطابقت با عقل»

۳ - (۱) سنجش اعتبار و نقد راوی (۲) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

۴

الف

عقل باید اخباری که از یک گوینده یا کتاب نقل می‌شود را تأیید کند.

ب

سنجش اعتبار و نقد راوی

۵ - (۱) مطابقت با عقل

(۲) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد

(۳) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی

(۴) سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان

(۵) اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی

(۶) اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی (ذکر دو مورد)

(صفحه ۱۵ تا ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) مطابقت با عقل

(۲) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد

(۳) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی

(۴) سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان

(۵) اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی

(۶) اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی

(ذکر دو مورد کافی است و هر مورد ۵ نمره دارد)

۶ - بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است. یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی، ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیل بر بطلان و نادرستی آن می‌دانند.

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است. (۵ نمره) یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی، ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیل بر بطلان و نادرستی آن می‌دانند. (۵ نمره)

۷

الف

درست

۸ - مورخ بدون هیچ دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آنها را نقل می‌کرد.

- نویسندگان، هیچ نقد و نظری در مورد درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

۹ - در این روش مورخ به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همه روایت‌ها، یک گزارش از مجموع آنها تنظیم می‌کند. در این روش، مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند.

(صفحه ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در این روش مورخ به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همه روایت‌ها، یک گزارش از مجموع آنها تنظیم می‌کند. / در این روش، مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. (ذکر یک مورد کافی است، ۱ نمره)

۱۰ - الف) وجوه اشتراک: هر دو به دستور و خواسته فرمانروا نگاشته می‌شد.

تمایز: تاریخ سلسله‌ای به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران فرمانروایان نگاشته می‌شد ولی در تک‌نگاری مؤلفان تاریخ زندگی فرمانروا را به صورت متمرکز و ویژه، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند.

ب) در روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند، مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ ق، وقایع محرم و عاشورا گزارش می‌کند. در روش موضوعی، یک موضوع خاصی

محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. آن موضوع خاص می‌توانست یک شعر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشد. از کتاب‌های موضوعی می‌توان به «مروج الذهب و معادن الجواهر» نوشته علی بن حسین مسعودی اشاره کرد.

(صفحه ۱۸ و ۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) وجوه اشتراک: هر دو به دستور و خواسته فرمانروا نگاشته می‌شد. (۵/۵ نمره)

تمایز: تاریخ سلسله‌ای به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران فرمانروایان نگاشته می‌شد ولی در تک‌نگاری مؤلفان تاریخ زندگی فرمانروا را به صورت متمرکز و ویژه، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند. (۵/۵ نمره)

(ب) در روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند، مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ ق، وقایع محرم و عاشورا گزارش می‌کند. (۵/۵ نمره) در روش موضوعی، یک موضوع خاصی محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. آن موضوع خاص می‌توانست یک شعر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشد. (۵/۵ نمره)

۱۱ الف) زیرا سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند و بسیاری از جهانگردان گنجینه‌ای از اخبار و اطلاعات بسیار باارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیایی تاریخی سرزمین‌هایی را که دیده‌اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده‌اند.

(ب) برخی آن را امتیازی بزرگ می‌دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می‌کنند.

(صفحه ۷ و ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) زیرا سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند (۵/۵ نمره) و بسیاری از جهانگردان گنجینه‌ای از اخبار و اطلاعات بسیار باارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیایی تاریخی سرزمین‌هایی را که دیده‌اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده‌اند. (۵/۵ نمره)

(ب) برخی آن را امتیازی بزرگ می‌دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند (۵/۵ نمره) و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می‌کنند. (۵/۵ نمره)

۱۲ این نوع تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد، ولی بعدها برای ثبت وقایع دوره‌های بعدی نیز از این روش استفاده می‌شد.

(صفحه ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

این نوع تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر (۵/۵ نمره) و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد، ولی بعدها برای ثبت وقایع دوره‌های بعدی نیز از این روش استفاده می‌شد. (۵/۵ نمره)

۱۳

الف صحیح

۱۴ در روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند. مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ هـ ق، وقایع محرم و عاشورا را گزارش می‌کند. در روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. آن موضوع خاص می‌توانست یک شهر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشد. یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری براساس روش موضوعی محوری، کتاب مروج‌الذهب و معادن‌الجواهر، نوشته علی بن حسین مسعودی است.

۱۵ تاریخ‌نگار بدون هیچ گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها عیناً آنها را ذکر می‌کرد. در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد. هیچ نقد و نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۳ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

۱ شبه جزیره عربستان در آستانه ظهور اسلام

۱ بعثت حضرت محمد (ص) و دعوت به اسلام

شبه‌جزیره عربستان در آستانه ظهور

۱ به نظر شما، چرا در نظام اجتماعی عربستان پیش از اسلام زن از مقام و منزلت پایینی برخوردار بود و مردان قبیله فقط به پدران خود افتخار می‌کردند؟

۲ جاهلیت را تعریف کنید.

۳ اظهارنظر و قضاوت:

الف) به نظر شما به چه دلایلی، قریش در شبه‌جزیره عربستان قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی داشت؟

ب) به نظر شما آثار و پیامدهای اکتشافات جغرافیایی اروپاییان بر مستعمرات و مردم بومی قاره آمریکا چه بود؟

۴ علت شکل‌گیری تعصب یا عصبیت قبیله‌ای در بین اعراب چه بود؟

۵ منظور از قبیله در آستانه ظهور اسلام چه بود؟

۶ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است).

(روایی - ترکیبی - عدنانی - قحطانی)

الف) در روش تاریخ‌نگاری مورخ با مطالعه همه روایت‌ها، یک گزارش واحد از مجموع آنها تنظیم می‌کند.

ب) قبایل عرب شمالی به نام معروف بودند.

۷ گزینه مناسب را انتخاب کنید.

الف) هم‌زمان با ظهور اسلام، بیشتر ساکنان شبه‌جزیره عربستان، به ویژه اهالی مکه چه آیینی داشتند؟

۱- یهودی ۲- مسیحی ۳- بت‌پرست ۴- زرتشتی

ب) تاریخ‌نگاری عمومی از قرن هجری قمری آغاز و تا اواخر تداوم یافت.

۱) سوم - عصر قاجار ۲) سوم - اوایل دوران تیموری ۳) چهارم - عصر صفوی ۴) چهارم - دوران زندیه

۸ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) مشهورترین چهره تاریخ‌نگاری روایی کیست؟

ب) وابستگی شدید اعراب به قبیله خود موجب به وجود آمدن کدام پدیده شد؟

۹ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) حُفَاء:

ب) قبیله:

۱۰ چرا در نظام اجتماعی عربستان پیش از اسلام، زن از مقام و منزلت پایینی برخوردار بود؟

۱۱ تأثیر عوامل جغرافیایی و اقلیمی را بر وضعیت اقتصادی و مشاغل ساکنان شبه‌جزیره عربستان به هنگام ظهور اسلام توضیح دهید؟

۱۲ چرا قبیله قریش قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی در میان قبایل دیگر داشت؟

۱۳ مفهوم جاهلیت را توضیح دهید.

۱۴ مشخصات آیین بت‌پرستی ساکنان شبه‌جزیره عربستان را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است)

بعثت حضرت محمد (ص) و دعوت به

۱۵ علل و عوامل مخالفت و دشمنی سران مشرک با اسلام چه بود؟ (دو مورد)

۱۶ متن زیر را بخوانید و به سؤالات داده‌شده پاسخ دهید.

تأمل در فهرست مسلمانان نخستین نشان می‌دهد که بیشتر آنان شامل دو گروه می‌شدند: «طبیعی است کسانی که از چهل سال بالاتر بوده‌اند به حکم

طبیعت سن، محافظه کار بوده اند و به زمان گذشته تعلق داشته اند و دست کشیدن و روی گردانیدن ایشان از دین و سنت آباء و اجداد، کاری سخت و دشوار بوده است؛ برخلاف جوانان که ذهن و قلبشان بیشتر و بهتر مستعد پذیرفتن افکار و عقاید جدید بوده است. این معنا در همه انقلاب های فکری و دینی و اجتماعی کم و بیش صادق است.

اما مستضعفان وضع دیگری داشته اند. مقصود از مستضعفان در مکه آن روز، کسانی بودند که برده و یا آزاد کرده به شمار می رفتند. دسته دیگری از مستضعفان افرادی بودند که به مناسبتی از قوم و قبیله خود جدا شده و در مکه زندگی می کردند. اینان ناچار بودند برای حفظ جان و مال خود، تحت حمایت یکی از اشراف یا طایفه ها و قبیله های آن شهر قرار گیرند و موقعیت و منزلت اجتماعی پایین تری داشتند.

الف با توجه به متن بالا، نخستین ایمان آورندگان به اسلام بیشتر شامل چه گروه هایی بودند؟

ب با توجه به متن فوق، به نظر شما چرا افراد مسن کمتر به پذیرش عقاید جدید تمایل نشان می دهند؟

۱۷ کاربست شواهد و مدارک تاریخی:

متن زیر را بخوانید و به پرسش های مربوط به آن پاسخ دهید.

«تأمل در فهرست مسلمانان نخستین نشان می دهد که بیشتر آنان شامل دو گروه می شدند؛ یک گروه جوانان متعلق به خاندان بانفوذ و اشرافی قریش و گروه دیگر فقیران و مستضعفان مکه.

طبیعی است کسانی که از چهل سال بالاتر بوده اند، به حکم طبیعت سن، محافظه کار بوده اند و به زمان گذشته تعلق داشته اند و دست کشیدن و روی گردانیدن ایشان از دین و سنت آباء و اجداد، کاری سخت و دشوار بوده است؛ برخلاف جوانان که ذهن و قلبشان بیشتر و بهتر مستعد پذیرفتن افکار و عقاید جدید بوده است، این معنا در همه انقلاب های فکری و دینی و اجتماعی کم و بیش صادق است.

اما مستضعفان وضع دیگری داشته اند، مقصود از مستضعفان در مکه آن روز، کسانی بودند که برده یا آزاد کرده به شمار می رفتند. دسته دیگری از مستضعفان افرادی بودند که به مناسبتی از قوم و قبیله خود جدا شده و در مکه زندگی می کردند. اینان ناچار بودند برای حفظ جان و مال خود، تحت حمایت یکی از اشراف یا طایفه ها و قبیله های آن شهر قرار گیرند و موقعیت و منزلت اجتماعی پایین تری داشتند.

عمار بن یاسر، مادرش سمیه، بلال بن رباح، ابوذر غفاری و ... از جمله نخستین مستضعفانی بودند که اسلام آوردند. (زریاب خویی، سیره رسول الله (ص) صفحه ۱۱۷ - ۱۲۸؛ با اندکی تلخیص).

الف کدام معنا در همه انقلاب های فکری و دینی و اجتماعی کم و بیش صادق است؟

ب گروه های مستضعف در مکه شامل چند گروه بودند؟

۱۸ درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید.

الف اندرزنامه ها بیشتر حاوی موضوعاتی درباره شیوه کشورداری و مناسبات حکومت و مردم اند.

ب مهم ترین رسالت مورخان تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.

ج نزول آیات نخستین سورة علق بر حضرت محمد (ص) به منزله آغاز پیامبری و رسالت الهی ایشان بود.

۱۹ توصیف فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی:

الف منابع غیرنوشتاری به چند دسته تقسیم می شوند؟ (ذکر ۲ مورد)

ب برجسته ترین مورخان تاریخ نگاری ترکیبی را نام ببرید.

ج حضرت محمد (ص) در آغاز پیامبری به صورت پنهانی افراد را به چه چیزهایی دعوت می کرد؟

د پیامبر (ص) در سال دهم بعثت دو تن از حامیان خود را از دست داد، آنها چه کسانی بودند؟

۲۰ عکس العمل ابوطالب در برابر فشار مشرکان بر عدم حمایت از پیامبر چه بود؟

پاسخنامه تشریحی

۱ در جامعه (عربستان) ارزش به قوت بازو و نیروی جنگاوری بود.

- بسیاری از پدران و خانواده‌ها آرزو داشتند که فرزندشان پسر باشد تا بتواند از راه جنگ و راهزنی، غنیمت به چنگ آورد.

- علاوه بر آن، با فرزند پسر، نام و عزت و شرافت قبیله حفظ می‌شد.

۲ به‌طور کلی، وضعیت اجتماعی و فرهنگی مردمانی که حضرت محمد (ص) در میان آنان مبعوث شد، دارای ویژگی شخصی بود که قرآن از آن با صفت «جاهلی» یاد کرده است. «جاهلیت» در اینجا مترادف با نادانی و فقدان علم و معرفت نیست، بلکه دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن، گستاخ و کینه‌جویی دارد که از خلق و خوی تند و سرکش اعضای آن جامعه سرچشمه می‌گرفت و تعصب قبیله‌ای و پیروی کورکورانه از اجداد قبیله در آن جامعه، جایگزین تعقل، منطق و بردباری شده بود.

۳ الف) قبیلهٔ قریش به‌سبب در اختیار داشتن ادارهٔ کعبه و برقراری رابطهٔ تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک، قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی در میان قبایل دیگر داشت. (صفحهٔ ۲۲ کتاب درسی)

ب) به دنبال دستیابی اروپاییان به سرزمین‌های جدید، جمعیت زیادی از مردم بومی مستعمرات به ویژه در قارهٔ آمریکا بر اثر سرکوب شدید و انتشار بیماری‌های مرگبار از بین رفتند. اروپاییان تمدن‌های بومی و نهادهای کهن آن قاره را نابود کردند و دین، زبان و فرهنگ خود را به جای آن نشاندهند. (صفحهٔ ۱۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) به سبب در اختیار داشتن ادارهٔ کعبه (۵/۵ نمره) و برقراری رابطهٔ تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک (۵/۵ نمره)

ب) به دنبال دستیابی اروپاییان به سرزمین‌های جدید، جمعیت زیادی از مردم بومی مستعمرات به ویژه در قارهٔ آمریکا بر اثر سرکوب شدید و انتشار بیماری‌های مرگبار از بین رفتند (۵/۵ نمره). اروپاییان تمدن‌های بومی و نهادهای کهن آن قاره را نابود کردند و دین، زبان و فرهنگ خود را به جای آن نشاندهند. (۵/۵ نمره).

۴ وابستگی شدید عرب‌ها به قبیلهٔ خود، موجب به وجود آمدن عصیت قبیله‌ای شده بود.

(صفحهٔ ۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

وابستگی شدید عرب‌ها به قبیلهٔ خود، موجب به وجود آمدن عصیت قبیله‌ای شده بود (۵/۵ نمره).

۵ قبیله، یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آمد و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند.

(صفحهٔ ۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

قبیله، یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آمد (۵/۵ نمره) و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند. (۵/۵ نمره)

۶ الف) ترکیبی

ب) عدنانی؛ در آستانهٔ ظهور اسلام، ساکنان شبه جزیرهٔ عربستان را قبیله‌ها و طایفه‌های گوناگون عرب تشکیل می‌دادند و هر یک از آنها، بر پایهٔ نسب‌نامه‌هایی که سینه به سینه منتقل شده بود، خود را به یکی از دو دستهٔ قحطانی (جنوبی) و عدنانی (شمالی) منسوب می‌کردند.

(صفحهٔ ۱۷ و ۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ترکیبی (۲۵/۵ نمره) ب) عدنانی (۲۵/۵ نمره)

۷ الف) گزینۀ ۳: بت‌پرست؛ هم‌زمان با ظهور اسلام، بیشتر ساکنان شبه جزیرهٔ عربستان، به ویژه اهالی مکه بت‌پرست بودند.

ب) گزینۀ ۱: سوم - عصر قاجار؛ تاریخ‌نگاری عمومی یکی از شاخه‌های تاریخ‌نگاری در ایران است که از قرن سوم هجری قمری آغاز و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت.

(صفحهٔ ۲۳ و ۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینۀ ۳: بت‌پرست (۲۵/۵ نمره) ب) گزینۀ ۱: سوم - عصر قاجار (۲۵/۵ نمره)

۸ الف) محمد بن جریر طبری؛ مشهورترین چهرهٔ تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور، محمد بن جریر طبری است. او برای تألیف کتاب خود اخبار فراوانی را جمع‌آوری می‌کرد. ب) عصیت قبیله‌ای؛ از جملهٔ شاخص‌ترین سنن و ارزش‌های حاکم بر نظام قبیله‌ای، افتخار به حسب و نسب، احترام به روابط خونی و خویشاوندی، اطاعت بی‌چون و چرا از رئیس یا شیخ قبیله و پشتیبانی بی‌قید و شرط از افراد قبیله در هر شرایطی بود. وابستگی شدید اعراب به قبیلهٔ خود، موجب به‌وجود آمدن تعصب یا عصیت قبیله‌ای شده بود. تعصب قبیله‌ای، نقش زیادی در بروز جنگ و خونریزی‌های پی‌درپی در شبه جزیرهٔ عربستان داشت.

(صفحهٔ ۱۷ و ۲۱ کتاب درسی)

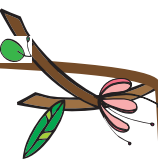
راهنمای تصحیح:

الف) محمد بن جریر طبری (۲۵/۵ نمره) ب) تعصب یا عصیت قبیله‌ای (۲۵/۵ نمره)

۹ الف) حُفَاء، در کنار بت‌پرستان معدودی از اعراب بودند که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند و از گوشت قربانی آنها نمی‌خوردند. اینان به حُفَاء معروف شدند.

ب) قبیله، یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آمد و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند.

(صفحهٔ ۲۱ و ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خُفَاء، معدودی از اعراب بودند که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند (۵/نمره) و از گوشت قربانی آنها نمی‌خوردند. اینان به خُفَاء معروف شدند. (۵/نمره)

ب) قبیله، یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آمد (۵/نمره) و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند. (۵/نمره)
 ۱۰ در جامعه‌ای که ارزش به قوت بازو و نیروی جنگاوری بود، بسیاری از پدران و خانواده‌ها آرزو داشتند که فرزندشان پسر باشد تا بتواند از راه جنگ و راهزنی، غنیمت به چنگ آورد. علاوه بر آن، با فرزند پسر، نام و عزت و شرافت قبیله حفظ می‌شد. به همین دلیل مردان قبیله فقط به پدران خود افتخار می‌کردند نه به مادران. (صفحه ۲۱ و ۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در جامعه‌ای که ارزش به قوت بازو و نیروی جنگاوری بود، بسیاری از پدران و خانواده‌ها آرزو داشتند که فرزندشان پسر باشد تا بتواند از راه جنگ و راهزنی، غنیمت به چنگ آورد (مورد اول). علاوه بر آن، با فرزند پسر، نام و عزت و شرافت قبیله حفظ می‌شد (مورد دوم). به همین دلیل مردان قبیله فقط به پدران خود افتخار می‌کردند نه به مادران (مورد سوم). (ذکر ۲ مورد کافی است که هر کدام ۵/نمره دارد.)

۱۱ وضعیت اقتصادی شبه جزیره عربستان به شدت متأثر از موقعیت جغرافیایی و شرایط طبیعی و اقلیمی بود. بخش عمده این شبه جزیره را صحراها و صخره‌های خشک و گرم تشکیل می‌دهند و قبایلی که در این بخش پراکنده بودند، اغلب از طریق دامداری و پرورش معدودی بز و شتر و راهزنی، زندگی خود را تأمین می‌کردند. در برخی از مناطق این شبه جزیره مانند یثرب، یمن و طائف کشاورزی وجود داشت. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

وضعیت اقتصادی شبه جزیره عربستان به شدت متأثر از موقعیت جغرافیایی و شرایط طبیعی و اقلیمی بود. بخش عمده این شبه جزیره را صحراها و صخره‌های خشک و گرم تشکیل می‌دهند و قبایلی که در این بخش پراکنده بودند، اغلب از طریق دامداری و پرورش معدودی بز و شتر و راهزنی، زندگی خود را تأمین می‌کردند. (۵/نمره) در برخی از مناطق این شبه جزیره مانند یثرب، یمن و طائف کشاورزی وجود داشت. (۵/نمره)

۱۲ به سبب در اختیار داشتن اداره کعبه و برقراری رابطه تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک.
 ۱۳ «جاهلی، و جاهلیت» در اینجا مترادف با نادانی و فقدان علم و معرفت نیست، بلکه دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن، گستاخ و کینه‌جویی دارد که از خلق و خوی تند و سرکش اعضای آن جامعه سرچشمه می‌گرفت و تعصب قبیله‌ای و پیروی کورکورانه از اجداد قبیله در آن جامعه، جایگزین تعقل، منطق و بردباری شده بود.
 ۱۴ ۱- آنها بت‌های سنگی و چوبی را می‌پرستیدند. ۲- قربانی و نذرهای فراوانی را به آنها تقدیم می‌کردند. ۳- به جهان پس از مرگ، بی‌اعتقاد بودند. ۴- سنت حج ابراهیمی را به‌جا می‌آوردند اما آن را با عقاید، آداب و رسوم شرک‌آلود آمیخته بودند.

۱۵ احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها - مشرکان مکه از آن بیم داشتند که در صورت پیروی از اسلام، موقعیت تجاری و سیاسی آن شهر متزلزل شود. - بازرگانان قریش از سود هنگفتی که از تجارت با سرزمین‌های دور و نزدیک کسب می‌کردند، محروم بمانند. - وجود رقابت‌های قبیله‌ای و حسادت طایفه‌ای.

۱۶

الف

جوانان - مستضعفان

ب

ب) به حکم طبیعت سن، محافظه کار بوده‌اند و به زمان گذشته تعلق داشته‌اند و دست کشیدن و روی گردانیدن ایشان از دین و سنت آباء و اجداد، کاری سخت و دشوار بوده است.
 ۱۷ الف) اینکه جوانان برخلاف افراد بالای چهل سال که به زمان گذشته تعلق دارند و برای آنها دست کشیدن از دین و سنت اجدادشان، کاری سخت و دشوار است، ذهن و قلبشان بیشتر مستعد پذیرفتن افکار و عقاید جدید بوده است.

ب) شامل دو گروه (۱) برده یا آزادکرده (۲) افرادی که از قوم و قبیله خود جدا شده و در مکه زندگی می‌کردند. (صفحه ۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اینکه جوانان برخلاف افراد بالای چهل سال که به زمان گذشته تعلق دارند و برای آنها دست کشیدن از دین و سنت اجدادشان، کاری سخت و دشوار است، ذهن و قلبشان بیشتر مستعد پذیرفتن افکار و عقاید جدید بوده است (۵/نمره).

ب) شامل دو گروه (۱) برده یا آزادکرده (۲) افرادی که از قوم و قبیله خود جدا شده و در مکه زندگی می‌کردند (۵/نمره).

۱۸ الف) نادرست؛ اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازند. ب) درست

ج) درست؛ در ۲۷ رجب یا به روایتی دیگر در رمضان سالی که آن حضرت به چهل سالگی رسیده بود، در حال عبادت و تأمل و تفکر در غار حرا، فرشته وحی بر او فرود آمد و با نزول نخستین آیات سوره علق، پیام الهی را به ایشان رساند. نزول این آیات به منزله آغاز پیامبری و رسالت الهی حضرت محمد (ص) بود.

(صفحه ۱۱ و ۱۳ و ۲۵ صفحه کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵/نمره) ب) درست (۵/نمره) ج) درست (۲۵/نمره)

۱۹ الف) سه دسته (۱) محوطه‌ها و بناهای تاریخی (۲) ابزارها و وسایل دست‌ساخته بشر (۳) آثار شفاهی ب) بلاذری نویسنده کتاب فتوح البلدان / دینوری نویسنده کتاب اخبار الطوال

(ج ۱) پرستش خدای یگانه (۲) ایمان به روز قیامت

(د) حضرت خدیجه و حضرت ابوطالب

(صفحه ۲ و ۳ و ۱۷ و ۲۶ و ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) سه دسته (۱) محوطه‌ها و بناهای تاریخی (۲) ابزارها و وسایل دست‌ساخته بشر (۳) آثار شفاهی (ذکر ۲ مورد و هر مورد ۲۵ نمره دارد)

(ب) (۱) بلاذری (۲۵ نمره) (۲) دینوری (۲۵ نمره)

(ج) (۱) پرستش خدای یگانه (۲۵ نمره) (۲) ایمان به روز قیامت (۲۵ نمره)

(د) حضرت خدیجه (۲۵ نمره) و حضرت ابوطالب (۲۵ نمره)

۲۰ ابوطالب نه تنها از حمایت پیامبر دست نکشید، بلکه طایفه بنی هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند. تمام بنی هاشم، اعم از مسلمان و غیرمسلمان، درخواست ابوطالب را اجابت کردند و تنها ابولهب از این کار سر باز زد و به دشمنی با رسول خدا برخاست.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ابوطالب نه تنها از حمایت پیامبر دست نکشید (۲۵ نمره)، بلکه طایفه بنی هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند. (۲۵ نمره) تمام بنی هاشم، اعم از مسلمان و غیرمسلمان، درخواست

ابوطالب را اجابت کردند (۲۵ نمره) و تنها ابولهب از این کار سر باز زد و به دشمنی با رسول خدا برخاست. (۲۵ نمره)

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۴ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ مدینه و ساکنانش هنگام هجرت
- ۱ روش حکومت‌داری و خلق و خوی پیامبر
- ۱ مخالفت و دشمنی با امت و حکومت نوپای اسلامی
- ۱ تشکیل امت و حکومت نبوی
- ۱ گسترش و تحول امت و حکومت پیامبر

مدینه و ساکنانش هنگام هجرت

تشریحی: (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

- ۱ به چه دلایلی شهر یثرب پیش از هجرت پیامبر، از نظر سیاسی پراکنده و مستقل از یکدیگر بود؟ (ذکر یک مورد کافیست)
- ۲ شهر یثرب را از نظر سیاسی، اقتصادی و دینی توصیف کنید.
- ۳ پیمان عقبه اول و دوم را توضیح دهید.

روش حکومت‌داری و خلق و خوی

پیامبر

- ۴ جزیه را تعریف کنید.
- ۵ اصطلاح جزیه را تعریف کنید.
- ۶ منابع درآمد حکومت اسلامی در زمان پیامبر را نام برده و شیوه تأمین و توزیع هر یک از آنها را ذکر کنید.

مخالفت و دشمنی با امت و حکومت

- ۷ پیامبر (ص) در مقابل دشمنی‌های یهودیان نوپای اسلامی چه اقداماتی زد؟ (ذکر یک مورد کافی است.)
- ۸ یک مورد از اقدامات «عبدالله بن ابی» سرکرده منافقان مدینه بر ضد پیامبر و مسلمانان را نام ببرید.
- ۹ هدف کفار از جنگ احزاب چه بود و نتیجه این جنگ چه شد؟
- ۱۰ مهم‌ترین مخالفان امت و حکومت نوپای اسلامی در عصر پیامبر (ص) چه گروه‌هایی بودند؟
- ۱۱ سه مورد از اقدامات منافقان را در مدینه علیه پیامبر و مسلمانان فهرست کنید.

تشکیل امت و حکومت نبوی

- ۱۲ به نظر شما، پیمان‌نامه عمومی مدینه چه اهمیتی در تاریخ اسلام دارد؟
- ۱۳ علت تنظیم پیمان‌نامه عمومی مدینه توسط پیامبر (ص) چه بود؟
- ۱۴ مهمترین اقدام پیامبر برای تأسیس نظام اجتماعی و سیاسی منسجم در مدینه چه بود؟
- ۱۵ پیامدهای پیمان عقبه دوم را شرح دهید.

گسترش و تحول امت و حکومت

پیامبر

- ۱۶ سال وفود چه سالی بود؟ توضیح دهید.
 - ۱۷ قرآن کدام رویداد را به عنوان فتح و پیروزی آشکار برای اسلام معرفی کرده است؟
- ۱- غزوه بدر ۲- پیمان عقبه دوم ۳- پیمان صلح حدیبیه ۴- فتح مکه

۱۸ متن زیر را بخوانید و به موارد خواسته شده پاسخ دهید:

در رجب یا به روایتی دیگر در رمضان سالی که حضرت پیامبر به چهل سالگی رسیده بود، فرشته وحی پیام الهی را به ایشان رساند. نزول آیات سوره علق به منزله آغاز رسالت الهی حضرت محمد (ص) بود. پیامبر اکرم سه سال پس از بعثت، به فرمان خداوند دعوت خود را آشکار و عمومی کرد. در این میان حوادث بسیاری رخ داد یکی از آنها سال دهم بعثت بود که دو حامی بزرگ پیامبر، حضرت خدیجه (ع) و حضرت ابوطالب به فاصله کوتاهی از دنیا رفتند؛ دیگری مراسم حج سال سیزدهم بعثت بود که ۷۳ مرد و زن از اهالی یثرب در عقبه با رسول خدا پیمان عقبه دوم را بستند. از جمله حوادث دیگر تشکیل نیروی انتظامی به تصمیم رسول خدا به دنبال نزول آیات جهاد بود. در سال دوم هجرت، جنگی میان سپاه اسلام و لشکریان مشرک در مکانی به نام بدر صورت گرفت. در سال سوم و پنجم هجرت جنگ احد و خندق یا احزاب اتفاق افتاد. حدود دو سال پس از پیمان حدیبیه، پیامبر مکه را به صورت مسالمت آمیز در رمضان سال هشتم هجرت فتح کرد. با توجه به مبدأ تاریخ اسلام، رویدادهای زیر را روی خط زمان مشخص کنید.

الف) دعوت عمومی پیامبر (ب) جنگ احد (ج) پیمان عقبه دوم (د) پیمان حدیبیه

۱۹ به نظر شما چرا بعد از فتح مکه، شرط مهاجرت به مدینه از شروط بیعت و مسلمانی برداشته شد؟

۲۰ گزینه نادرست را مشخص کنید.

الف) برخی از منابع تاریخی نوشته اند که دعوت جهانی پیامبر از سال ششم هجری و پس از پیمان صلح حدیبیه آغاز گردید.
 ب) پس از پیمان صلح حدیبیه، نفوذ و گسترش اسلام در منطقه حجاز و سرتاسر شبه جزیره عربستان به طور قابل توجهی افزایش یافت.
 پ) در سال ششم هجری، سفیران رسول خدا، نامه های آن حضرت را به پادشاهان و رؤسای برخی قبایل عرب رساندند.
 ت) طی سال های هفتم و هشتم هجری تمام حاکمان محلی در گوشه و کنار شبه جزیره عربستان به اسلام گرویدند.

پاسخنامه تشریحی

۱ منابع تاریخی و متون دینی اشاره‌ای به وجود حکومت و یا سلطه اشراف و سران قبیله‌ها در یثرب نکرده‌اند.

۲ از آنجا که مرجع سیاسی قدرتمندی در یثرب وجود نداشت تا به اختلاف‌ها رسیدگی کند و مانع دشمنی و نزاع شود، هرگاه جنگی میان دو یا چند قبیله پیش می‌آمد، برای مدت طولانی ادامه می‌یافت.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱ منابع تاریخی و متون دینی اشاره‌ای به وجود حکومت و یا سلطه اشراف و سران قبیله‌ها در یثرب نکرده‌اند.

۲ از آنجا که مرجع سیاسی قدرتمندی در یثرب وجود نداشت تا به اختلاف‌ها رسیدگی کند و مانع دشمنی و نزاع شود، هرگاه جنگی میان دو یا چند قبیله پیش می‌آمد، برای مدت طولانی ادامه می‌یافت. (ذکر یک مورد کافیت که ۵/۰ نمره است).

۳ قبیله‌ها و طایفه‌های یهودی و عرب ساکن یثرب از نظر سیاسی پراکنده و مستقل از یکدیگر بودند. منابع تاریخی و متون دینی اشاره‌ای به وجود حکومت و یا سلطه اشراف و سران قبیله‌ها در یثرب نکرده‌اند. همچنان که این شهر فاقد یک مرکز و مکان مشورت و تصمیم‌گیری عمومی مانند دارالندوه در مکه بود. از نظر اقتصادی شهر ثروتمندی به شمار نمی‌رفت، فعالیت‌های تجاری آن‌ها برخلاف مکیان بسیار محدود بود. به لحاظ اعتقادی و دینی اکثر اعضای قبیله‌های عرب پیرو آیین بت‌پرستی بودند.

۴ در سال ۱۲ بعثت، ۱۲ مرد یثربی، هنگام مراسم حج در مکانی موسوم به عقبه در منا با پیامبر بیعت کردند که در تاریخ به پیمان عقبه اول معروف است. در مراسم حج سال سیزدهم بعثت ۷۳ مرد و ۲ زن از اهالی یثرب در عقبه با رسول خدا پیمانی بستند که به عقبه دوم مشهور است که عمق نفوذ و گسترش اسلام در یثرب را نشان می‌دهد.

۵ مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند.

۶ جزیه، مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند.

۷ منابع درآمد حکومت اسلامی در زمان پیامبر عبارت بود از: ۱- غنایم جنگی ۲- زکات یا صدقات ۳- جزیه چهار پنجم غنایم میان جنگاوران تقسیم می‌شد و یک پنجم آن یعنی خمس به خدا، رسول، خویشان او، یتیمان، فقیران و در راهماندگان تعلق داشت.

جزیه مالیات سرانه‌ای بود که به مردان بالغ اهل کتاب باید می‌پرداختند و زکات مالیات مسلمانان بود.

۸ طی سه مرحله لشکرکشی به حضور آنها در مدینه پایان داد.

- تغییر قبیله مسلمانان از بیت‌المقدس به کعبه

۹ در هنگام محاصره یهودیان توسط پیامبر آنها را تشویق به مقاومت کرد و به آنان وعده یاری داد.

- عبدالله بن ابی‌همچنین می‌کوشید که انصار را علیه مهاجران تحریک نماید.

- او حتی در غزه‌های احد و تبوک، به همراه یارانش از سپاه اسلام جدا شد و در جنگ شرکت نکرد.

۱۰ در سال پنجم هجری، سپاهی بزرگ به فرماندهی ابوسفیان، از جنگجویان قبیله قریش و قبیله‌های هم‌پیمان آن، به قصد جبران شکست در جنگ بدر و نابودی اسلام راهی مدینه شدند اما با وجود اینکه تمام نیرو و امکانات مادی و معنوی خود را بسیج کرده بودند، ناکام ماندند.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به قصد جبران شکست در جنگ بدر و نابودی اسلام راهی مدینه شدند (۲۵/۰ نمره) ولی ناکام ماندند. (۲۵/۰ نمره)

۱۱ مشرکان، منافقان و یهودیان

۱- تشویق یهودیان به مقاومت در مقابل محاصره آنان توسط پیامبر

۲- تحریک آنها علیه مهاجران

۳- شرکت نکردن منافقان در غزه‌های تبوک و احد

۱۲ - مهم‌ترین اقدام پیامبر برای تأسیس نظام اجتماعی و سیاسی منسجم در چارچوب دین اسلام بود.

- سرآغاز تأسیس حکومت و امت اسلامی بود.

۱۳ الف) وجود قبیله‌ها و طایفه‌های پراکنده با عقاید دینی گوناگون و پیشینه‌ای آکنده از اختلاف و درگیری، همواره تهدیدی جدی برای آرامش و امنیت مدینه به شمار می‌رفت.

ب) از سوی دیگر، این شهر به عنوان پایگاه اسلام، با خطر جدی حمله مشرکان مکه روبه‌رو بود.

(صفحه ۳۵ کتاب درسی)

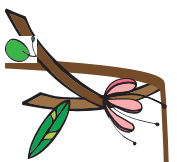
راهنمای تصحیح:

الف) وجود قبیله‌ها و طایفه‌های پراکنده با عقاید دینی گوناگون و پیشینه‌ای آکنده از اختلاف و درگیری، همواره تهدیدی جدی برای آرامش و امنیت مدینه به شمار می‌رفت. (۵/۰ نمره)

ب) از سوی دیگر، این شهر به عنوان پایگاه اسلام، با خطر جدی حمله مشرکان مکه روبه‌رو بود. (۵/۰ نمره)

۱۴ پیمان‌نامه عمومی

۱۵ این پیمان پایگاه امن و مطمئنی را برای اسلام و مسلمانان در یثرب ایجاد کرد. در پی این پیمان رسول خدا به مسلمانان فرمان داد که به یثرب مهاجرت کنند. پس از آن تا هنگام فتح مکه در سال ۸ هجرت به مدینه و ترک نکردن آن شهر، یکی از شروط بیعت با پیامبر و پذیرش دعوت اسلام به شمار می‌رفت.

۱۶ مورخان سال نهم هجری را سال وفود یا سال اسلام آوردن قبیله‌ها نامیده‌اند. در این سال هیئت‌های نمایندگی قبیله‌های مختلف عرب از هر سو به مدینه آمدند و ضمن پذیرش اسلام، فرمانبرداری خود را از رسول خدا اعلام کردند.
(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مورخان سال نهم هجری را سال وفود یا سال اسلام آوردن قبیله‌ها نامیده‌اند (۵/۵ نمره). در این سال هیئت‌های نمایندگی قبیله‌های مختلف عرب از هر سو به مدینه آمدند و ضمن پذیرش اسلام، فرمانبرداری خود را از رسول خدا اعلام کردند. (۵/۵ نمره)

۱۷ گزینه ۳ (پیمان صلح حدیبیه)

۱۸ الف دعوت عمومی پیامبر: سال ۳ بعثت

ب) جنگ احد: سال ۳ هجرت

ج) پیمان عقبه دوم: سال ۱۳ بعثت

د) پیمان حدیبیه: سال ششم هجرت

۱۹ به این دلیل که اکثر شبه جزیره، هم‌پیمان با پیامبر و مسلمانان شدند و در مکه نیز اسلام فراگیر شده بود.

۲۰ گزینه د

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۵ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ جانشینی رسول خدا و شکل‌گیری خلافت
- ۱ اوضاع اجتماعی دوران خلفای نخستین، تحولات اقتصادی آنان
- ۲ فتوحات مسلمانان و گسترش اسلام

جانشینی رسول خدا و شکل گیری

۱ گزینه‌های سمت راست مربوط به کدام یک از موارد سمت چپ می‌باشد. (دو مورد از ستون سمت چپ اضافی است).

(الف) عنوان دیگر خلفای نخستین

(ب) ماجرای پیامبر اسلام با مسیحیان نجران

(ج) محل دسیسهٔ مشرکان برای کشتن پیامبر

(۲) سقیفه

(۳) راشدین

(۴) مباحله

(۵) ایلیا

۲ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:

(الف) ساکنان یثرب در عصر جاهلیت شامل چند گروه بودند؟ نام ببرید.

(ب) قرآن صلح حدیبیه را چگونه معرفی کرده است؟

(ج) چرا طلحه و زبیر بیعت خود را با امام علی (ع) شکستند و به صف مخالفان پیوستند؟

(د) امام علی (ع) به چه منظوری مرکز خلافت را به کوفه منتقل کرد؟

۳ کدام گروه‌ها پس از رحلت پیامبر و آغاز خلافت ابوبکر بن ابی قحافه به مخالفت با حکومت ابوبکر پرداختند؟ (ذکر دو مورد کافیت)

اوضاع اجتماعی دوران خلفای نخستین،

۴ چرا تلاش‌های امام علی (ع) در دوران حکومتش برای بازگرداندن برادری و یگانگی دینی به امت اسلامی، با موانع و مشکلات اساسی روبه‌رو شد؟

۵ گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

(الف) «عبدالله بن اُبی» در جریان کدام رویداد به ظاهر مسلمان شد؟

(۴) غزوةٔ احزاب

(۳) غزوةٔ تبوک

(۲) غزوةٔ بدر

(۱) غزوةٔ احد

(ب) چه عاملی پس از وفات پیامبر (ص)، اتحاد امت اسلامی را دچار آسیب کرد؟

(۱) اختلاف بر سر جانشینی

(۲) ارتداد دوبارهٔ عده‌ای از قبایل

(۳) ادعای پیامبران دروغین

(۴) حملهٔ سپاه روم به مرزهای مسلمانان

۶ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

(الف) عطایا:

(ب) جزیه:

۷ سیاست‌های عثمان چه نتایجی در پی داشت؟

۸ چرا تلاش‌های حضرت علی (ع) برای بازگرداندن برادری و یگانگی دینی به امت اسلامی با موانع و مشکلات اساسی روبه‌رو شد؟

۹ منظور حضرت علی (ع) از این سخن چیست؟

«تمام قرآن را تلاوت کردم و برای فرزندان اسماعیل بر فرزندان اسحاق به اندازهٔ این چوب [تکه چوبی که از زمین برداشته بود] برتری نیافتم،»

۱۰ تحولات اجتماعی دوران خلفای نخستین را شرح دهید.

فتوحات مسلمانان و گسترش اسلام

۱۱. پیامدهای «سیاسی» فتوحات مسلمانان در زمان خلفای راشدین را نام ببرید.
۱۲. فتح مصر در دوران خلفای راشدین چه پیامدهای مهمی برای مسلمانان داشت؟
۱۳. اظهار نظر و قضاوت:
الف) به نظر شما چرا هرگاه در یثرب جنگی درمی گرفت، برای مدت طولانی ادامه می یافت؟
ب) به نظر شما چرا مسلمانان در صدد فتح مصر برآمدند؟
۱۴. چه عواملی در پذیرش اسلام توسط مردم سرزمین های مختلف تأثیر داشت؟
۱۵. چرا خلیفه دوم از مدینه به بیت المقدس رفت؟
۱۶. مقایسه پدیده های تاریخی:
الف) اوضاع اجتماعی دوران خلفای نخستین «ابوبکر و عمر» را با دوران خلافت «حضرت علی (ع)» مقایسه کنید.
ب) علل نارضایتی و اختلاف مردمان سرزمین های «شام» و «مصر» با امپراتوری روم شرقی را با هم مقایسه کنید. (ذکر دو مورد برای هر کدام)
۱۷. شرط مردم بیت المقدس برای صلح چه بود و عکس العمل مسلمانان چه بود؟
۱۸. به چه دلایلی مصریان از حاکمیت امپراتوری روم بر سرزمین خویش ناخشنود بودند؟
۱۹. عوامل مؤثر در فتح سرزمین های شام و مصر توسط مسلمانان را با هم مقایسه کنید.
۲۰. فتوحات مسلمانان را در عصر خلفای نخستین در بعد سیاست بررسی کنید.

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) ← (۳) راشدین

ب) ← (۴) مباهله

ج) ← (۱) دارالندوه

(صفحه ۴۲ و ۴۶ و ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ← (۳) راشدین (۲۵/۵ نمره)

ب) ← (۴) مباهله (۲۵/۵ نمره)

ج) ← (۱) دارالندوه (۲۵/۵ نمره)

۲ الف) دو گروه یهود و عرب

ب) قرآن این صلح را فتح و پیروزی آشکار برای اسلام معرفی کرده است.

ج) چون امام با تقاضایشان برای به دست گرفتن حکومت برخی شهرها و مناطق موافقت نکرد.

د) برای دفع سرکشی‌ها و آشوب‌گری‌هایی که اشراف بنی‌امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند.

(صفحه ۳۸، ۳۰ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) دو گروه یهود (۲۵/۵ نمره) و عرب (۲۵/۵ نمره)

ب) قرآن این صلح را فتح و پیروزی آشکار برای اسلام معرفی کرده است. (۵/۵ نمره)

ج) چون امام با تقاضایشان برای به دست گرفتن حکومت برخی شهرها و مناطق موافقت نکرد. (۵/۵ نمره)

د) برای دفع سرکشی‌ها و آشوب‌گری‌هایی که اشراف بنی‌امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند. (۵/۵ نمره)

۳ الف) گروه‌هایی از قبایل عربستان، که در سال‌های پایانی زندگانی رسول خدا و پس از گسترش قدرت مسلمانان، اسلام آورده بودند و با تعلیم آن انس و آشنایی نداشتند.

ب) گروه دوم افرادی بودند که در واپسین روزهای زندگانی رسول خدا و با پدیدار شدن آثار بیماری آن حضرت، ادعای پیامبری کردند.

ج) گروه سوم، کسانی بودند که ابوبکر را به عنوان خلیفهٔ پیامبر قبول نداشتند و به‌طور آشکار از حضرت علی (ع) حمایت می‌کردند.

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گروه‌هایی از قبایل عربستان، که در سال‌های پایانی زندگانی رسول خدا و پس از گسترش قدرت مسلمانان، اسلام آورده بودند و با تعلیم آن انس و آشنایی نداشتند.

ب) گروه دوم افرادی بودند که در واپسین روزهای زندگانی رسول خدا و با پدیدار شدن آثار بیماری آن حضرت، ادعای پیامبری کردند.

ج) گروه سوم، کسانی بودند که ابوبکر را به عنوان خلیفهٔ پیامبر قبول نداشتند و به‌طور آشکار از حضرت علی (ع) حمایت می‌کردند.

(ذکر دو مورد کفایت و به هر کدام ۵/۵ نمره تعلق بگیرد.)

۴ زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازهای ویژه برخوردار شده و سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند.

۵ الف) گزینۀ ۲؛ «عبدالله بن اَبی»، پس از پیروزی مسلمانان در جنگ بدر، به ظاهر مسلمان شد اما نقش وی در بسیاری از فتنه‌ها و آشوب‌ها آشکار است.

ب) گزینۀ ۱؛ پس از رحلت پیامبر (ص)، به خصوص در پی اختلافی که میان مسلمانان بر سر جانشینی پیامبر در سقیفه بنی‌ساعده به وجود آمد، اتحاد امت اسلامی آسیب دید.

(صفحه ۳۸ و ۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینۀ ۲، (۲۵/۵ نمره)

ب) گزینۀ ۱، (۲۵/۵ نمره)

۶ الف) خلیفهٔ دوم (عمر)، درآمدهای سرزمین‌های ثروتمندی را که فتح شده بود و به خزانهٔ مسلمانان در مدینه سرازیر می‌شد را به عنوان «عطايا» میان مسلمانان توزیع کرد.

ب) مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند.

(صفحه ۴۷ و ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خلیفهٔ دوم (عمر)، درآمدهای سرزمین‌های ثروتمندی را که فتح شده بود (۵/۵ نمره) و به خزانهٔ مسلمانان در مدینه سرازیر می‌شد را به عنوان «عطايا» میان مسلمانان توزیع کرد. (۵/۵ نمره)

ب) مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) (۵/۵ نمره) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند. (۵/۵ نمره)

۷ برخی سیاست‌های خلیفهٔ سوم (عثمان)، علاوه بر ایجاد نارضایتی در میان مسلمانان، باعث تشدید اختلافات و اوج گرفتن مجدد تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای در درون جامعهٔ اسلامی شد.

(صفحه ۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

برخی سیاست‌های خلیفه سوم (عثمان)، علاوه بر ایجاد نارضایتی در میان مسلمانان، (۵/۵ نمره) باعث تشدید اختلافات و اوج گرفتن مجدد تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای در درون جامعه اسلامی شد. (۵/۵ نمره)

۸ - زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازهای ویژه برخوردار شده و سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند.

۹ - منظور آن حضرت از بیان این جمله، آن بود که ایشان معیارهای قومی، قبیله‌ای، خویشاوندی و یا تقدم، تأخر در قبول اسلام را در توزیع بیت‌المال در نظر نخواهد گرفت.

۱۰ - پس از رحلت پیامبر، بخصوص در پی اختلافی که میان مسلمانان بر سر جانشینی پیامبر در سقیفه بنی‌ساعده به وجود آمد، اتحاد امت اسلامی آسیب دید. با این حال ابوبکر و عمر در دوران زمامداری خویش تا حدودی مراقب بودند که عدالت را میان افراد و گروه‌های مختلف رعایت کنند و از هر دو گروه مهاجر و انصار برای قلمروی خلافت انتخاب کنند. با سیاست خویشاوندگرایی عثمان، تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای شدت گرفت. حضرت علی (ع) سعی کرد براساس سنت خدا و پیامبر یگانگی و وحدت را به امت اسلامی برگرداند اما این‌طور نشد و جنگ‌ها موجب درگیری‌های طایفه‌ای شدند.

۱۱ - حکومت ساسانیان و امپراتوری روم را شکست دادند و سرزمین‌های مهم ایران و شام و مصر را فتح کردند.

- قلمرو خلافت گسترش یافت و مردمان زیادی با فرهنگ‌های متفاوت تحت حکومت آنان قرار گرفتند.

۱۲ - سلطه و نفوذ سیاسی-نظامی امپراتوری روم شرقی در آن سرزمین از بین رفت.

- شام از خطر هجوم رومیان تا حدودی در امان ماند.

- زمینه برای پیشروی مسلمانان در دیگر مناطق آفریقا مهیا شد.

۱۳ - الف) از آنجا که مرجع سیاسی قدرتمندی در یثرب وجود نداشت تا به اختلاف‌ها رسیدگی کند و مانع دشمنی و نزاع شود، هرگاه جنگی میان دو یا چند قبیله پیش می‌آمد، برای مدت طولانی ادامه می‌یافت. (صفحه ۳۰ کتاب درسی)

ب) اسکندریه در شمال مصر، یکی از مراکز مهم نیروی دریایی امپراتوری روم به‌شمار می‌رفت. تسلط رومیان بر مصر، موقعیت مسلمانان در شام و حتی در شبه‌جزیره عربستان را در معرض خطر جدی قرار می‌داد. از این‌رو مسلمانان بعد از فتح شام، درصدد تسخیر مصر برآمدند. (صفحه ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) از آنجا که مرجع سیاسی قدرتمندی در یثرب وجود نداشت (۵/۵ نمره) تا به اختلاف‌ها رسیدگی کند و مانع دشمنی و نزاع شود (۵/۵ نمره)، هرگاه جنگی میان دو یا چند قبیله پیش می‌آمد، برای مدت طولانی ادامه می‌یافت.

ب) اسکندریه در شمال مصر، یکی از مراکز مهم نیروی دریایی امپراتوری روم به‌شمار می‌رفت. (۵/۵ نمره) تسلط رومیان بر مصر، موقعیت مسلمانان در شام و حتی در شبه‌جزیره عربستان را در معرض خطر جدی قرار می‌داد (۵/۵ نمره). از این‌رو مسلمانان بعد از فتح شام، درصدد تسخیر مصر برآمدند.

۱۴ - ۱) جاذبه پیام جهانی اسلام که همه انسان‌ها را بدون توجه به رنگ پوست، زبان، فرهنگ و طبقه اجتماعی‌شان مخاطب قرار داده و به آنان وعده می‌داد که با ایمان به اسلام و عمل به دستورات آن، به سعادت و رستگاری در دنیا و آخرت خواهند رسید.

۲) اسلام همه مردم را به عمل به شریعتی سهل و ساده فرا می‌خواند.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) جاذبه پیام جهانی اسلام که همه انسان‌ها را بدون توجه به رنگ پوست، زبان، فرهنگ و طبقه اجتماعی‌شان مخاطب قرار داده و به آنان وعده می‌داد که با ایمان به اسلام و عمل به دستورات آن، به سعادت و رستگاری در دنیا و آخرت خواهند رسید. (۵/۵ نمره)

۲) اسلام همه مردم را به عمل به شریعتی سهل و ساده فرا می‌خواند. (۵/۵ نمره)

۱۵ - تمایل اعراب مسلمان به فتح صلح‌آمیز سرزمین‌ها و آبادی‌های مختلف از این نکته معلوم می‌شود که در جریان محاصره شهر بیت‌المقدس (ایلیا)، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند، مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور، خلیفه دوم از مدینه به بیت‌المقدس رفت.

(صفحه ۴۹ و ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تمایل اعراب مسلمان به فتح صلح‌آمیز سرزمین‌ها و آبادی‌های مختلف از این نکته معلوم می‌شود که در جریان محاصره شهر بیت‌المقدس (ایلیا) (۵/۵ نمره)، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند، مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور، خلیفه دوم از مدینه به بیت‌المقدس رفت. (۵/۵ نمره)

۱۶ - الف) ابوبکر و عمر در دوران زمامداری خویش تا حدودی مراقب بودند که عدالت را میان افراد و گروه‌های مختلف مسلمان رعایت کنند و از هر دو گروه مهاجر و انصار افرادی را به سمت‌های فرماندهی سپاه و حکومت شهرها و نواحی مختلف قلمرو خلافت برمی‌گزیدند.

امام علی (ع) در دوران حکومتش تلاش کرد با عمل به تعالیم اسلام و سنت رسول خدا، برادری و یگانگی دینی را به امت اسلامی بازگرداند. (صفحه ۴۶ و ۴۷ کتاب درسی)

ب) شام: ساکنان بومی شام با اینکه مسیحی بودند اما در برخی مسائل مذهبی، با کلیسای قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری روم شرقی اختلافات اساسی داشتند. اختلافات مذهبی و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم شام با طبقه حکومتگر رومی وجود داشت سبب شده بود پایه‌های امپراتوری روم شرقی در این منطقه سست شود.

مصر: ۱) مالیات‌های سنگینی که به رومیان می‌پرداختند. ۲) اجازه نداشتند به مقام‌های عالی برسند. ۳) اختلافات شدید مذهبی که مسیحیان مصر با رومیان داشتند، گروه‌هایی از پیروان آیین یهود که در اسکندریه و سایر نقاط مصر پراکنده بودند، به علت عدم حمایت امپراتور روم از آنها در برابر مسیحیان از او ناخشنود بودند.

(صفحه ۴۹ و ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ابوبکر و عمر در دوران زمامداری خویش تا حدودی مراقب بودند که عدالت را میان افراد و گروه‌های مختلف مسلمان رعایت کنند و از هر دو گروه مهاجر و انصار افرادی را به

سمت‌های فرماندهی سپاه و حکومت شهرها و نواحی مختلف قلمرو خلافت برمی‌گزیدند. (۵/نمره)

امام علی (ع) در دوران حکومتش تلاش کرد با عمل به تعالیم اسلام و سنت رسول خدا، برادری و یگانگی دینی را به امت اسلامی بازگرداند. (۵/نمره)

ب) شام: ساکنان بومی شام با اینکه مسیحی بودند اما در برخی مسائل مذهبی، با کلیسای قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری روم شرقی اختلافات اساسی داشتند. اختلافات مذهبی و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم شام با طبقه حکومتگر رومی وجود داشت سبب شده بود پایه‌های امپراتوری روم شرقی در این منطقه سست شود. (ذکر دو مورد که هر مورد ۲۵/نمره دارد.)

مصر: ۱) مالیات‌های سنگینی که به رومیان می‌پرداختند. ۲) اجازه نداشتند به مقام‌های عالی برسند. ۳) اختلافات شدید مذهبی که مسیحیان مصر با رومیان داشتند، ۴) گروه‌هایی از پیروان آیین یهود که در اسکندریه و سایر نقاط مصر پراکنده بودند، به علت عدم حمایت امپراتور روم از آنها در برابر مسیحیان از او ناخشنود بودند. (ذکر دو مورد و هر مورد ۲۵/نمره)

۱۷- در جریان محاصره شهر بیت‌المقدس [ایلیا] ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند. مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور خلیفه دوم از مدینه به بیت‌المقدس رفت. (صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در جریان محاصره شهر بیت‌المقدس [ایلیا] ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند. (۵/نمره) مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور خلیفه دوم از مدینه به بیت‌المقدس رفت. (۵/نمره)

۱۸- از یک سو مالیات‌های سنگینی را به رومیان می‌پرداختند و از سوی دیگر اجازه نداشتند که به مقام‌های عالی برسند. علاوه بر آن، مسیحیان مصر اختلافات مذهبی شدیدی با رومیان داشتند. گروه‌هایی از پیروان آیین یهود نیز که در اسکندریه و سایر نقاط مصر پراکنده بودند، به دلیل عدم حمایت امپراتور روم از آنان در برابر مسیحیان، از او ناخشنود بودند.

۱۹- شام: ساکنان شام با اینکه مسیحی بودند با کلیسای قسطنطنیه اختلاف اساسی داشتند. اختلافات مذهبی و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم شام با طبقه حکومتگر رومی وجود داشت.

مصر: مالیات‌های سنگین که به رومیان می‌پرداختند. اجازه نداشتند به مقام‌های عالی برسند. اختلاف شدید مذهبی که مسیحیان مصر با رومیان داشتند. یهودیان مصر به علت عدم حمایت روم از آنها در برابر مسیحیان ناراضی بودند.

۲۰- در بعد سیاسی، اعراب مسلمان کمتر از ۲۰ سال دو قدرت بزرگ جهان آن روز یعنی ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را شکست دادند و سرزمین‌های مهم ایران، شام و مصر را تصرف کردند. به دنبال این پیروزی‌های نظامی، قلمروی خلافت گسترش زیادی یافت.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۶ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ امویان پیش از خلافت
- ۱ تأسیس خلافت امویان
- ۱ سیاست و حکومت امویان
- ۲ قیام‌ها و جنبش‌های دورهٔ اموی
- ۲ امویان اندلس، میراث تمدنی مسلمانان در اندلس

امویان پیش از خلافت

۱. جمله‌های سمت راست را به گزینه‌های سمت چپ ارتباط دهید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) معاویه در زمان این خلیفه به حکومت شام منصوب شد.	۱- حضرت علی (ع)
ب) این خلیفه در سقیفه بنی ساعده انتخاب شد.	۲- ابوبکر
ج) در دوران این خلیفه بذل و بخشش‌های فراوانی از بیت‌المال صورت گرفت.	۳- عثمان
	۴- عمر بن خطاب

تأسیس خلافت امویان

۲. به نظر شما، مهم‌ترین تحولی که با خلافت خاندان اموی پدید آمد، چه بود؟

۳. هدف معاویه از توسعه نیروی دریایی چه بود؟

۴. عملکرد معاویه نسبت به تعهداتش در صلح با امام حسن را بیان کنید.

سیاست و حکومت امویان

۵. چرا اقدامات و اصلاحات عمر بن عبدالعزیز موجب تغییر مهم و پایدار در سیاست امویان نشد؟

۶. هدف امویان از ترویج تفکر جبرگرایی در میان مردم چه بود؟

۷. درستی یا نادرستی جملات را مشخص کنید.

الف) پیمان عقبه اول بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یشرب بود.

ب) در جلسه سقیفه نخست عمر و ابو عبیده و سپس تعدادی از انصار حاضر در آنجا با ابوبکر، به عنوان خلیفه و جانشین پیامبر، بیعت کردند.

ج) معاویه با برکناری امام حسن از خلافت، نخستین گام را در جهت موروثی کردن خلافت برداشت.

۸. به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) معاویه و برخی از طرفداران او، برای آنکه مردم حکومت امویان را بپذیرند و در برابر آن مقاومت نکنند، از چه روشی استفاده می‌کردند؟

ب) معاویه پسر ابوسفیان، به چه بهانه‌ای به سرکشی علیه حکومت امام علی (ع) پرداخت؟

۹. اظهار نظر و قضاوت:

الف) به نظر شما، چرا امام علی (ع) با موانع و مشکلات اساسی در حکومتش روبه‌رو شد؟

ب) به نظر شما، عرب‌گرایی امویان و تحقیر و تبعیض‌هایی که نسبت به مسلمانان غیرعرب به خصوص ایرانیان روا می‌داشتند، چه نتایجی داشت؟

۱۰ کاربست شواهد و مدارک تاریخی:

متن‌های زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

متن (۱) یکی از بزرگان کوفه هنگام بیعت با معاویه گفت: «سلام بر تو ای پادشاه! معاویه به خشم آمد و گفت: «چرا مرا امیرالمؤمنین خطاب نکردی؟» پاسخ آن شخص چنین بود: «آن در صورتی بود که ما تو را امیر کرده باشیم، ولی تو خود به این کار اقدام کرده‌ای» (یعقوبی، تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۱۴۴).

متن (۲) معاویه در نخستین خطابه خود در مدینه پس از رسیدن به خلافت، گفت: «... اما بعد، من، به خدا قسم، خلافت را به وسیله محبتی که از شما سراغ داشته باشم، یا به رضایت شما به دست نیاورده‌ام، بلکه با همین شمشیر با شما مبارزه کرده‌ام...» (احمد بن محمد بن عبدربه، العقد الفرید، ج ۴، ص ۱۴۷).

متن (۳) عمرو بن بحر جاحظ، یکی از اندیشمندان و نویسندگان برجسته قرن سوم هجری، در ارزیابی خلافت معاویه، می‌نویسد: «آن‌گاه که معاویه به مُلک [پادشاهی] نشست، بر بقیه شورا و جماعت مسلمانان اعم از انصار و مهاجران غلبه کرد. [آن سال را] سال جماعت نامیده‌اند، اما جماعت نبود و برعکس، سال تفرقه، زور، اجبار و غلبه بود...» (رسائل جاحظ، ج ۲، ص ۱۰-۱۱).

الف) شواهد فوق چه دلالتی بر شیوه تأسیس خلافت اموی دارد؟

ب) نکته مشترک سه متن بالا چیست؟

۱۱) نشانه‌ها و آثار تحول در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در دوران خلافت اموی را بیان کنید؟ (ذکر ۴ مورد کافیست)

۱۲) موالی چه کسانی بودند و چه جایگاه اجتماعی داشتند؟

۱۳) علت گرایش مسلمانان غیرعرب (موالی) به ویژه ایرانیان را به مخالفان خلافت اموی بنویسید.

۱۴) تغییرات و اصلاحاتی را که عمر بن عبدالعزیز، هشتمین خلیفه امویان انجام داد، بنویسید.

قیام‌ها و جنبش‌های دوره اموی

۱۵) چرا داعیان عباسی در دوران حاکمیت خلافت اموی مردم را به حکومت آل محمد فرامی‌خواندند؟

۱۶) اقدامات مهم ابومسلم علیه امویان را بنویسید. (ذکر دو مورد)

امویان اندلس، میراث تمدنی مسلمانان

۱۷) توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های تمدنی امویان در اندلس تاریخی:

الف) مهم‌ترین مخالفان امت و حکومت نوپای اسلامی در عصر پیامبر (ص)، کدام گروه‌ها بودند؟ (ذکر دو مورد)

ب) دو شاهکار معماری جهان اسلام در سرزمین اندلس را نام ببرید.

ج) یکی از کارهایی که به فرمان الهی و به دلیل بهانه‌جویی‌های یهودیان انجام شد را بنویسید.

د) قرآن از ویژگی شاخص اجتماعی و فرهنگی مردمانی که حضرت محمد (ص) در میان آنان مبعوث شد، با چه صفتی یاد کرده است؟

۱۸) جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است)

(کوفه - شام - عبدالرحمان بن معاویه - ابوالعباس سفاح)

الف) معاویه در زمان عمر به حکومت منطقه منصوب شد.

ب) یکی از نوادگان هشام بن عبدالملک به نام خلافت امویان اندلس را ایجاد کرد.

۱۹) دو شاهکار معماری جهان اسلام در سرزمین اندلس را نام ببرید.

۲۰) مسجد جامع و کاخ دو شاهکار معماری جهان اسلام در اندلس محسوب می‌شوند.

پاسخنامه تشریحی

الف ← ۴: معاویه در زمان عمر با وجود اعتراض و مخالفت برخی از مسلمانان، به حکومت شام منصوب شد. (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

ب ← ۲: در سقیفه با ابوبکر، به عنوان خلیفه و جانشین پیامبر بیعت شد. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

ج ← ۳: در دوران خلیفه سوم (عثمان)، بذل و بخشش‌های فراوانی از بیت‌المال به افراد مختلف، به خصوص خاندان بنی‌امیه صورت گرفت. (صفحه ۴۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۴ ب ← ۲ ج ← ۳

(هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۲ - فاصله گرفتن حکومت از اصول و ارزش‌های انسانی و اخلاقی مورد تأیید قرآن و پیامبر اسلام و تبدیل خلافت دینی به سلطنت بود.

۳ - معاویه به منظور فتح جزایر دریای مدیترانه و پایان دادن به حاکمیت مطلق رومیان بر آب‌های مدیترانه، اقدام به توسعه نیروی دریایی کرد.

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

معاویه به منظور فتح جزایر دریای مدیترانه (۵/۵ نمره) و پایان دادن به حاکمیت مطلق رومیان بر آب‌های مدیترانه (۵/۵ نمره)، اقدام به توسعه نیروی دریایی کرد.

۴ - در شروط صلح‌نامه امام حسن با معاویه آمده است که رفتار معاویه بر اساس کتاب و سنت خلفای پیشین باشد؛ معاویه برای پس از خود جانشین تعیین نکند و این امر را به شورا واگذار کند؛ جان و مال و فرزندان مردم در امان بماند و آزاری به خاندان علی و یارانش نرسد اما معاویه در عمل به هیچ کدام اعتنائی نکرد. معاویه با تعیین ولیعهد برای خود، نخستین گام را در جهت موروثی کردن خلافت برداشت. معاویه که خود را سیاست‌مداری اهل مدارا نشان می‌داد انتقاد و اعتراض برخی از شیعیان مانند حجر بن عدی و عمرو بن حق را تحمل نکرد و دستور به قتل آنان داد.

۵ - دوران خلافت عمر بن عبدالعزیز کوتاه بود.

- خلفای بعدی، سیاست او را کنار نهادند.

۶ - برای آنکه مردم حکومت امویان را بپذیرند و در برابر آن مقاومت نکنند، درواقع امویان می‌خواستند چنین القا کنند که فرمانروایی آنان و اقداماتی که انجام می‌دهند، تقدیر خداوند است و نباید در مقابل این تقدیر ایستاد.

۷ - الف) نادرست؛ پیمان عقبه دوم بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یثرب بود.

ب) درست

ج) نادرست؛ معاویه با تعیین ولیعهد برای خود، نخستین گام را برای موروثی کردن خلافت برداشت.

(صفحه ۳۲، ۴۲ و ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۲۵/۵ نمره)

ب) درست (۲۵/۵ نمره)

ج) نادرست (۲۵/۵ نمره)

۸ - الف) ترویج تفکر جبرگرایی

ب) به بهانه خون‌خواهی عثمان

(صفحه ۵۹ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ترویج تفکر جبرگرایی (۲۵/۵ نمره)

ب) به بهانه خون‌خواهی عثمان (۲۵/۵ نمره)

۹ - الف) زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازات ویژه برخوردار شده و سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند. آنان با اقدام‌های عدالت‌جویانه امام به مقابله برخاستند و سه جنگ را بر جامعه اسلامی تحمیل کردند.

ب) یکی از عواملی بود که زمینه گرایش آنان را به مخالفان خلافت بنی‌امیه به خصوص اهل بیت پیامبر فراهم آورد. به همین دلیل، موالی حضوری چشمگیر در قیام‌ها و شورش‌های ضد اموی مانند قیام مختار، قیام زید فرزند امام سجاد (ع) و شورش عبدالرحمان بن اشعث داشتند.

(صفحه ۴۷ و ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازات ویژه برخوردار شده و سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند. (۵/۵ نمره) آنان با اقدام‌های عدالت‌جویانه امام به مقابله برخاستند و سه جنگ را بر جامعه اسلامی تحمیل کردند. (۵/۵ نمره)

ب) یکی از عواملی بود که زمینه گرایش آنان را به مخالفان خلافت بنی‌امیه به خصوص اهل بیت پیامبر فراهم آورد. (۵/۵ نمره) به همین دلیل، موالی حضوری چشمگیر در قیام‌ها و شورش‌های ضد اموی مانند قیام مختار، قیام زید فرزند امام سجاد (ع) و شورش عبدالرحمان بن اشعث داشتند. (۵/۵ نمره)

۱۰ - الف) معاویه از طریق زور و اجبار خلافت را به دست گرفته است.

ب) نکته مشترک هر سه متن این است که معاویه نه با اجماع و بیعت مسلمانان بلکه با استفاده از زور شمشیر و غلبه نظامی، قدرت را به دست گرفت.
(صفحه ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) معاویه از طریق زور و اجبار خلافت را به دست گرفته است. (۵/۵ نمره)

ب) نکته مشترک هر سه متن این است که معاویه نه با اجماع و بیعت مسلمانان بلکه با استفاده از زور شمشیر و غلبه نظامی، قدرت را به دست گرفت. (۵/۵ نمره)

۱۱) استفاده از زور برای کسب و حفظ قدرت

۲) موروثی شدن خلافت

۳) قومیت گرایی و تشدید تعصبات قبیله‌ای

۴) تبعیض و نابرابری اقتصادی

۵) ترویج تفکر جبرگرایی

(صفحه ۵۶ تا ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) استفاده از زور برای کسب و حفظ قدرت

۲) موروثی شدن خلافت

۳) قومیت گرایی و تشدید تعصبات قبیله‌ای

۴) تبعیض و نابرابری اقتصادی

۵) ترویج تفکر جبرگرایی

(ذکر ۴ مورد و هر مورد ۲/۵ نمره)

۱۲) در زمان حکومت امویان، مسلمانان غیرعرب که «موالی» نامیده می‌شدند، موقعیت اجتماعی پایین‌تری نسبت به اعراب مسلمان داشتند و از برخی حقوق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی محروم بودند. موالی اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی، مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده گیرند.

(صفحه ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در زمان حکومت امویان، مسلمانان غیرعرب که «موالی» نامیده می‌شدند، موقعیت اجتماعی پایین‌تری نسبت به اعراب مسلمان داشتند و از برخی حقوق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی محروم بودند. (۵/۵ نمره) موالی اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی، مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده گیرند. (۵/۵ نمره)

۱۳) عرب‌گرایی امویان و تحقیر و تبعیض‌هایی که نسبت به مسلمانان غیرعرب، به‌خصوص ایرانیان روا می‌داشتند، یکی از عواملی بود که زمینه گرایش آنان را به مخالفان خلافت بنی‌امیه به خصوص اهل بیت پیامبر فراهم آورد.

۱۴) ۱- تصمیم گرفت به کتاب خدا و سنت پیامبر عمل کند. ۲- فتوحات متوقف شد. ۳- از نومسلمانان جزیه گرفته نشود. ۴- دشنام‌گویی و اهانت به امام علی (ع) را منع کرد. ۵- فدک را به اهل بیت برگرداند.

۱۵) زیرا از یک‌سو باعث می‌شد که شیعیان و طرفداران اهل بیت جذب جنبش شوند و از سوی دیگر هویت رهبر واقعی جنبش شناسایی نشود و از تعقیب و مجازات در امان بماند.

۱۶) ابومسلم با شکست دادن فرمانروایان اموی و فتح شهرهای مختلف خراسان و برخی نواحی دیگر، وارد کوفه شد و ابوالعباس سقّاح، از خاندان عباسی را به خلافت نشاناد. (۱۳۲ ق) ابومسلم سپس بقایای نیروهای طرفدار خلافت بنی‌امیه را در هم کوبید و مروان بن محمد، آخرین خلیفه اموی را به‌همراه بسیاری از اعضای خاندان او از میان برداشت.

(صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ابومسلم با شکست دادن فرمانروایان اموی و فتح شهرهای مختلف خراسان و برخی نواحی دیگر، وارد کوفه شد و ابوالعباس سقّاح، از خاندان عباسی را به خلافت نشاناد. / ابومسلم سپس بقایای نیروهای طرفدار خلافت بنی‌امیه را در هم کوبید / مروان بن محمد، آخرین خلیفه اموی را به‌همراه بسیاری از اعضای خاندان او از میان برداشت (ذکر دو مورد کافی است و هر مورد ۵/۵ نمره دارد).

۱۷) الف) مشرکان، منافقان و یهودیان (صفحه ۳۷ و ۳۸ کتاب درسی)

ب) مسجد جامع قرطبه و کاخ الحمراء غرناطه (صفحه ۶۴ کتاب درسی)

ج) تغییر قبله مسلمانان از بیت‌المقدس به سوی مکه (صفحه ۳۸ کتاب درسی)

د) قرآن از آنها با صفت جاهلی یاد کرده است. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مشرکان، منافقان و یهودیان (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲/۵ نمره)

ب) مسجد جامع قرطبه (۲/۵ نمره) و کاخ الحمراء غرناطه (۲/۵ نمره)

ج) تغییر قبله مسلمانان از بیت‌المقدس به سوی مکه (۵/۵ نمره)

د) قرآن از آنها با صفت جاهلی یاد کرده است (۵/۵ نمره)

۱۸ الف شام

ب) عبدالرحمان بن معاويه

(صفحة ۵۴ و ۶۳ كتاب درسي)

راهنمای تصحيح:

الف شام (۲۵، ۰ نمره)

ب) عبدالرحمان بن معاويه (۲۵، ۰ نمره)

۱۹ مسجد جامع قُرطبه و کاخ الحمراء غرناطه

۲۰ قُرطبه - الحمراء غرناطه

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۷ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

- ۱ دوره‌های خلافت عباسیان
- ۱ نظام اداری، نهضت‌های علمی و فکری مسلمانان
- ۲ خلافت فاطمیان (۲۹۷ - ۵۶۷ ق)

دوره‌های خلافت عباسیان

۱ جایگاه و وضعیت ایرانیان در دوران «خلافت امویان» و «خلافت عباسیان» چه تفاوتی داشت؟

۲ خلفای عباسی در دوره نیرومندی و شکوفایی خلافت عباسیان چه قدرت و اختیاراتی داشتند؟

۳ کدام ویژگی شاخص خلافت عباسیان باعث شد تا ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه ممتازی برخوردار شوند؟

۴ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) دلایل تغییر پایتخت حکومت اسلامی در دوره خلافت امام علی (ع) و دوران خلافت منصور عباسی را با هم مقایسه کنید.

ب) نقش و جایگاه ایرانیان در دوره خلافت امویان و عباسیان را با هم مقایسه کنید.

۵ کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است.

الف) مأمون	۱- تثبیت‌کننده خلافت عباسی
ب) معتصم	۲- دوره خلافت او به دوران برمکیان معروف است.
ج) هارون الرشید	۳- با پایان حکومت او، خلافت عباسی رو به ضعف و انحطاط نهاد.
د) منصور	

۶ دوره نیرومندی و شکوفایی بنی‌عباس دارای چه ویژگی‌هایی بود؟

۷ عوامل ضعف و تجزیه خاندان عباسی را توضیح دهید.

نظام اداری، نهضت‌های علمی و فکری

۸ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. **مسلمانان**

الف) در دوره خلافت امویان، تشکیلات اداری منظم و منسجمی با اقتباس از نظام دیوانی عصر ساسانیان شکل گرفت.

۹ ترتیب زمانی رویدادهای مهم دوران خلافت عباسیان را بر روی خط زمان مشخص کنید.

الف) ولایتعهدی امام رضا (ع)

ب) کشته شدن خاندان برمکی

پ) به قدرت رسیدن و تسلط امیرالامراء بر خلافت

ت) قتل ابومسلم خراسانی

۱۰ منظور از وکلای ائمه چیست؟

۱۱ منظور از نهضت ترجمه چیست؟

۱۲ زمینه‌ها و عوامل مختلف در شکل‌گیری و شکوفایی نهضت علمی و فرهنگی مسلمانان در عصر خلافت عباسیان را توضیح دهید.

خلافت فاطمیان (۲۹۷ - ۵۶۷ ق)

۱۳. خلافت فاطمیان در زمان چه کسی به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت؟

۱۴. به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) معاویه در چه زمانی خود را خلیفه خواند؟

ب) حکومت فاطمیان توسط چه کسی شکل گرفت؟

۱۵. کدام یک از موارد سمت چپ با گزینه‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) خلافت فاطمیان در زمان او به اوج قدرت و شکوه رسید.

ب) حکومت فاطمیان توسط او منقرض شد.

ج) منصور، هارون الرشید و این خلیفه قدرتمندترین خلفای عباسی بودند.

۱- صلاح‌الدین ایوبی

۲- مأمون

۳- مستنصر

۴- ابومسلم

۱۶. گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف) به دستور چه کسی برگرداندن خط و زبان دیوان از فارسی به عربی انجام شد؟

۱- عبدالملک مروان ۲- عمر ۳- ابوبکر ۴- عثمان

ب) در زمان فاطمیان صنعت پارچه‌بافی در چه شهری رواج داشت؟

۱- قاهره ۲- اسکندریه ۳- بغداد ۴- کوفه

۱۷. تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) دارالعلم (الحکمه):

ب) سیاه‌جامگان:

۱۸. مشهورترین نمونه‌های آثار معماری فاطمیان در قاهره را نام ببرید.

۱۹. دلایل سقوط حکومت فاطمیان چه بود؟ چگونه منقرض شد؟

۲۰. سیاست مذهبی خلافت فاطمی چگونه بود؟

پاسخنامه تشریحی

۱- در زمان امویان: ۱) موقعیت اجتماعی پایین‌تری نسبت به اعراب مسلمان داشتند. ۲) از برخی حقوق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی محروم بودند. ۳) اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی، مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده گیرند. در زمان عباسیان: ۱) در کنار اعراب از جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان برخوردار شدند. ۲) نقش مهمی را در اداره امور خلافت به عهده گرفتند. ۳) علاوه بر تصدی منصب مهم وزارت و سایر مناصب دیوانی، در مواردی به فرماندهی سپاه و حکومت بر برخی ولایات منصوب شدند.

۲- از قدرت و نفوذ زیادی برخوردار بودند و تا حد زیادی یکپارچگی قلمرو خلافت را حفظ و قیام‌ها و شورش‌های مختلف را سرکوب کردند. - بر امور سیاسی، نظامی، اداری و دینی سیطره کامل داشتند. - حاکمان، فرماندهان نظامی و وزیران و مناسبات دولتی را عزل و نصب می‌کردند. - دستور جنگ و صلح می‌دادند.

۳- یکی از ویژگی‌های شاخص خلافت عباسیان، اجتناب از سیاست عرب‌گرایی بود که امویان دنبال می‌کردند. به همین دلیل، در این دوره، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان برخوردار شدند و نقش مهمی را در اداره امور خلافت به عهده گرفتند. (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از ویژگی‌های شاخص خلافت عباسیان، اجتناب از سیاست عرب‌گرایی بود که امویان دنبال می‌کردند. (۵/۵ نمره).

۴- الف) حضرت علی (ع) برای دفع سرکشی‌ها و آشوب‌گری‌هایی که اشراف بنی‌امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند، مرکز خلافت را از مدینه به کوفه منتقل کرد. منصور برای تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود، اقدام به بنای شهر بغداد به‌عنوان پایتخت نمود. (صفحه ۴۵ و ۶۷ کتاب درسی)

ب) در دوره بنی‌امیه، ایرانیان اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده بگیرند. در دوره عباسیان، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان برخوردار شدند و نقش مهمی در اداره امور خلافت برعهده گرفتند. آنان علاوه بر تصدی منصب مهم وزارت و سایر مناصب دیوانی، در مواردی به فرماندهی سپاه و حکومت بر برخی ولایات منصوب شدند. (صفحه ۵۸ و ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حضرت علی (ع) برای دفع سرکشی‌ها و آشوب‌گری‌هایی که اشراف بنی‌امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند، مرکز خلافت را از مدینه به کوفه منتقل کرد. (۵/۵ نمره) منصور برای تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود، اقدام به بنای شهر بغداد به‌عنوان پایتخت نمود. (۵/۵ نمره)

ب) در دوره بنی‌امیه، ایرانیان اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده بگیرند. (۵/۵ نمره) در دوره عباسیان، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان برخوردار شدند و نقش مهمی در اداره امور خلافت برعهده گرفتند. آنان علاوه بر تصدی منصب مهم وزارت و سایر مناصب دیوانی، در مواردی به فرماندهی سپاه و حکومت بر برخی ولایات منصوب شدند. (۵/۵ نمره)

۵- ۱- منصور

۲- هارون الرشید

۳- الف) مأمون

۶- در این دوره که صد سال نخست حکومت عباسیان را شامل می‌شود، خلفا از قدرت و نفوذ فوق‌العاده‌ای برخوردار بودند و توانستند تا حد زیادی یکپارچگی قلمرو خلافت را حفظ کنند و قیام‌ها و شورش‌های مختلف را سرکوب کنند. آنان همچنین بر امور سیاسی، نظامی، اداری و دینی نظارت و سیطره کامل داشتند. حاکمان ولایات، فرماندهان نظامی، وزیران و بسیاری دیگر از کارگزاران حکومتی را عزل و نصب می‌کردند و دستور به جنگ و صلح می‌دادند. همه خلفای این دوره قدرتمند بودند اما منصور، هارون الرشید و مأمون به مراتب قدرت و تأثیرگذاری بالاتری در تاریخ این سلسله داشتند. در این دوره ایرانیان جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان داشتند و نقش مهمی را در اداره امور خلافت به عهده گرفتند. وزیران ایرانی در دربار عباسیان صاحب نفوذ و قدرت شدند.

۷- ۱- پایان گرفتن حکومت مأمون ۲- خارج شدن اداره امور از دست وزیران ایرانی ۴- تشکیل سپاهانی از غلامان ترک در سرحدات ماوراءالنهر و به‌دست گرفتن امور خلافت به طوری که خودسرانه خلیفه را خلع می‌کردند و فرد دیگری را جانشین او می‌کردند. ۴- فراگیر شدن قیام‌های ضد عباسیان و جنبش‌های استقلال‌طلبی در ایران، شمال آفریقا و مصر ۵- محدود شدن قدرت خلفا به شهر بغداد.

۸- الف)

نادرست؛ به‌جای خلافت امویان، «خلافت عباسیان» درست است.

۹- ۱- «ت» قتل ابومسلم خراسانی

۲- «ب» کشته شدن خاندان برمکی

۳- «الف» ولایتعهدی امام رضا (ع)

۴- «پ» به قدرت رسیدن امیرالامراء بر خلافت

۱۰ وکلای ائمه کسانی بودند که در مکتب اهل بیت آموزش دیده بودند و با اجازه آنان به عنوان مرجع امور دینی مردم در شهرهای مختلف ایفای نقش می کردند.

۱۱ منظور از نهضت ترجمه، جنبش اقتباس و انتقال آثار علمی و فرهنگی تمدن های ایران، یونان، مصر و هند به عالم اسلامی و ترجمه آنها به زبان عربی در دوره عباسیان بود.

۱۲ الف) آموزه های قرآنی و سنت نبوی، انگیزه فراوانی در مسلمانان برای جست و جوی دانش و علم آموزی ایجاد کرده بود.

ب) خروج مسلمانان از شبه جزیره عربستان و فتح سرزمین هایی مانند ایران، شام و مصر که از پیشینه و تمدنی کهن و مراکز علمی و آموزشی گوناگون برخوردار بودند.

پ) حضور پیروان ادیان دیگر از جمله یهودیان، مسیحیان، زرتشتیان و ... در کنار مسلمانان، موجب شد که پیروان اسلام برای دفاع از باورهای دینی خود در برابر عقاید غیراسلامی، به علوم عقلی و به خصوص علم کلام روی آورند.

ت) بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل گیری فرقه ها و مذاهب مختلف اسلامی نیز به گسترش علم کلام کمک کرد.

ث) پشتیبانی مادی و معنوی خلفا، وزیران و دیگر مقام های حکومتی از عالمان و فعالیت های آنان نیز سهم زیادی در رواج و رونق علم و دانش در میان مسلمانان داشت.

۱۳ مُستنصر

۱۴ الف) پس از شهادت حضرت علی (ع) (۲۱ رمضان سال ۴۰ق)، معاویه در شام خود را خلیفه خواند. (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

ب) یکی از نوادگان اسماعیل، پسر امام جعفر صادق (ع) به نام عیدالله مهدی، حکومتی را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد که به خلافت فاطمیان معروف شد. (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پس از شهادت حضرت علی (ع) ب) عیدالله مهدی

(هر مورد ۲۵ نمره)

۱۵ الف) ۳- مستنصر؛ خلافت فاطمیان در زمان مستنصر به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت و قلمرو آن به نهایت وسعت خود رسید. (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

ب) ۱- صلاح الدین ایوبی؛ حکومت فاطمیان، سرانجام توسط صلاح الدین ایوبی منقرض شد. (صفحه ۷۵ کتاب درسی)

ج) ۲- مأمون؛ همه خلفای این دوره قدرتمند بودند، اما منصور، هارون الرشید و مأمون، به مراتب قدرت و تأثیرگذاری بالاتری در تاریخ این سلسله داشتند. (صفحه ۶۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳، مستنصر (۲۵ نمره) ب) ۱، صلاح الدین ایوبی (۲۵ نمره) ج) ۲، مأمون (۲۵ نمره)

۱۶ الف) گزینه ۱؛ عبدالملک مروان؛ یکی از اقدام هایی که به دستور عبدالملک مروان، خلیفه اموی انجام گرفت، برگرداندن خط و زبان دیوان از فارسی به عربی بود. (صفحه ۷۰ کتاب درسی)

ب) گزینه ۱؛ قاهره (صفحه ۷۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۱؛ عبدالملک مروان (۲۵ نمره) ب) گزینه ۱؛ قاهره (۲۵ نمره)

۱۷ الف) در دوره حکومت فاطمیان مصر، مرکز علمی بزرگی با نام دارالعلم (الحکمه) در قاهره شکل گرفت و استادان بزرگی در آن مرکز علمی به تدریس علوم مختلف از قبیل فقه، نجوم، طب و ادبیات گماشته شدند. به منظور آنکه دارالعلم قاهره بتواند نقشی همچون بیت الحکمه بغداد داشته باشد. کتاب های زیادی تهیه و در اختیار مشتاقان علم که در آنجا مشغول فعالیت علمی بودند، نهاده می شد. (صفحه ۷۶ کتاب درسی)

ب) افراد سپاه ابومسلم خراسانی که شامل مسلمانان ایرانی و عرب ساکن خراسان بودند، پرچم های سیاه را که نشان عباسیان بود، برافراشتند و به «سپاه جامگان» مشهور شدند. (صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) در دوره حکومت فاطمیان مصر، مرکز علمی بزرگی با نام دارالعلم (الحکمه) در قاهره شکل گرفت (۵ نمره) و استادان بزرگی در آن مرکز علمی به تدریس علوم مختلف از قبیل فقه، نجوم، طب و ادبیات گماشته شدند. (۵ نمره)

ب) افراد سپاه ابومسلم خراسانی که شامل مسلمانان ایرانی و عرب ساکن خراسان بودند، (۵ نمره) پرچم های سیاه را که نشان عباسیان بود، برافراشتند و به «سپاه جامگان» مشهور شدند. (۵ نمره)

۱۸ مسجد جامع ازهر - جامع حاکم و جامع اقرم

۱۹ حملات پیاپی سلجوقیان به قلمروی خلافت فاطمی و سپس شروع جنگ های صلیبی وضعیت آن را بدتر کرد. حکومت فاطمیان سرانجام توسط صلاح الدین ایوبی منقرض شد.

۲۰ خلافت فاطمی نسبت به ترویج مذهب تشیع اسماعیلی و رواج آیین های شیعی در مناطق زیر سلطه خود اهتمام جدی داشت و از عالمان شیعی حمایت می کرد. فاطمیان در شهرهای قلمروی خود به نام امامان اسماعیلی خطبه می خواندند. اگرچه تعدادی از خلفای فاطمی، محدودیت هایی را برای پیروان سایر مذاهب از جمله اهل تسنن ایجاد کردند، اما در بیشتر دوران حکومت فاطمیان، اهل تسنن آزادانه به زندگی و فعالیت دینی و اجتماعی خود مشغول بودند.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۸ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

- ۱ فتح ایران
- ۱ دو قرن حکومت اعراب بر ایران
- ۱ جنبش‌های ایرانیان در دو قرن نخست هجری
- ۱ اسلام‌پذیری ایرانیان

فتح ایران

- ۱ زمینه‌ها و عوامل «اجتماعی» آشتی‌جویی ساسانیان پیش از حملهٔ اعراب مسلمان به ایران را بنویسید. (ذکر یک مورد کافی است).
- ۲ وضعیت سیاسی ایران هم‌زمان با ظهور اسلام چگونه بود؟
- ۳ روند فتح ایران پس از جنگ نهاوند، چگونه پیش رفت؟

دو قرن حکومت اعراب بر ایران

- ۴ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.
- الف) نام یکی از معروف‌ترین والیان اموی که بر عراق و ایران فرمان می‌راندند را بنویسید.
- ب) پایتخت پرآوازهٔ ساسانیان پس از کدام جنگ به تصرف اعراب مسلمان درآمد؟
- ۵ جمله‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید.
- الف) در زمان حکومت بنی‌امیه، مناطق مختلف ایران تحت فرمان و نظارت والی شام اداره می‌شد.
- ۶ در زمان حکومت بنی‌امیه، مناطق مختلف ایران تحت فرمان و نظارت چه کسی بود؟

جنبش‌های ایرانیان در دو قرن نخست

- ۷ جنبش شعوبی در دورهٔ کدام خلافت و در کجا فعال بود؟
- ۸ جنبش‌های ایرانیان در دوران خلافت امویان را نام ببرید و توضیح دهید.
- ۹ شعوبیان به چه کسانی گفته می‌شود؟
- ۱۰ پیامدهای شکل‌گیری جنبش‌های مختلف ایرانیان در دورهٔ عباسیان را نام ببرید.
- ۱۱ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است)
- (لخمیان - شعوبیان - موالی - یمن)
- الف) به گروهی از اندیشمندان، شاعران و نویسندگان ایرانی که با سیاست تعصب و تفاخرطلبی قومی و قبیله‌ای امویان به مخالفت برخاستند می‌گفتند.
- ب) یکی از اقدامات خسرو پرویز که باعث ضعیف شدن ساسانیان شد، از میان برداشتن دولت بود.
- ۱۲ جنبش اجتماعی - فرهنگی ایرانیان که با تفاخرطلبی قومی امویان به مخالفت برخاست، به چه نامی معروف شد؟
- ۱۳ علل جنبش‌های اجتماعی و سیاسی ایرانیان را در دوران خلافت امویان توضیح دهید.

اسلام‌پذیری ایرانیان

- ۱۴ روند گرایش ایرانیان به اسلام، در دوران خلافت بنی‌امیه و بنی‌عباس را با هم مقایسه کنید.
- ۱۵ چرا در دوران خلافت بنی‌امیه روند پذیرش اسلام در ایران کند بود؟ (ذکر دو مورد کافی است).
- ۱۶ نحوهٔ اسلام‌پذیری ایرانیان را در دورهٔ «امویان» و «عباسیان» با یکدیگر مقایسه کنید.

۱۷ ✧ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.

- الف) پس از سقّاح، برادرش هارون به خلافت رسید. او نقش زیادی در تحکیم و تثبیت حکومت عباسیان داشت.
- ب) بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی مانع گسترش علم کلام شد.
- ج) سادات علوی و شیعیانی که برای نجات از ظلم امویان و عباسیان به میهن ما پناه آوردند، نقش مهمی در گسترش اسلام در ایران داشتند.

۱۸ ✧ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.

- الف) با روی کار آمدن خاندان بنی‌عباس، مرکز خلافت از دمشق به مرو منتقل شد.
- ب) روند پذیرش اسلام در ایران در دوران اموی به سرعت انجام شد، چون مردم از حاکمان اموی ترس داشتند.
- ج) ابن مَقَفَّع یکی از مترجمان کتاب‌هایی از زبان پهلوی به عربی بود.

۱۹ ✧ براساس شواهد و مستندات تاریخی، روند اسلام‌پذیری ایرانیان چگونه بود؟

۲۰ ✧ چرا روند اسلام‌پذیری ایرانیان در سدهٔ نخست هجری کند بود؟

پاسخنامه تشریحی

۱ - جدایی و فاصله طبقاتی در جامعه از یکدیگر

- اختلافات مذهبی و سرکوب مخالفان دین رسمی

- تنگ نظری موبدان و دخالت آنها در امور کشور

۲ - هم‌زمان با ظهور اسلام، وضعیت سیاسی ایران چندان مناسب نبود. زیرا حکومت ۴۰۰ ساله ساسانی از یک سو بر اثر جنگ‌های طولانی و پرخرج با روم در غرب و نبردهای پی‌درپی با اقوام بیابانگرد در مرزهای شرقی و از سوی دیگر به سبب اختلاف و نزاع بزرگان و اشراف، دچار فرسودگی و ضعف شده بود؛ به گونه‌ای که در مدت کوتاهی بیش از ۱۰ تن به تخت شاهی نشستند.

۳ - پس از جنگ نهاوند، سپاهیان مسلمان از هر سوی به داخل ایران پیش تاختند و تا دوران خلافت عثمان، بیشتر شهرها و ولایات مختلف را یکی پس از دیگری به جنگ و یا صلح گشودند.

۴ - الف) زیادبن آیه، پسرش عبیدالله، حجاج بن یوسف ثقفی و یوسف بن عمر (صفحه ۸۴ کتاب درسی)

ب) نبرد قادسیه (صفحه ۸۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیادبن آیه، پسرش عبیدالله، حجاج بن یوسف ثقفی و یوسف بن عمر (ذکر یک مورد کافی است، ۲۵/۰ نمره)

ب) نبرد قادسیه (۲۵/۰ نمره)

۵

الف غلط

در زمان حکومت بنی‌امیه مناطق مختلف ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق اداره می‌شد.

۶ - والی عراق

۷ - دوره اول عباسیان و در عراق

۸ - جنبش‌های نظامی و سیاسی - جنبش‌های اجتماعی و فرهنگی. ایرانیان که از بیدادگری امویان نسبت به خود و اهل بیت رسول خدا به ستوه آمده بودند، از هر فرصتی برای مبارزه با خلافت بنی‌امیه استفاده می‌کردند. در بعد اجتماعی و فرهنگی، گروهی از اندیشمندان، شاعران و نویسندگان ایرانی با سیاست تعصب و تفاخرطلبی قومی و قبیله‌ای امویان به مخالفت برخاستند و با استناد به آیات قرآن و روایات پیامبر، بر برابری تمامی اقوام تأکید کردند. البته عده‌ای از آنان در این کار به افراط کشیده شدند که به شعویان معروف شدند.

۹ - گروهی از ایرانیان که با مقایسه ایران باستان با زندگی اعراب عصر جاهلیت، به تحقیر قوم عرب می‌پرداختند.

۱۰ - سلطه خلفای عباسی را بر مناطق شرقی ایران، به‌ویژه خراسان، سست کردند.

- زمینه مناسبی برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی در آن مناطق فراهم آورد.

۱۱ - الف) شعویان (صفحه ۸۵ و ۸۶ کتاب درسی)

ب) دولت آل‌منذر (آخیمان) بود، اندکی پس از این ماجرا، دسته‌ای از سپاهیان ساسانی از قبیله‌های عرب مجاور مرزهای ایران شکست خوردند. (صفحه ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شعویان (۲۵/۰ نمره) ب) لخمیان (آل‌منذر) (۲۵/۰ نمره)

۱۲ - شعویان

۱۳ - خلافت اموی در حقیقت یک دولت عرب‌گرا بود و نسبت به غیرعرب‌ها، خشونت و نفرت خاصی نشان می‌داد و به تحقیر آنان می‌پرداخت. ایرانیان، به‌خصوص مسلمانان ایرانی که موالی خوانده می‌شدند، در برابر رفتار تحقیرآمیز و قوم‌گرایانه بنی‌امیه، در دو بعد سیاسی - نظامی و اجتماعی - فرهنگی عکس‌العمل نشان می‌دادند و به مبارزه پرداختند.

۱۴ - در دوران خلافت بنی‌امیه روند پذیرش اسلام در ایران کند بود. رفتار غیراسلامی برخی از حاکمان اموی، محدودیت‌ها و موانعی را بر سر راه گروهش به اسلام ایجاد کرد. کلید واژه: (اشاره به «نارضایتی ایرانیان از امویان» یا «کند بودن گرایش به اسلام» نیز درست است.)

به دنبال بهبود موقعیت سیاسی و اجتماعی ایرانیان در عصر خلافت عباسی گرایش به اسلام در ایران شتاب گرفت.

۱۵ - رفتار غیراسلامی برخی از حاکمان اموی

- قرار دادن مسلمانان غیرعرب در ردیف موالی و محروم کردن آنان از حقوق اجتماعی

- گرفتن جزیه از نومسلمانان

۱۶ - در دوره امویان اسلام‌پذیری ایرانیان به دلایل: ۱) رفتار غیراسلامی برخی از حاکمان اموی ۲) قرار دادن مسلمانان غیرعرب در ردیف موالی ۳) محروم کردن آنان از پاره‌ای حقوق اجتماعی ۴) گرفتن جزیه از نومسلمانان، کند بود اما در دوره عباسیان با بهبود موقعیت اجتماعی و سیاسی ایرانیان، اسلام‌پذیری آنها شتاب بیشتری گرفت.

۱۷ - الف) نادرست؛ پس از سقاج، برادرش منصور به خلافت رسید، دومین خلیفه عباسی نقش زیادی در تحکیم و تثبیت حکومت عباسیان داشت. (صفحه ۶۶ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی باعث گسترش علم کلام شد. (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست ب) نادرست ج) درست

(هر مورد ۲۵ نمره)

۱۸ الف) نادرست؛ با روی کار آمدن خاندان بنی‌عباس، مرکز خلافت از دمشق به بغداد منتقل شد. (صفحه ۸۵ کتاب درسی)
ب) نادرست؛ در دوران خلافت بنی‌امیه روند پذیرش اسلام در ایران کند بود، چون رفتار حاکمان اموی غیراسلامی بود. (صفحه ۸۷ کتاب درسی)
ج) درست (صفحه ۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۲۵ نمره) ب) نادرست (۲۵ نمره) ج) درست (۲۵ نمره)

۱۹ تدریجی

۲۰ در دوران خلافت بنی‌امیه نیز روند پذیرش اسلام در ایران کند بود. رفتار غیراسلامی برخی از حاکمان اموی، محدودیت‌ها و موانعی را بر سر راه گروش به اسلام ایجاد کرد.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۹ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

۱..... سلسله‌های ایرانی مسلمان

۱..... فرهنگ و تمدن

سلسله‌های ایرانی مسلمان

- ۱ به نظر شما، دهقانان در سده‌های نخستین هجری چه نقش مهمی ایفا کردند؟
- ۲ شیوه کسب قدرت دو سلسله طاهریان و علویان طبرستان را با هم مقایسه کنید.
- ۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید. (دو مورد از کلمات داخل پرانتز اضافی است.)
(طاهریان - علویان - آل‌بویه - زیاریان)
- الف) بنیان‌گذاران برخی از سلسله‌های ایرانی مانند و سامانیان، با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند.
- ب) یکی از مؤسسان حکومت با مشاهده اوضاع نابسامان خلافت عباسی، بغداد را تسخیر، اما خلافت را از بین نبرد.
- ۴ چه عواملی سبب شد که خلیفه عباسی فرمان حکومت سیستان، کابل و بلخ را برای یعقوب لیث بفرستد؟ (یک مورد کافی است.)
- ۵ فعالیت‌ها و مبارزات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایرانیان در دو قرن نخست هجری چه پیامدهایی به همراه داشت؟
- ۶ شکل‌گیری حکومت‌های مسلمان ایرانی چه پیامدهای اقتصادی داشت؟ (ذکر دو مورد کافی است.)
- ۷ مهم‌ترین پیامدهای سیاسی-اجتماعی شکل‌گیری حکومت‌های مسلمان ایرانی را نام ببرید.
- ۸ حکومت‌های طاهریان و سامانیان را با سلسله‌های صفاریان و آل‌بویه از نظر نحوه به قدرت رسیدن مقایسه کنید؟

فرهنگ و تمدن

- ۹ مهم‌ترین عوامل رونق اقتصادی و رشد شهرنشینی در زمان سامانیان و آل‌بویه چه بود؟
- ۱۰ جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است.)
(فارابی - ابوعلی سینا - ابوریحان بیرونی - زکریای رازی)
- الف) بدون شک، برجسته‌ترین فیلسوف ایران و جهان اسلام که فلسفه مثنوی را به اوج رسانید.
- ب) جرج سارتن، پدر تاریخ علم، را بزرگ‌ترین پزشک اسلام و قرون وسطا شمرده است.
- ۱۱ چرا سلسله‌های سامانیان و آل‌بویه سهم بسزایی در رونق و شکوفایی علمی و فرهنگی عصر خود داشتند؟ (ذکر یک مورد)
- ۱۲ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است.)
(فارابی - ابوعلی سینا - غزنویان - سامانیان)
- الف) بدون شک، برجسته‌ترین فیلسوف ایران و جهان اسلام کسی نیست جز که فلسفه مثنوی را به اوج رسانید.
- ب) در عصر زبان و ادبیات فارسی اوج گرفت.
- ۱۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید:
(فلسفه - کلام - پزشک - فیلسوف)
- الف) بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف، به گسترش علم کمک کرد.
- ب) جرج سارتن، پدر علم، رازی را بزرگ‌ترین اسلام و قرون وسطا می‌داند.
- ۱۴ عوامل رونق زبان و ادبیات فارسی در دوره سامانیان را نام ببرید.
- ۱۵ امیران و وزیران سلسله‌های ایرانی در سده‌های سوم تا پنجم هجری، چگونه شرایط رشد و شکوفایی علمی و فرهنگی عصر خود را فراهم آوردند؟

پاسخنامه تشریحی

۱ - علاوه بر مشارکت در امور محلی، نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی ایفا کردند.

۲ - بنیان‌گذاران سلسله طاهریان با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند، اما بنیان‌گذاران سلسله علویان طبرستان، بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را به دست گرفتند.

۳ - الف) طاهریان (ب) آل بویه

۴ - موفقیت‌های او در سرکوب خوارج

- جهاد با کفار مرزهای شرقی

۵ - زمینه را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی و در پی آن تغییر اوضاع سیاسی ایران در سده‌های سوم و چهارم هجری فراهم آورد.

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زمینه را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی (۵/۵ نمره) و در پی آن تغییر اوضاع سیاسی ایران در سده‌های سوم و چهارم هجری فراهم آورد (۵/۵ نمره).

۶ - فعالیت‌های اقتصادی از رونق مناسبی برخوردار بود.

- کشاورزی، تجارت و صنعت رشد چشمگیری یافت.

- شهر و شهرنشینی گسترش یافت.

۷ - کاهش و زوال تدریجی سلطه سیاسی-نظامی خلفای عباسی بر ایران

- آرامش نسبی بر جامعه حکم فرما شد.

- از شدت آشوب‌ها و جنبش‌های سیاسی، اجتماعی و مذهبی کاسته شد.

۸ - بنیانگذاران حکومت‌های طاهریان و سامانیان با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند. همچنین انتقال قدرت از امیری به امیر دیگر نیز در این حکومت‌ها با فرمان و تأیید خلیفه صورت می‌گرفت. در مقابل سلسله‌های صفاریان و آل بویه بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را گرفتند.

۹ - برقرار شدن آرامش و امنیت نسبی، قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران باتدبیر و علاقه‌مند به عمران و آبادانی و استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم.

۱۰ - الف) ابوعلی سینا (ب) زکریای رازی

۱۱ - چون امیران و وزیران فرهنگ‌پرور این سلسله‌ها، از یک سو، عالمان را مورد حمایت مادی و معنوی قرار دادند و از سوی دیگر، با مدارا و اجتناب از تعصب و تنگ‌نظری، شرایطی را فراهم آوردند که اهل علم و اندیشمندان پیرو مذاهب و دین‌های مختلف در امنیت و آسایش کامل فعالیت کنند.

(صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

چون امیران و وزیران فرهنگ‌پرور این سلسله‌ها، از یک سو، عالمان را مورد حمایت مادی و معنوی قرار دادند / و از سوی دیگر با مدارا و اجتناب از تعصب و تنگ‌نظری، شرایطی را فراهم آوردند که اهل علم و اندیشمندان پیرو مذاهب و دین‌های مختلف در امنیت و آسایش کامل فعالیت کنند. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

۱۲ - الف) ابوعلی سینا (صفحه ۹۷ کتاب درسی)

(ب) سامانیان (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ابوعلی سینا (۲۵/۰ نمره) (ب) سامانیان (۲۵/۰ نمره)

۱۳ - الف) کلام

(ب) پزشکی

۱۴ - امیران و وزیران ایران دوست و فرهنگ‌پرور سامانی زحمات فراوانی برای ترویج این زبان کشیدند و شاعران و نویسندگان فارسی‌گو را تشویق و حمایت کردند.

- زبان فارسی به‌عنوان زبان علم و دین در کنار زبان عربی قرار گرفت و چندین اثر علمی و دینی به زبان فارسی تألیف و ترجمه شد.

۱۵ - امیران و وزیران فرهنگ‌پرور این سلسله‌ها، از یک سو، عالمان را مورد حمایت مادی و معنوی قرار دادند و از سوی دیگر، با مدارا و اجتناب از تعصب و تنگ‌نظری، شرایطی را فراهم آوردند که اهل علم و اندیشمندان پیرو مذاهب و دین‌های مختلف در امنیت و آسایش کامل فعالیت کنند.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۰ یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

- ۱..... تحولات سیاسی
- ۱..... نظام اداری
- ۲..... اوضاع اجتماعی و اعتقادی
- ۲..... اوضاع اقتصادی
- ۲..... زبان، علم و آموزش
- ۳..... هنر و معماری

تحولات سیاسی

۱ هدف محمود غزنوی از حمله به هند چه بود؟

۲ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.

الف) حسن بن زید، بنیان‌گذار حکومت آل زیار و جانشینان او از سادات علوی شیعه مذهب به شمار می‌رفتند.

ب) در جنگ میان عمرو لیث با امیر اسماعیل سامانی، خلیفه جانب سامانیان را گرفت.

ج) در زمان سلطان محمد، روابط خوارزمشاهیان با خلافت عباسی، به تیرگی گرایید.

۳ گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف) کدام عامل سبب شد تا در قرون نخستین هجری، تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی توسعه چشمگیری پیدا کند؟

۱) ثبات سیاسی خلافت عباسی ۲) گسترش و یکپارچگی جغرافیای جهان اسلام

۳) فتوحات مسلمانان در مغرب زمین ۴) گسترش دین اسلام در هند و جنوب آسیا

ب) خلیفه عباسی لقب «سلطان رکن‌الدوله» را به چه کسی داد؟

۱) طغرل ۲) آلب ارسلان ۳) سلطان محمد ۴) ملک‌شاه

۴ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) نخستین کتاب جغرافیایی که به زبان فارسی در دوره سامانیان نوشته شد، چه نام داشت؟

ب) بهانه محمود غزنوی از لشکرکشی‌های پی‌درپی به هند چه بود؟

۵ اظهارنظر و قضاوت:

الف) به نظر شما چرا شهر و شهرنشینی در قلمرو آل بویه گسترش زیادی پیدا کرد؟ (ذکر دو مورد)

ب) به نظر شما چرا در دوره سلجوقیان آسیای صغیر دستخوش تغییرات سیاسی و فرهنگی شد؟

نظام اداری

۶ جایگاه دیوان وزارت و وزیر، در عصر سلجوقی و خوارزمشاهی چه تفاوت‌هایی داشت؟

۷ متن‌های زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.

– روزی ملک‌شاه سلجوقی، به خواجه نظام‌الملک پیغام داد که همانا با من در ملک (کشورداری) شریکی که ولایت و اقطاع به اولاد خود می‌دهی و هر تصرف که در ملک می‌خواهی بی‌مشورت من می‌کنی، خواهی تا بفرمایم که دوات وزارت از پیش و دستار از سرت بردارند؟ نظام‌الملک جواب داد که دوات من و تاج تو در هم بسته است و توأمانند، اما فرمان تو را باشد.

– باید که به همه اطراف همیشه جاسوسان روند بر سیبل بازرگانان و سیاحان و داروفروران و درویشان، و از هر چه می‌شنوند خبر می‌آورند تا هیچ‌گونه از احوال چیزی پوشیده نماند. (سیاست‌نامه خواجه نظام‌الملک)

الف) چرا نظام الملک معتقد به استفاده از جاسوسان در امور مملکت بود؟

ب) با توجه به متن اول، اختیارات وزیر سلجوقی تا چه اندازه بود؟

۸ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) نحوه قدرت گرفتن سلسله سامانیان را با سلسله آل بویه مقایسه کنید.

ب) نظام اداری دوره خوارزمشاهیان را با دوره سلجوقیان مقایسه کنید.

اوضاع اجتماعی و اعتقادی

۹ در دوره سلجوقی، کدام طبقه جامعه شهری به مهم‌ترین گروه اجتماعی تبدیل شد؟

۱۰ بافت مذهبی جامعه ایران در دوره حکومت‌های غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی شامل چه گروه‌هایی می‌شد؟

۱۱ کاربست شواهد و مدارک تاریخی:

متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.

«اسماعیلیان از قرن سوم هجری فعالیت تبلیغی خود را در ایران آغاز کردند و در دوران سلجوقیان به یک جریان مذهبی سیاسی نیرومند تبدیل شدند. رهبری اسماعیلیان ایران را در آن زمان حسن صباح عهده‌دار بود و با خلافت فاطمیان مصر ارتباط داشت. حسن صباح و جانشینان او با تصرف و یا بنای دژها در مناطق کوهستانی و صعب العبور، پایگاه‌های مستحکم و نفوذناپذیر برای خود ایجاد کردند و با سلجوقیان و خلافت عباسی به مبارزه پرداختند. دژ الموت در نزدیکی قزوین و دژ گردکوه در حوالی دامغان از جمله مهم‌ترین قلعه‌های آنان بود. اسماعیلیان هم‌زمان با مبارزات نظامی برای تبلیغ آیین خود و جذب مردم، خصوصاً شیعیان، به مذهب اسماعیلی و عقاید سیاسی خود فعالیت‌های فرهنگی زیادی انجام دادند. آنان از افرادی به عنوان «داعی» برای دعوت و جذب مردم به اندیشه‌های خود استفاده می‌کردند.»

الف) محل احداث قلعه‌های اسماعیلی چه ویژگی‌هایی داشت؟

ب) روش‌های مبارزه و توسعه آیین اسماعیلی چگونه بود؟

اوضاع اقتصادی

۱۲ اقطاع را تعریف کنید.

۱۳ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) عصر نظام‌الملک:

ب) اقطاع:

زبان، علم و آموزش

۱۴ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:

الف) یعقوب لیث صفاری چه خدمتی به رشد زبان فارسی کرد؟

ب) دو مورد از کشفیات محمد زکریای رازی را بنویسید.

ج) عوامل رشد تجارت در دوره سلجوقیان چه بود؟ (ذکر دو مورد)

د) پس از خواجه نظام‌الملک، مدیریت مدارس نظامیه چگونه مشخص می‌شد؟

هنر و معماری

۱۵ کدام یک از عبارت‌های سمت راست با گزینه‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ، یک مورد اضافه است).

الف) در این عصر فلزکاری یکی از درخشان‌ترین دوران خود را در تاریخ ایران پشت سر گذاشت.	۱- سبکتگین
ب) خلیفه عباسی حکومت این سلسله را تأیید نکرد.	۲- سلجوقیان
ج) از دیوان سالاران حکومت سلجوقی است.	۳- عمیدالملک کندی
	۴- خوارزمشاهیان

پاسخنامه تشریحی

۱ دستیابی به ثروت فراوان هند یا غارت معابد و پرستشگاه‌های آن سرزمین

۲ الف) نادرست؛ حسن بن زید، بنیان‌گذار حکومت علویان طبرستان بود. (صفحه ۹۰ کتاب درسی)

ب) درست؛ در جنگ میان عمرو لیث با امیر اسماعیل سامانی، خلیفه جانب سامانیان را گرفت و پس از آنکه در این جنگ عمرو به اسارت درآمد و به بغداد فرستاده شد، خلیفه ناجوانمردانه دستور به قتل او داد. (صفحه ۹۲ کتاب درسی)

ج) درست؛ در زمان سلطان محمد، روابط خوارزمشاهیان با خلافت عباسی، به تیرگی گرایید. خلیفه عباسی که در آن زمان درصدد احیای قدرت سیاسی و نظامی خود بود، از تأیید حکومت خوارزمشاهیان خودداری کرد. (صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۲۵/۰ نمره) ب) درست (۲۵/۰ نمره) ج) درست (۲۵/۰ نمره)

۳ الف) گزینه ۲؛ در قرون نخستین هجری در نتیجه گسترش و یکپارچگی جغرافیای جهان اسلام، تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی توسعه چشمگیری یافت. (صفحه ۹۹ کتاب درسی)

ب) گزینه ۱؛ خلیفه عباسی حکومت ایران و عراق را به طغرل بخشید و دستور داد که نام وی را در خطبه بخوانند و سکه به نام او زنند. خلیفه همچنین لقب «سلطان رکن‌الدوله» را به طغرل داد. (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۲) گسترش و یکپارچگی جغرافیای جهان اسلام (۲۵/۰ نمره)

ب) گزینه ۱) طغرل (۲۵/۰ نمره)

۴ الف) حدود العالم من المشرق الى المغرب (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) جهاد در راه خدا (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حدود العالم من المشرق الى المغرب (۲۵/۰ نمره) ب) جهاد در راه خدا (۲۵/۰ نمره)

۵ الف) فعالیت‌های اقتصادی از رونق مناسبی برخوردار بود - کشاورزی، تجارت و صنعت رشد چشمگیری داشت - برقرار شدن آرامش و امنیت نسبی - قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران باتدبیر و علاقه‌مند به عمران و آبادانی - استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

ب) زیرا توسعه قلمرو سلجوقیان در آسیای صغیر، موجب مهاجرت قبایل و طوایف ترک به آن منطقه و تغییر وضعیت سیاسی و فرهنگی این ناحیه شد.

در آن زمان، قلمرو سلجوقیان از رود سیحون در شرق تا دریای مدیترانه گسترش یافت. این وسیع‌ترین قلمرو یک حکومت در ایران دوران اسلامی بود.

(صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) فعالیت‌های اقتصادی از رونق مناسبی برخوردار بود - کشاورزی، تجارت و صنعت رشد چشمگیری داشت - برقرار شدن آرامش و امنیت نسبی - قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران باتدبیر و علاقه‌مند به عمران و آبادانی - استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۰ نمره).

ب) زیرا توسعه قلمرو سلجوقیان در آسیای صغیر (۵/۰ نمره)، موجب مهاجرت قبایل و طوایف ترک به آن منطقه و تغییر وضعیت سیاسی و فرهنگی این ناحیه شد (۵/۰ نمره).

۶ در عصر سلجوقی، دیوان وزارت که وزیر در رأس آن قرار داشت به شکوهمندی بی‌نظیری رسید. همه دیوان‌های سلجوقی زیر نظر وزیر کار می‌کردند.

در عصر خوارزمشاهی قدرت و نقش وزیر نسبت به دوره سلجوقی به شدت کاهش یافت و حتی در مواردی منصب وزیر حذف شد.

۷

الف

تا هیچ‌گونه از احوال چیزی پوشیده نماند. (اشاره به نظارت و تسلط بر کل مملکت)

ب

وزیر در منصب خود از اختیارات بالایی برخوردار بود، با این حال، وزیر در منصب خود هیچ امنیتی نداشت و آنچه سبب تداوم کار وی می‌شد، اراده و خواست سلطان بود.

۸ الف) سامانیان، با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسید. همچنین انتقال قدرت از امیری به امیر دیگر نیز در این حکومت با فرمان و تأیید خلیفه صورت می‌گرفت. ولی حکومت آل بویه بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را به دست گرفت. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) نظام اداری دوره خوارزمشاهیان، تداوم نظام اداری سلجوقیان بود، با این تفاوت که اختیارات برخی دیوان‌ها نسبت به دوره سلجوقی کم شد، برخی دیگر تغییر نام یافت و برخی دیوان‌های جدید نیز تشکیل شد. (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سامانیان، با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسید. همچنین انتقال قدرت از امیری به امیر دیگر نیز در این حکومت با فرمان و تأیید خلیفه صورت می‌گرفت (۵/۰ نمره) ولی حکومت آل بویه بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را به دست گرفت. (۵/۰ نمره)

ب) نظام اداری دوره خوارزمشاهیان، تداوم نظام اداری سلجوقیان بود (۲۵/۰ نمره)، با این تفاوت که اختیارات برخی دیوان‌ها نسبت به دوره سلجوقی کم شد (۲۵/۰ نمره)، برخی دیگر تغییر

نام یافت (۲۵/۵ نمره) و برخی دیوان‌های جدید نیز تشکیل شد (۲۵/۵ نمره).

۹ - بازرگانان

۱۰ - عمدتاً اهل تسنن - شیعیان دوازده امامی (امامیه) - سادات علوی - پیروان مذهب اسماعیلیه

۱۱ - الف) دژهای آنها در مناطق کوهستانی و صعب‌العبور ساخته می‌شد.

ب) علاوه بر مبارزات نظامی، فعالیت‌های فرهنگی زیادی نیز انجام می‌دادند.

(صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) دژهای آنها در مناطق کوهستانی و صعب‌العبور ساخته می‌شد. (۵/۵ نمره)

ب) علاوه بر مبارزات نظامی، فعالیت‌های فرهنگی زیادی نیز انجام می‌دادند. (۵/۵ نمره)

۱۲ - در عصر سلجوقی، اقطاع به انواع مختلف واگذاری زمین به افراد نظامی یا صاحبان مشاغل دیوانی گفته می‌شد.

۱۳ - الف) نقش نظام‌الملک در ساختار نظام اداری ایران عصر سلجوقی به اندازه‌ای برجسته است که دوران وزارت وی را می‌توان «عصر نظام‌الملک» نامید.

(صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

ب) در عصر سلجوقی، با تدبیر نظام‌الملک، شکلی از زمین‌داری با عنوان اقطاع که در دوره حکومت آل بویه رایج بود، گسترش یافت. اقطاع به انواع مختلف واگذاری زمین به افراد نظامی یا

صاحبان مشاغل دیوانی گفته می‌شد. (صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نقش نظام‌الملک در ساختار نظام اداری ایران عصر سلجوقی به اندازه‌ای برجسته است (۵/۵ نمره) که دوران وزارت وی را می‌توان «عصر نظام‌الملک» نامید (۵/۵ نمره)

ب) اقطاع به انواع مختلف واگذاری زمین (۵/۵ نمره) به افراد نظامی یا صاحبان مشاغل دیوانی گفته می‌شد. (۵/۵ نمره)

۱۴ - الف) تأسیس حکومت‌های ایرانی در سده سوم هجری، سرآغازی بر توجه و حمایت رسمی از زبان و ادب فارسی بود. یعقوب لیث که امیری میهن‌دوست و علاقه‌مند به فرهنگ

ایرانی بود، شاعران را به سرودن شعر فارسی تشویق می‌کرد. (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

ب) محمد زکریای رازی (۲۵۱ - ۳۱۳ ق) پزشک، شیمی‌دان و فیلسوف ایرانی، آثار ماندگاری در زمینه پزشکی، شیمی و فلسفه نوشته و به عنوان کاشف الکل و جوهر گوگرد (اسید

سولفوریک) مشهور شده است. (صفحه ۹۸ کتاب درسی)

ج) گسترش قلمرو، برقراری نظم و امنیت، ایجاد راه‌های جدید و توسعه حمل‌ونقل و وجود نظام دیوانی کارآمد از جمله عواملی بودند که به رشد تجارت در دوره سلجوقی کمک کردند.

(صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

د) پس از نظام‌الملک، مدیران و مدرسان نظامیه‌ها توسط سلطان یا خلیفه تعیین می‌شدند. (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یعقوب لیث که امیری میهن‌دوست و علاقه‌مند به فرهنگ ایرانی بود، شاعران را به سرودن شعر فارسی تشویق می‌کرد. (۵/۵ نمره)

ب) الکل (۲۵/۵ نمره) جوهر گوگرد (اسید سولفوریک) (۲۵/۵ نمره)

ج) گسترش قلمرو، برقراری نظم و امنیت، ایجاد راه‌های جدید و توسعه حمل‌ونقل و وجود نظام دیوانی کارآمد (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/۵ نمره)

د) پس از نظام‌الملک، مدیران و مدرسان نظامیه‌ها توسط سلطان یا خلیفه تعیین می‌شدند (۵/۵ نمره).

۱۵ - الف) ← ۲: فلزکاری در عصر سلجوقی یکی از درخشان‌ترین دوران خود را در تاریخ ایران پشت‌سر گذاشت. (صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

ب) ← ۴: خلیفه عباسی که در آن زمان در صدد احیای قدرت سیاسی و نظامی خود بود، از تأیید حکومت خوارزمشاهیان خودداری کرد. (صفحه ۱۰۴ و ۱۰۵ کتاب درسی)

ج) ← ۳: سلجوقیان از آغاز حکومت با به‌کارگیری دیوان‌سالارانی همچون عمیدالملک کندی و خواجه نظام‌الملک توسی، نظام اداری ایران را کامل‌تر و گسترده‌تر کردند. (صفحه ۱۰۵ کتاب

درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ← ۲: سلجوقیان (۲۵/۵ نمره) ب) ← ۴: خوارزمشاهیان (۲۵/۵ نمره) ج) ← ۳: عمیدالملک کندی (۲۵/۵ نمره)

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۱ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ اوضاع سیاسی
- ۱ نظام اجتماعی و حقوقی
- ۱ وضعیت اقتصادی

اوضاع سیاسی

۱ موج اول حمله مغول به ایران چه پیامدهایی داشت؟ (چهار مورد)

۲ دوره مسلمانی مغولان چگونه آغاز شد؟

۳ مهم‌ترین رسالتی که دیوان‌سالاران و عالمان ایرانی در دوره نامسلمانی مغول‌ها به عهده گفتند چه بود؟

نظام اجتماعی و حقوقی

۴ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافه است)

(الْجایتو - غازان - یاسا - تزوکات)

الف) دوره مسلمانی مغول‌ها در ایران از زمان آغاز شد.

ب) مجموعه قوانین رایج در عصر تیموری، موسوم به بود.

۵ یاسا را تعریف کنید.

۶ نظام حقوقی و قضایی ایران در دوره تیموریان بر چه پایه‌هایی استوار بود؟

۷ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است).

(عشیره - اهل ذمه - اهل صفه - معیشت)

الف) در زمان پیامبر(ص) برخی از مهاجران بی‌ضاعت در جوار مسجد اقامت گزیدند که به مشهور شدند.

ب) قشربندی اجتماعی ایران در عصر مغول - تیموری صرف‌نظر از سه گونه متفاوت جامعه مبتنی بر شیوه است.

۸ هجوم مغولان به ایران، چه پیامدهای اجتماعی و اقتصادی به همراه داشت؟

وضعیت اقتصادی

۹ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) کشاورزی ایران را در دوران اسلامی با دوره حمله مغول مقایسه کنید.

ب) موج اول حمله مغولان را با موج دوم حمله آنان از نظر پیامد و نتیجه مقایسه کنید.

۱۰ کاربرست شواهد و مدارک تاریخی:

متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.

«با گسترش فعالیت‌های تجاری، نظام پولی نیز در عصر مسلمانی مغول‌ها وضعیت منظم‌تری یافت. در این دوران، اصطلاحات پولی درهم و دینار تغییراتی کرد و اصطلاح «تومان» نیز در نظام پولی به کار گرفته شد. در این زمان، مسکوکات نقره را با هر دو عنوان درهم و دینار به کار می‌بردند. هر تومان طلا، ده هزار دینار و هر تومان نقره نیز ده هزار درهم یا ده هزار دینار بود. البته وزن و عیار سکه‌ها با توجه به شرایط سیاسی و اقتصادی، کم و زیاد می‌شد و نظم کاملاً مشخصی نداشت. بر پایه تحقیقات تاریخی، اولین بار پول کاغذی در میان چینی‌ها رایج شد. پس از فتح ختای و چین به دست مغول‌ها و در دوران امپراتوری مغول، پول کاغذی در این سرزمین رواج گسترده پیدا کرد.»

الف) هر تومان طلا و نقره چند دینار بود؟

ب) چه زمانی پول کاغذی در چین گسترش یافت؟

پاسخنامه تشریحی

۱- کشتار جمعیت - ویرانی شهرها - اسارت صنعت‌گران و هنرمندان - مهاجرت مردم - زوال اقتصاد کشاورزی - تعطیلی مراکز علمی و آموزشی.

۲- دورهٔ مسلمانی مغولان در ایران از زمان غازان شروع شد. با مسلمان شدن غازان (۶۹۴ ق) و بسیاری از شاهزادگان و خوانین مغول، اسلام به عنوان دین رسمی اعلام شد. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دورهٔ مسلمانی مغولان در ایران از زمان غازان شروع شد. با مسلمان شدن غازان و بسیاری از شاهزادگان و خوانین مغول، اسلام به عنوان دین رسمی اعلام شد (۵/۵ نمره).

۳- ۱- مهارت خشونت و رفتارهای خودسرانهٔ فاتحان مغول.

۲- مغول‌ها را با فرهنگ ایران آشنا کنند.

۳- آنها را با آداب کشورداری آشنا کنند.

۴- زمینهٔ مسلمان شدن این قوم غالب را فراهم آورد.

۴- الف) غازان (ب) تزوکات

۵- مجموعه قوانینی که توسط چنگیزخان برای مغولان تدوین شده بود و در آن توصیه کرده بود مغولان از شهرنشینی دوری گزینند.

۶- براساس سنت‌های مغولی و مجموعه قوانینی موسوم به تزوکات که تیمور آن را به وجود آورد. با این حال، قوانین شرعی و عرفی مبنای زندگی اجتماعی و دایره حقوقی ایرانیان بود.

۷- الف) اهل صفا

(ب) معیشت

۸- هجوم مغولان، از نظر اجتماعی و اقتصادی، پیامدهای مختلفی به دنبال داشت و موجب کاهش جمعیت، مهاجرت‌های گسترده، تخریب زیرساخت‌های اقتصادی و فرهنگی و زوال موقعیت اجتماعی ملاکین، عالمان، بازرگانان، دیوان‌سالاران و خاندان‌های بانفوذ شد. علاوه بر آن، با هجوم مغولان، جمعیت قابل توجهی از اقوام مغول و غیرمغول به ایران وارد شدند و بافت قومی و جمعیتی جامعهٔ ایرانی را تحت تأثیر قرار دادند.

(صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

موجب کاهش جمعیت، مهاجرت‌های گسترده، تخریب زیرساخت‌های اقتصادی و فرهنگی و زوال موقعیت اجتماعی ملاکین، عالمان، بازرگانان، دیوان‌سالاران و خاندان‌های بانفوذ شد (۵/۵ نمره). علاوه بر آن، با هجوم مغولان، جمعیت قابل توجهی از اقوام مغول و غیرمغول به ایران وارد شدند و بافت قومی و جمعیتی جامعهٔ ایرانی را تحت تأثیر قرار دادند (۵/۵ نمره).

۹- الف) بخش عمدهٔ اقتصاد ایران در دوران اسلامی، همچون عصر باستان، بر کشاورزی و تجارت استوار بود.

هجوم مغول و سیل بیابان‌گردانی که در زمان این هجوم و پس از آن به سوی ایران سرازیر شدند، آسیب جدی به فعالیت‌های کشاورزی و نظام آبیاری وارد آورد؛ به گونه‌ای که از تولید محصولات زراعی و درآمدهای حاصل از کشاورزی، بسیار کاسته شد. (صفحه ۱۲۲ کتاب درسی)

(ب) موج اول حملهٔ مغول به ایران که با فرمان چنگیزخان انجام گرفت، شش سال طول کشید (۶۱۶ - ۶۲۲ ق). این هجوم با کشتار جمعیت، ویرانی شهرها، اسارت صنعت‌گران و هنرمندان، مهاجرت مردم، زوال اقتصاد کشاورزی و تعطیلی مراکز علمی و آموزشی در بخش وسیعی از ایران همراه بود و باعث نابسامانی اوضاع آن مناطق شد.

حدود سی سال بعد، موج دیگری از حملات مغول‌ها به فرماندهی هولاکوخان، نوهٔ چنگیزخان صورت گرفت و به تأسیس حکومت ایلخانان انجامید (۶۵۴ ق).

(صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بخش عمدهٔ اقتصاد ایران در دوران اسلامی، همچون عصر باستان، بر کشاورزی و تجارت استوار بود (۵/۵ نمره). هجوم مغول و سیل بیابان‌گردانی که در زمان این هجوم و پس از آن به سوی ایران سرازیر شدند، آسیب جدی به فعالیت‌های کشاورزی و نظام آبیاری وارد آورد (۵/۵ نمره).

(ب) موج اول حملهٔ مغول به ایران که با فرمان چنگیزخان انجام گرفت، شش سال طول کشید (۶۱۶ - ۶۲۲ ق). این هجوم با کشتار جمعیت، ویرانی شهرها، اسارت صنعت‌گران و هنرمندان، مهاجرت مردم، زوال اقتصاد کشاورزی و تعطیلی مراکز علمی و آموزشی در بخش وسیعی از ایران همراه بود و باعث نابسامانی اوضاع آن مناطق شد. (ذکر دو مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

حدود سی سال بعد، موج دیگری از حملات مغول‌ها به فرماندهی هولاکوخان، نوهٔ چنگیزخان صورت گرفت و به تأسیس حکومت ایلخانان انجامید (۶۵۴ ق). (۵/۵ نمره).

۱۰- الف) هر تومان طلا، ده هزار دینار و هر تومان نقره ده هزار دینار یا ده هزار درهم بود.

(ب) پس از فتح ختای و چین به دست مغول‌ها و در دوران امپراتوری مغول، پول کاغذی در این سرزمین رواج گسترده پیدا کرد.

(صفحه ۱۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) هر تومان طلا، ده هزار دینار و هر تومان نقره ده هزار دینار یا ده هزار درهم بود. (۵/۵ نمره)

(ب) در دوران امپراتوری مغول، پول کاغذی در این سرزمین رواج گسترده پیدا کرد. (۵/۵ نمره)

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۲ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ دین و اعتقادات
- ۱ هنر و معماری
- ۱ علم و ادب

دین و اعتقادات

۱ به نظر شما، چرا اسلام آوردن مغولان، یکی از رویدادهای مهم دوره ایلخانان بود؟

۲ در قرن نهم هجری چه تغییر و تحول چشمگیری در فعالیت طریقت‌های صوفی به وجود آمد؟

۳ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) آیین شَمَنی:

ب) جزیه:

۴ گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف) در دوره ایلخانان به دنبال کوشش‌های علمی و فرهنگی چه کسی تشیع در ایران گسترش یافت و در چه دوره‌ای در آبادانی و زیبایی شهر از هنرمندان و صنعت‌گران کمک گرفته شد.

۲) خواجه نصیرالدین توسی - تیموریان

۱) رشیدالدین فضل‌الله همدانی - خوارزمشاهیان

۴) خواجه نصیرالدین توسی - مغولان

۳) رشیدالدین فضل‌الله همدانی - تیموریان

ب) به ترتیب جانشین غازان‌خان و آخرین ایلخان مغول چه کسانی بودند؟

۲) اباقا - ابوسعید

۱) الجایتو - ابوسعید

۴) ابوسعید - الجایتو

۳) اباقا - الجایتو

۵ چرا اسلام آوردن مغولان، یکی از رویدادهای مهم دوره ایلخانان بود؟

هنر و معماری

۶ ویژگی‌های مهم معماری عصر ایلخانان و تیموریان را فهرست کنید. (دو مورد)

علم و ادب

۷ آثار و منابع تاریخ‌نگاری عصر ایلخانی را بنویسید. (دو مورد)

۸ کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است).

الف) اصطخری	۱) یکی از مشهورترین تک‌نگاری‌ها به نام عجائب‌المقدور فی نوائب تیمور تألیف او است.
ب) عطاملک جوینی	۲) یکی از نویسندگان کتاب المسالک و الممالک است.
پ) ابن‌عرب‌شاه	۳) او مؤلف کتاب تاریخ جهانگشا، از مهم‌ترین کتب تاریخی دوره ایلخانان است.
ت) حمدالله مستوفی	

۹ اظهارنظر و قضاوت:

الف) به نظر شما چرا رابطه حکومت علویان طبرستان با خلافت عباسی همواره خصومت‌آمیز بود؟

ب) به نظر شما دلیل توجه به منظومه‌های حماسی تاریخی و رشد تاریخ‌نگاری در دوران ایلخانی و تیموری چه بوده است؟

هـ ۱ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است).

(کمال‌الملک - کمال‌الدین بهزاد - عظاملک جوینی - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی)

الف) نامورترین نقاش عصر تیموری بود.

ب) تاریخ جهانگشا، نوشته است.

پاسخنامه تشریحی

۱ - زیرا در نتیجه هم‌نوایی دین و دولت و برتری شریعت اسلامی بر یاسای چنگیزی، حکومت ایلخانی، ماهیت ایرانی - اسلامی یافت و موجب شد که مردم نسبت به آن احساس بیگانگی کمتری بکنند.

- همچنین نفوذ و قدرت ایرانیان در دربار ایلخانان و اداره حکومت، بیش از پیش، افزایش یافت.

- و زمینه برای بازسازی ایران و انجام اصلاحاتی در امور سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم آمد.

۲ - از یک سو صوفیان به تشیع گرایش بیشتری نشان دادند. و از طرف دیگر به تدریج برخی از طریقت‌ها مانند طریقت صفوی وارد سیاست شدند و برای به دست گرفتن قدرت، با فرمانروایان و پادشاهان به رقابت برخاستند.

۳ الف) مغولان در آغاز، پیرو آیینی ساده موسوم به شَمَنی بودند که زیر نظر روحانیانی با عنوان شَمَن اداره می‌شد. پیروان این آیین، مجموعه‌ای از مظاهر طبیعت را می‌پرستیدند و هرچند به خدای بزرگ اعتقاد داشتند، اما خداپرستی آنان ناقص بود. (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

ب) جزیه، مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند. (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پیروان این آیین، مجموعه‌ای از مظاهر طبیعت را می‌پرستیدند (۵/۵ نمره) و هرچند به خدای بزرگ اعتقاد داشتند، اما خداپرستی آنان ناقص بود (۵/۵ نمره) یا مغولان در آغاز پیرو آیینی ساده موسوم به شَمَنی بودند (۵/۵ نمره) که زیر نظر روحانیانی با عنوان شَمَن اداره می‌شد. (۵/۵ نمره)

ب) جزیه، مالیات سرانه‌ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) (۵/۵ نمره) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند (۵/۵ نمره).

۴ الف) گزینه ۲؛ در دوره ایلخانان به ویژه به دنبال کوشش علمی و فرهنگی خواجه نصیرالدین توسی، تشیع در ایران گسترش یافت. شهر و شهرنشینی در عصر تیموری برخلاف اوایل دوره مغول، دچار رکود و زوال نشد. تیمور هنرمندان و صنعت‌گران شهرهایی را که فتح می‌کرد به سمرقند، پایتخت خود می‌فرستاد تا در آبادانی و زیبایی آن شهر بکوشند. (صفحه ۱۱۹ و ۱۲۶ کتاب درسی)

ب) گزینه ۱؛ الجایتو جانشین غازان و پسرش ابوسعید آخرین ایلخان مغول هر دو مسلمان بودند. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۲) خواجه نصیرالدین توسی - تیموریان (۲۵/۵ نمره) ب) گزینه ۱) الجایتو - ابوسعید (۲۵/۵ نمره)

۵ زیرا نتیجه هم‌نوایی دین و دولت و برتری شریعت اسلامی بر یاسای چنگیزی، حکومت ایلخانی، ماهیت ایرانی اسلامی یافت و موجب شد که مردم نسبت به آن احساس بیگانگی کمتری بکنند. همچنین با مسلمان شدن مغول‌ها، نفوذ و قدرت ایرانیان در دربار ایلخانان و اداره حکومت، بیش از پیش، افزایش یافت و زمینه برای بازسازی ایران و انجام اصلاحاتی در امور سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم آمد.

۶ ایجاد بناهای عظیم - ساختن گنبد، طاق‌ها، ایوان‌ها و مناره‌های بلند - تزئین ساختمان‌ها با گچ‌بری و کاشی‌کاری به شیوه‌های گوناگون - ترکیب آجر و کاشی برای تزئین و زیباسازی بناها.

۷ تاریخ جهانگشا - جامع‌التواریخ - تاریخ گزیده

۸ ۱) ← پ؛ «ابن عربشاه»

۲) ← الف؛ «اصطخری»

۳) ← ب؛ «عطاملک جوینی»

۹ الف) زیرا امیران شیعه‌مذهب این سلسله که از سادات علوی به شمار می‌رفتند، خود مدعی خلافت بودند و عباسیان را غاصب خلافت می‌شمردند. (صفحه ۹۲ کتاب درسی)
ب) علاقه‌مندی ایلخانان و فرمانروایان تیموری به جاودانه ساختن کشورگشایی و موفقیت‌های سیاسی و نظامی خود و خودآگاهی رجال ایرانی، تأثیر بسزایی بر رشد و شکوفایی تاریخ‌نگاری در آن عصر گذاشت. (صفحه ۱۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا امیران شیعه‌مذهب این سلسله که از سادات علوی به شمار می‌رفتند، (۵/۵ نمره) خود مدعی خلافت بودند و عباسیان را غاصب خلافت می‌شمردند (۵/۵ نمره).
ب) علاقه‌مندی ایلخانان و فرمانروایان تیموری به جاودانه ساختن کشورگشایی و موفقیت‌های سیاسی و نظامی خود (۵/۵ نمره) و خودآگاهی رجال ایرانی، تأثیر بسزایی بر رشد و شکوفایی تاریخ‌نگاری در آن عصر گذاشت (۵/۵ نمره).

۱۰ الف) نامورترین نقاش عصر تیموری، کمال‌الدین بهزاد بود که آثار و مکتب نگارگری او سرآغاز دگرگونی عظیمی در نقاشی به شمار می‌آید. (صفحه ۱۲۹ کتاب درسی)

ب) تاریخ جهانگشا، نوشته عطاملک جوینی (تألیف: ۶۵۸ ق) (صفحه ۱۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کمال‌الدین بهزاد (۲۵/۵ نمره) ب) عطاملک جوینی (۲۵/۵ نمره)

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۳
یازدهم

سال یازدهم
انسانی

۱ جمله‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید.

الف

در زمان شاه عباس دوم صفوی، شهر قندهار توسط گورکانیان هند از ایران جدا شد.

۲

پیامدهای رسمی کردن مذهب شیعه دوازده امامی در ایران را توسط شاه اسماعیل صفوی بنویسید.

۳

شاه عباس اول برای نجات کشور از مسائل و مشکلات داخلی و خارجی، چه اقدام‌ها و اصلاحاتی انجام داد؟ (یک مورد)

۴

جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است)

(خُنفاء - قزوین - اهل صُفّه - تبریز)

الف) برخی از مهاجران بی‌بضاعت مکه پس از هجرت به مدینه، در جوار مسجد اقامت گزیدند و به مشهور شدند.

ب) شاه عباس اول به دلایل سیاسی، نظامی و اقتصادی پایتخت صفویه را از شهر به اصفهان منتقل کرد.

۵

درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

الف) برخلاف اقتصاد کشاورزی، اقتصاد شهری و تجاری در عصر مغول و تیموری وضعیت به مراتب بهتری داشت.

ب) تیمور با گرد آوردن هنرمندان و معماران بزرگ سرزمین‌های فتح‌شده در هرات، به عمران و آبادانی پایتخت خود همت گماشت.

ج) شاه عباس برای پرداخت حقوق و تأمین تدارکات و تجهیزات سپاه جدید، زمین‌های فراوانی را به املاک وقفی تبدیل کرد.

۶

تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) گورکانیان هند یا مغولان کبیر:

ب) عصر اقتدار صفوی:

۷

کدام یک از موارد سمت چپ با گزینه‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است.)

الف) امام قلی‌خان، حاکم فارس به دستور این پادشاه صفوی کشته شد.	۱) شاه سلطان حسین
ب) در دوره صفوی پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد.	۲) شاه اسماعیل
ج) شورش افغان‌ها و سقوط صفویه در زمان این پادشاه بود.	۳) شاه عباس اول
	۴) شاه صفی

۸

اظهار نظر و قضاوت:

الف) به نظر شما چرا با به تخت نشستن شاه سلیمان روند انحطاط و زوال صفویان شدت گرفت؟

ب) به نظر شما چرا حمله مغولان زندگی شهری را در ایران دچار وقفه و افول کرد؟

۹

در دوران صفوی، از درآمد کدام زمین‌ها برای اداره سپاه هزینه می‌شد؟

۱) اراضی خاصه ۲) اراضی وقفی ۳) اراضی ممالک ۴) املاک خصوصی

۱۰

کدام دسته از اراضی دوره صفویه در اختیار و تملک والیان ایالت‌ها بود؟

۱- خاصه ۲- ممالک ۳- خصوصی ۴- وقفی

۱۱

تجارت ابریشم در زمان شاه عباس اول صفوی توسط چه کسانی انجام می‌شد؟

۱۲

مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) اراضی ممالک و اراضی وقفی را به‌عنوان دو دسته از زمین‌های دوره صفویه مقایسه کنید.

ب) روابط طغرل سلجوقی و سلطان محمد خوارزمشاه را با خلافت عباسی مقایسه کنید.

۱۳

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) وزیر کاردان غازان‌خان چه کسی بود؟

ب) شاه اسماعیل اول در کدام جنگ از عثمانی‌ها، شکست خورد؟

۱۴

توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:

الف) نظام قضایی مغولان پس از مسلمان شدن چه تغییری پیدا کرد؟

ب) خواجه نصیرالدین توسی چگونه توانست زمینه فعالیت‌های علمی را در عصر ایلخانان فراهم کند؟

ج) شعر و شاعری در عصر تیموری چه شرایطی داشت؟

د) در دوره صفویه زمین‌ها به چند دسته تقسیم می‌شدند؟ نام ببرید. (ذکر دو مورد)

۱۵ به نظر شما، چرا عثمانی‌ها شکل‌گیری حکومت قدرتمند صفوی را تهدید و مانع جدی برای خود می‌دیدند؟

پاسخنامه تشریحی

الف

غلط

شهر قندهار در زمان «شاه صفی» از ایران جدا شد.

۲

نخست، اینکه بسیاری از شیعیان در خدمت دولت نوپای صفوی قرار گرفتند و در سایه دولت متشکل، منسجم و متحد شدند.

دوم، آنکه این اقدام سبب تمایز آشکار ایران از همسایگان مسلمان خود، به ویژه امپراتوری عثمانی در غرب و ازبکان و گورکانیان هند در شرق شد. کلید واژه: (تمایز آشکار ایران از همسایگان مسلمان خود)

۳

ایجاد ثبات سیاسی و برقراری نظم و امنیت در داخل کشور - نوسازی تشکیلات و تجهیزات سپاه - توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی - انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان - بیرون راندن نیروهای بیگانه از خاک ایران

۴

الف - اهل صفه ب - قزوین

۵

الف درست (صفحه ۱۲۲ کتاب درسی)

(ب) نادرست؛ تیمور با گرد آوردن هنرمندان و معماران بزرگ سرزمین‌های فتح شده در سمرقند، به عمران و آبادانی پایتخت خود همت گماشت. (صفحه ۱۳۰ کتاب درسی)
(ج) نادرست؛ شاه عباس برای پرداخت حقوق و تأمین تدارکات و تجهیزات سپاه جدید، زمین‌های فراوانی را به املاک خاصه پادشاهی تبدیل کرد. (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف درست (۲۵/۰ نمره) (ب) نادرست (۲۵/۰ نمره) (ج) نادرست (۲۵/۰ نمره)

۶

الف) بابر، یکی از شاهزادگان تیموری، حکومتی را در هند بنیان گذاشت که به «گورکانیان هند» یا «مغول کبیر» معروف شد. (صفحه ۱۱۸ کتاب درسی)

(ب) به دلیل تبدیل ایران به یکی از کانون‌های بزرگ سیاسی و اقتصادی جهان، بسیاری از مورخان و محققان، عصر شاه عباس را عصر اقتدار و شکوفایی سلسله صفوی دانسته‌اند. (صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بابر، یکی از شاهزادگان تیموری (۵/۰ نمره)، حکومتی را در هند بنیان گذاشت که به گورکانیان هند یا مغول کبیر معروف شد (۵/۰ نمره).

(ب) به دلیل تبدیل ایران به یکی از کانون‌های بزرگ سیاسی و اقتصادی جهان، بسیاری از مورخان و محققان، (۵/۰ نمره) عصر شاه عباس را عصر اقتدار و شکوفایی سلسله صفوی دانسته‌اند (۵/۰ نمره).

۷

الف) ۴: شاه صفی نوه و جانشین شاه عباس اول، از تعادل روحی و سلامت عقل بهره کافی نداشت. او دستور به قتل سردار باکفایتی مانند امام قلی خان، حاکم فارس داد. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

(ب) ۳: شاه عباس اول به دلایل سیاسی، نظامی و اقتصادی، پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد. (صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

(ج) ۱: در زمان شاه سلطان حسین بود که طایفه‌ای از افغان‌های شهر قندهار سر به شورش برداشتند و با تسخیر پایتخت صفویان، به حیات آن حکومت پایان دادند. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) (۴) شاه صفی (۲۵/۰ نمره) (ب) (۳) شاه عباس اول (۲۵/۰ نمره) (ج) (۱) شاه سلطان حسین (۲۵/۰ نمره)

۸

الف) زیرا این پادشاه با امور و اصول کشورداری بیگانه بود و در زمان او اعضای حرم‌سرا نفوذ زیادی داشتند و در اداره امور حکومت دخالت می‌کردند. در نتیجه نفوذ و دخالت حرم‌سرا بود که شاهزاده بی‌کفایت و بی‌لیاقتی همچون حسین میرزا به عنوان جانشین شاه سلیمان انتخاب شد. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

(ب) زیرا از یک طرف در جریان حملات مغولان شهرهای زیادی به ویژه شهرهای بزرگ و آباد در ماوراءالنهر و خراسان ویران شدند و عده زیادی از ساکنان آنها یا کشته شدند و یا به مناطق دیگری مهاجرت کردند. از طرف دیگر، یاسا به عنوان مجموعه قوانینی که چنگیزخان تدوین کرده بود، به مغول‌ها توصیه می‌کرد که از شهر و شهرنشینی دوری گزینند. (صفحه ۱۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا این پادشاه با امور و اصول کشورداری بیگانه بود و در زمان او اعضای حرم‌سرا نفوذ زیادی داشتند و در اداره امور حکومت دخالت می‌کردند (۵/۰ نمره). در نتیجه نفوذ و دخالت حرم‌سرا بود که شاهزاده بی‌کفایت و بی‌لیاقتی همچون حسین میرزا به عنوان جانشین شاه سلیمان انتخاب شد (۵/۰ نمره).

(ب) زیرا از یک طرف در جریان حملات مغولان شهرهای زیادی به ویژه شهرهای بزرگ و آباد در ماوراءالنهر و خراسان ویران شدند و عده زیادی از ساکنان آنها یا کشته شدند و یا به مناطق دیگری مهاجرت کردند (۵/۰ نمره). از طرف دیگر، یاسا به عنوان مجموعه قوانینی که چنگیزخان تدوین کرده بود، به مغول‌ها توصیه می‌کرد که از شهر و شهرنشینی دوری گزینند (۵/۰ نمره).

۹

گزینه ۱، اراضی خاصه

۱۰

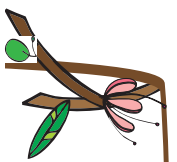
گزینه ۲ (ممالک)

۱۱

تجار ایرانی ارمنی

۱۲

الف) اراضی ممالک: این دسته از اراضی کشور در اختیار و تملک والیان ایالت‌ها بود و آنها این زمین‌ها را میان زیردستان خود تقسیم می‌کردند اما اراضی وقفی: توسط مردم یا شاه وقف می‌شد. گاهی مردم برای جلوگیری از دست‌اندازی حکام، زمین‌های خود را وقف می‌کردند. (صفحه ۱۴۳ و ۱۴۴ کتاب درسی)

(ب) طغرل سلجوقی خلیفه عباسی را از تسلط آل بویه شیعه‌مذهب درآورد و خود را منجی خلافت معرفی کرد (۴۴۷ق). خلیفه نیز حکومت ایران و عراق را به او بخشید و دستور داد که نام وی را در خطبه بخوانند و سکه به نام او زنند. اما در زمان سلطان محمد روابط خوارزمشاهیان با خلافت عباسی، به تیرگی گرایید. خلیفه عباسی که در آن زمان درصدد احیای قدرت سیاسی و نظامی خود بود، از تأیید حکومت خوارزمشاهیان خودداری کرد. (صفحه ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴ و ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) اراضی ممالک: این دسته از اراضی کشور در اختیار و تملک والیان ایالت‌ها بود و آنها این زمین‌ها را میان زیردستان خود تقسیم می‌کردند (۵/نمره) اما اراضی وقفی: توسط مردم یا شاه وقف می‌شد. گاهی مردم برای جلوگیری از دست‌اندازی حکام، زمین‌های خود را وقف می‌کردند (۵/نمره).

(ب) طغرل سلجوقی خلیفه عباسی را از تسلط آل بویه شیعه‌مذهب درآورد و خود را منجی خلافت معرفی کرد، خلیفه نیز حکومت ایران و عراق را به او بخشید و دستور داد که نام وی را در خطبه بخوانند و سکه به نام او زنند. (۵/نمره) اما در زمان سلطان محمد روابط خوارزمشاهیان با خلافت عباسی، به تیرگی گرایید. خلیفه عباسی که در آن زمان درصدد احیای قدرت سیاسی و نظامی خود بود، از تأیید حکومت خوارزمشاهیان خودداری کرد (۵/نمره).

۱۳ (الف) رشیدالدین فضل‌الله همدانی (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

(ب) جنگ چالدران: چند سال پس از به قدرت رسیدن شاه اسماعیل اول، سلطان سلیم عثمانی با لشکری بزرگ و به قصد نابودی حکومت نوپای صفوی به سوی ایران حرکت کرد. این سپاه علاوه بر قتل عام شیعیان و مریدان طریقت صفوی در آسیای صغیر، در چالدران ایرانیان را شکست داد. (صفحه ۱۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) رشیدالدین فضل‌الله همدانی (۲۵/نمره) (ب) جنگ چالدران (۲۵/نمره)

۱۴ (الف) پس از مسلمان شدن مغول‌ها، یاسا و سنت‌های مغولی تا حد زیادی از رونق افتاد، اما برخی از این سنن تا زمان تیموریان نیز ادامه داشت و به‌خصوص در امور سیاسی و لشکری به کار گرفته می‌شد. (صفحه ۱۲۱ و ۱۲۲ کتاب درسی)

(ب) وی بسیاری از دانشمندان متواری در برابر هجوم مغولان را به ایران برگرداند و با تجمع ایشان در مرکز علمی رصدخانه مراغه زمینه فعالیت‌های علمی آنها را هموار کرد. (صفحه ۱۳۳ کتاب درسی)

(ج) در عصر تیموری، شعر و شاعری رواج بیشتری یافت. شاهرخ، سلطان‌حسین بایقرا و وزیر شاعر او، امیر علیشیر نوایی به زبان و ادب فارسی توجه جدی داشتند و همه‌گونه شاعران و ادیبان را پشتیبانی و تشویق می‌کردند. در این دوره، شعر و شاعری گسترش فراوانی در میان مردم عادی داشت و بسیاری از شاعران از میان قشرهای مختلف مردم برخاستند. (صفحه ۱۳۲ کتاب درسی)

(د) در این دوره، زمین‌ها به چهار دسته تقسیم می‌شدند: ۱) اراضی ممالک ۲) اراضی خاصه ۳) اراضی وقفی ۴) املاک خصوصی (صفحه ۱۴۳ و ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) پس از مسلمان شدن مغول‌ها، یاسا و سنت‌های مغولی تا حد زیادی از رونق افتاد. (۵/نمره)

(ب) وی بسیاری از دانشمندان متواری در برابر هجوم مغولان را به ایران برگرداند و با تجمع ایشان در مرکز علمی رصدخانه مراغه زمینه فعالیت‌های علمی آنها را هموار کرد. (۵/نمره)

(ج) در عصر تیموری، شعر و شاعری رواج بیشتری یافت. شاهرخ، سلطان‌حسین بایقرا و وزیر شاعر او، امیر علیشیر نوایی، به زبان و ادب فارسی توجه جدی داشتند و همه‌گونه شاعران و ادیبان را پشتیبانی و تشویق می‌کردند.

یا

در این دوره، شعر و شاعری گسترش فراوانی در میان مردم عادی داشت و بسیاری از شاعران از میان قشرهای مختلف مردم برخاستند. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/نمره)

(د) در این دوره، زمین‌ها به چهار دسته تقسیم می‌شدند: ۱) اراضی ممالک ۲) اراضی خاصه ۳) اراضی وقفی ۴) املاک خصوصی (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/نمره)

۱۵ هنگامی که حکومت صفوی در ایران روی کار آمد، قدرت امپراتوری عثمانی در حال اوج گرفتن بود و سلاطین عثمانی که دیگر خود را خلیفه و فرمانروای تمامی مسلمانان می‌دانستند، در پی تسلط کامل بر جهان اسلام بودند. از طرف دیگر ارتش عثمانی با سرعت در خاک اروپا پیش می‌رفت.

واژگان کلیدی: (قدرت عثمانی در حال اوج گرفتن بود - خود را خلیفه مسلمانان می‌دانستند - در پی تسلط بر جهان اسلام بودند - به سرعت در حال پیشروی در اروپا بودند).

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۴ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱ زمینه‌های شکوفایی فرهنگ و هنر
- ۱ تعلیم و تربیت و مراکز آموزشی
- ۱ معماری و هنر

زمینه‌های شکوفایی فرهنگ و هنر

۱ زمینه‌ها و عوامل شکوفایی فرهنگ و هنر در عصر صفوی را بنویسید. (ذکر یک مورد کافی است.)

۲ صفویان چگونه زمینه مساعد و مناسبی را برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند؟

۳ علل رشد و شکوفایی فرهنگ و هنر ایران در عصر صفویه چیست؟ (ذکر چهار مورد کافی است)

تعلیم و تربیت و مراکز آموزشی

۴ به نظر شما، چرا شاهان صفوی عده‌ای از علمای شیعه جبل عامل یونان، عراق و بحرین را به ایران دعوت کردند؟

۵ گزینه مناسب را انتخاب کنید.

الف) پایه‌های حکومت صفویه در زمان کدام پادشاه و چگونه تثبیت و تحکیم شد؟

۱- شاه عباس - با متحد کردن قبایل و صلح با ازبکان

۲- شاه تهماسب - با متحد کردن قبایل و صلح با ازبکان

۳- شاه عباس - با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های مناسب داخلی و خارجی

۴- شاه تهماسب - با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های مناسب داخلی و خارجی

ب) مدارس در عصر صفوی توسط چه کسانی ساخته و حمایت می‌شد؟

۱- اصحاب اهل قلم، ثروتمندان و اموال بی‌وارث

۲- مقام‌های حکومتی، سرداران سپاه صفوی و اصحاب اهل قلم

۳- سرداران سپاه صفوی، اسیران جنگی و ثروتمندان حکومت صفوی

۴- مقام‌های حکومتی، شخصیت‌های مذهبی و برخی از ثروتمندان خیر

۶ شاهان صفوی به منظور ترویج معارف شیعه و رفع نیازهای مذهبی و حقوقی جامعه چه اقداماتی کردند؟

۷ «حکمت متعالیه» در فلسفه را چه کسی بنیان نهاد؟

معماری و هنر

۸ در چه دوره‌ای هنر اصيل فرش‌بافی از حالت روستایی و عشایری به صورت صنعت ملی درآمد؟

۱) دوران تیموری ۲) دوران سلجوقیان ۳) دوران صفوی ۴) دوران ایلخانی

۹ یکی از ویژگی‌های فلزکاری عصر صفوی را بنویسید.

۱۰ مهم‌ترین نوآوری رضا عباسی، پایه‌گذار مکتب نگارگری اصفهان، چه بود؟

۱۱ مهم‌ترین ویژگی میدان نقش جهان اصفهان چه بود؟

۱۲ جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است.)

(چهارباغ - شیخ لطف‌الله - فرش‌بافی - پارچه‌بافی)

الف) از مدارس معروف عصر صفوی در اصفهان می‌توان به مدرسه مشهور به مدرسه مادرشاه اشاره کرد.

ب) برخی از محققان، دوره صفویه را عصر طلایی در ایران شمرده‌اند.

۱۳ پایه گذار مکتب اصفهان در نگارگری دوره صفوی چه کسی بود؟

۱۴ یک مورد از دلایل رشد و شکوفایی معماری ایرانی در عصر صفویان را بیان کنید.

۱۵ در دوره صفویان چه تحولاتی در هنر فرش بافی ایرانی ایجاد شد. (ذکر دو مورد کافی است)

پاسخنامه تشریحی

- ۱- صفویان با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران، زمینه مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند.
- ۲- رسمیت یافتن و استقرار مذهب شیعه دوازده امامی، تأثیرات عمیقی بر همه ابعاد جامعه گذاشت؛ به گونه‌ای که علم، آموزش، فرهنگ و هنر ایرانی، تحت تأثیر آموزه‌های شیعی، جلوه‌های گوناگونی را از خود بروز داد.
- ۳- شاهان و مقام‌های کشوری و لشکری به هنر و معماری و فعالیت‌های علمی و آموزشی بیش از پیش توجه نشان دادند و هنرمندان، صنعت‌گران، معماران و عالمان را تشویق و حمایت کردند.
- ۴- در دوره صفوی، سنت وقف در جامعه گسترش یافت و شاهان و سایر ثروتمندان بخشی از ثروت و دارایی خود را وقف امور مذهبی، علمی و آموزشی و ترویج هنر و معماری کردند.
- ۵- علم‌دوستی، استعداد و ذوق هنری ایرانیان و میراث علمی، ادبی و هنری ارزشمندی که از دوران قبل به خصوص عصر تیموری باقی مانده بود، تأثیر بسزایی در شکوفایی و غنای فرهنگی تمدنی در دوره صفویه داشت.
- ۲- صفویان با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران، زمینه مناسبی برای توسعه و شکوفایی فرهنگی و تمدنی فراهم آوردند.
- (صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- با ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی (۵/۵ نمره) و انسجام اجتماعی در ایران (۵/۵ نمره)
- ۳- ۱- ایجاد وحدت سیاسی، یکپارچگی جغرافیایی و انسجام اجتماعی در ایران
- ۲- رسمیت یافتن و استقرار مذهب شیعه دوازده امامی
- ۳- شاهان و مقامات مختلف به هنر، معماری و فعالیت‌های علمی و آموزشی توجه نشان دادند.
- ۴- سنت وقف در جامعه گسترش یافت و ثروت و دارایی فراوانی وقف امور مذهبی، علمی و ترویج هنر و معماری شد.
- ۵- علم‌دوستی، استعداد و ذوق هنری ایرانیان و میراث علمی - ادبی و هنری ارزشمند.
- ۴- از آنجا که در زمان تأسیس حکومت صفوی، تعداد عالمان و مراکز علمی شیعی در ایران کم بود، شاهان صفوی به منظور ترویج معارف شیعه و رفع نیازهای مذهبی و حقوقی جامعه، عده‌ای از علمای شیعه جبل عامل یونان، عراق و بحرین را به ایران دعوت کردند.
- ۵- الف) گزینه ۴؛ شاه تهماسب در طول دوران ۵۴ ساله پادشاهی خود، با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های مناسب داخلی و خارجی، توانست پایه‌های حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم نماید. (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)
- ب) گزینه ۴؛ مدارس توسط مقام‌های حکومتی، شخصیت‌های مذهبی و برخی از ثروتمندان خیر ساخته و حمایت می‌شد. (صفحه ۱۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) گزینه (۴) ب) گزینه (۴)
- (هر مورد ۲/۵ نمره)
- ۶- عده‌ای از علمای شیعه جبل عامل لبنان، عراق و بحرین را به ایران دعوت کردند. با ورود این گروه از علما، آموزش علوم دینی، به‌ویژه معارف شیعی، در ایران گسترش یافت.
- ۷- ملاصدرا
- ۸- گزینه ۳، دوران صفوی
- ۹- استفاده از فولاد - طرافت، خلاقیت در خلق آثار هنری - بر روی آثار فلزی اشعار زیبا و سخنان نفی خوش‌نویسی شد - طلاکاری روی فلزات
- ۱۰- مهم‌ترین نوآوری رضا عباسی در نگارگری این بود که زندگی روزمره عموم مردم و فعالیت اصناف و پیشه‌وران را به تصویر می‌کشید.
- ۱۱- ۱- شکوه و عظمت ۲- کاربردهای متنوع
- ۱۲- الف) چهارباغ (صفحه ۱۴۹ کتاب درسی)
- ب) پارچه‌بافی (صفحه ۱۵۵ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- الف) چهارباغ ب) پارچه‌بافی
- (هر مورد ۲/۵ نمره)
- ۱۳- آقا رضا عباسی
- ۱۴- معماری ایرانی در این دوره، با برخورداری از تجارب معماری فاخر عصر تیموری و نیز در سایه ثبات، امنیت و حمایت پادشاهان به‌ویژه شاه‌عباس اول، شکوفا شد.
- (صفحه ۱۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- معماری ایرانی در این دوره، با برخورداری از تجارب معماری فاخر عصر تیموری / و نیز در سایه ثبات، امنیت و حمایت پادشاهان به‌ویژه شاه‌عباس اول، شکوفا شد. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)
- ۱۵- ۱- صنعت فرش از حالت روستایی و عشایری خارج شد. ۲- آن را به صورت یک صنعت ملی درآوردند. ۳- کارگاه‌های بزرگ فرش‌بافی تحت نظر دولت در سرتاسر کشور ایجاد شد.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۵ یازدهم

سال یازدهم انسانی

فهرست

- ۱..... تحولات سیاسی و اجتماعی
- ۱..... جنگ‌های صلیبی، پیدایش پادشاهی‌های قدرتمند
- ۲..... کلیسا و تحولات آن

تحولات سیاسی و اجتماعی

۱ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:

الف) نتایج لشکرکشی هولاکوخان به ایران و غرب آسیا چه بود؟ (ذکر یک مورد)

ب) یکی از ویژگی‌های حکومت بنی‌امیه قومیت‌گرایی بود. این ویژگی را به‌طور خلاصه توضیح دهید.

ج) خدمات سلسلهٔ سامانیان را به زبان و ادب فارسی بنویسید. (ذکر یک مورد)

د) وظایف واسال‌ها در برابر ارباب خود چه بود؟ (ذکر دو مورد)

۲ کاربرست شواهد و مدارک تاریخی:

متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید:

«ژرمن‌ها شاخه‌ای از اقوام هند و اروپایی بودند که در جنوب شبه‌جزیرهٔ اسکاندیناوی و سواحل دریاهای بالتیک و شمال به‌صورت خانه‌به‌دوش می‌زیستند و از طریق ماهی‌گیری و شکار، امرار معاش می‌کردند. در حدود ۱۰۰۰ ق.م برخی از طوایف ژرمن، احتمالاً به‌دلیل سرما و یخبندان و کمبود مواد غذایی، به مناطق جنوبی‌تر مهاجرت کردند و در ناحیه‌ای که کشورهای کنونی آلمان، لهستان، اتریش و سوئیس قرار دارند، استقرار یافتند. پس از آنکه امپراتوری روم باستان قلمرو خود را به مرکز اروپا گسترش داد و بر سرزمین گُل (فرانسه و بلژیک) تسلط یافت، با ژرمن‌ها برخورد کرد. رومیان، ژرمن‌ها را به این دلیل که خواندن و نوشتن نمی‌دانستند و با تمدن بیگانه بودند، «بربر» می‌خواندند،

الف) ژرمن‌ها چه کسانی بودند و در کجا می‌زیستند؟

ب) چرا رومیان ژرمن‌ها را «بربر» می‌خواندند؟

۳ سرف را تعریف کنید.

۴ دلایل اهمیت شهر قسطنطنیه را برای امپراتوری روم شرقی برشمارید.

۵ مهم‌ترین پیامدهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی یورش ژرمن‌ها به امپراتوری روم غربی چه بود؟

جنگ‌های صلیبی، پیدایش

۶ تأثیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی بر پیدایش جنگ‌های صلیبی را توضیح دهید.

۷ گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف) چرا پاپ لقب «امپراتوری مقدس روم» را به شارلمانی داد؟

۱) زیرا او موفق به شکست یهودیان و مسلمانان در نبرد تورین شد.

۲) زیرا موفق شد مناطق مقدس مسیحیت را از دست یهودیان خارج کند.

۳) به‌دلیل آنکه موفق شد مناطق مقدس را از دست مسلمانان خارج سازد.

۴) چون شارلمانی همچون پدر و نیای خود، با پاپ متحد شد و از او در برابر دشمنان و رقیبانش پشتیبانی کرد.

ب) در سده‌های ۱۲ و ۱۳ م کدام گروه‌ها از اقدام فرمانروایان اروپایی در ایجاد تمرکز و تشکیل ارتش دائمی حمایت می‌کردند؟

۱) پاپ و کلیسا

۲) فئودال‌ها و شوالیه‌ها

۳) بازرگانان و صنعت‌گران

۴) نظامیان و درباریان

۸ کدام علل و عوامل باعث شکل‌گیری جنگ‌های صلیبی شد؟ (ذکر دو مورد)

۹ چرا بازرگانان و صنعت‌گران در سده‌های ۱۲ و ۱۳ م، از پیدایش پادشاهی‌های قدرتمند در اروپا پشتیبانی می‌کردند؟

۱۰ عوامل زمینه‌ساز شکست مسلمانان در نخستین جنگ صلیبی و پیامدهای این شکست چه بود؟

۱۱ پیامدهای پیروزی سلجوقیان در جنگ ملازگرد برای امپراتوری روم شرقی چه بود؟ (ذکر یک مورد)

۱۲ تأثیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی را بر بروز جنگ‌های صلیبی توضیح دهید.

۱۳ چرا در نیمه نخست قرون وسطا، فعالیت‌های علمی و فرهنگی کساد و بی‌رونق شد؟

۱۴ کلیسا در قرون وسطا برای مقابله با بی‌دینی و بدعت‌گذاری و جلوگیری از اندیشه‌های مخالفان خود چه کرد؟

۱۵ روابط کلیسا با شاهان و فتودال‌ها در قرون وسطا چگونه بود؟

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) هولاکو، نخست قدرت اسماعیلیان را با گشودن قلعه‌های مستحکم آنان از بین برد. او سپس با تسخیر بغداد و کشتن خلیفه عباسی، به حکومت خاندان بنی عباس پایان داد. (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)

ب) امویان برخلاف روش اسلام که هر نوع تبعیض نژادی را ناروا می‌دانند، به پیوندهای قبیله‌ای و قومی اهمیت زیادی می‌دادند. به همین دلیل در مرتبه اول خاندان و قبیله خود یعنی بنی امیه و قریش را بر اقوام غیرعرب برتری بخشیدند. (صفحه ۵۷ و ۵۸ کتاب درسی)

ج) در عصر سامانیان زبان و ادب فارسی اوج گرفت، امیران و وزیران ایران دوست و فرهنگ پرور سامانی زحمات فراوانی برای ترویج این زبان کشیدند. آنان شاعران و نویسندگان فارسی‌گو را تشویق و حمایت می‌کردند. رودکی پدر شعر فارسی در این زمان می‌زیست و مورد حمایت دربار سامانی بود. حکیم ابوالقاسم فردوسی نیز در اواخر دوره سامانی شروع به سرودن شاهنامه کرد. (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

د) واسال به ارباب خود سوگند وفاداری یاد می‌کرد و موظف بود که هنگام جنگ او را یاری دهد، از کاخ و کوشک او حفاظت کند و به او عوارض و مالیات بپردازد. (صفحه ۱۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) هولاکو، نخست قدرت اسماعیلیان را با گشودن قلعه‌های مستحکم آنان از بین برد. / او سپس با تسخیر بغداد و کشتن خلیفه عباسی، به حکومت خاندان بنی عباس پایان داد. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

ب) امویان برخلاف روش اسلام که هر نوع تبعیض نژادی را ناروا می‌دانند، به پیوندهای قبیله‌ای و قومی اهمیت زیادی می‌دادند. به همین دلیل در مرتبه اول خاندان و قبیله خود یعنی بنی امیه و قریش را بر اقوام غیرعرب برتری بخشیدند. (۵/۵ نمره)

ج) در عصر سامانیان زبان و ادب فارسی اوج گرفت. امیران و وزیران ایران دوست و فرهنگ پرور سامانی زحمات فراوانی برای ترویج این زبان کشیدند - آنان شاعران و نویسندگان فارسی‌گو را تشویق و حمایت می‌کردند - رودکی پدر شعر فارسی در این زمان می‌زیست و مورد حمایت دربار سامانی بود. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

د) واسال به ارباب خود سوگند وفاداری یاد می‌کرد - موظف بود که هنگام جنگ او را یاری دهد - از کاخ و کوشک او حفاظت کند - به او عوارض و مالیات بپردازد. (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲/۵ نمره)

۲ الف) ژرمن‌ها شاخه‌ای از اقوام هند و اروپایی بودند و در جنوب شبه جزیره اسکاندیناوی و سواحل دریاهای بالتیک و شمال به صورت خانه به دوش می‌زیستند. ب) به خاطر اینکه خواندن و نوشتن نمی‌دانستند و با تمدن بیگانه بودند.

(صفحه ۱۶۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ژرمن‌ها شاخه‌ای از اقوام هند و اروپایی بودند (۲/۵ نمره) و در جنوب شبه جزیره اسکاندیناوی و سواحل دریاهای بالتیک و شمال به صورت خانه به دوش می‌زیستند (۲/۵ نمره). ب) به خاطر اینکه خواندن و نوشتن نمی‌دانستند و با تمدن بیگانه بودند (۵/۵ نمره).

۳ در قرون وسطا کار بر روی زمین‌های اربابان (فئودال‌ها) به عهده میلیون‌ها کشاورز وابسته به زمین بود که به آنها سرف می‌گفتند.

۴ قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری بیزانس، به سبب برخورداری از موقعیت جغرافیایی و ارتباطی ویژه و داشتن باروهای دفاعی مستحکم، پایگاه مهمی برای تسلط آن امپراتوری بر ولایات تابع و حفاظت از راه‌های مهم تجاری به شمار می‌رفت.

(صفحه ۱۶۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری بیزانس، به سبب برخورداری از موقعیت جغرافیایی و ارتباطی ویژه و داشتن باروهای دفاعی مستحکم (۵/۵ نمره)، پایگاه مهمی برای تسلط آن امپراتوری بر ولایات تابع و حفاظت از راه‌های مهم تجاری به شمار می‌رفت (۵/۵ نمره).

۵ این یورش‌ها موجب: ۱- افول شهرنشینی ۲- رکود تجارت ۳- و گسترش زندگی روستائینی شد.

۶ به دنبال هجوم و مهاجرت گسترده طوایف ژرمنی به سرزمین‌های اروپای غربی و رکود و تعطیلی فعالیت‌های تجاری و کارگاهی، این سرزمین‌ها با مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی همچون افزایش جمعیت، بیکاری، فقر و کمبود مواد غذایی مواجه شده بود. از این رو، پادشاهان و فئودال‌ها به منظور کاهش مشکلات اقتصادی و اجتماعی قلمرو خود، تلاش می‌کردند تا مردم را تشویق کنند که برای شرکت در جنگ‌های مذهبی، راهی سرزمین‌های دوردست شوند.

کلید واژه: ۱- رکود و تعطیلی فعالیت‌های تجاری و کارگاهی ۲- افزایش جمعیت، بیکاری، فقر، کمبود مواد غذایی ۳- تشویق مردم توسط پادشاهان و فئودال‌ها به شرکت در جنگ به منظور کاهش مشکلات اقتصادی و اجتماعی

۷ الف) گزینه ۴؛ شارلمانی همچون پدر و نیای خود، با پاپ متحد شد و از او در برابر دشمنان و رقیبانش پشتیبانی کرد. پاپ نیز لقب «امپراتور مقدس روم» را به او داد. (صفحه ۱۶۳ کتاب درسی)

ب) گزینه ۳؛ فرمانروایان به منظور ایجاد تمرکز و کاهش وابستگی به نیروی نظامی فئودال‌ها، اقدام به تشکیل ارتش دائمی و منظم کردند و این اقدام مورد حمایت بازرگانان و صنعت‌گران قرار گرفت. (صفحه ۱۶۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۴، ب) گزینه ۳

(هر مورد ۲/۵ نمره)

۸ ۱) مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی ۲) به خطر افتادن موجودیت امپراتوری بیزانس ۳) موفقیت نظامی مسیحیان در اندلس

(صفحه ۱۶۶ و ۱۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی (۲) به خطر افتادن موجودیت امپراتوری بیزانس (۳) موفقیت نظامی مسیحیان در اندلس (ذکر دو مورد، هر مورد ۵/۵ نمره)

۹ زیرا حکومت مرکزی مقتدر از طریق برقراری نظم و امنیت، وحدت اداری و یکسان‌سازی قوانین، شرایط مساعدی برای توسعه تجارت و صنعت فراهم می‌آورد.

۱۰ صلیبیان در نخستین جنگ صلیبی با استفاده از غفلت حکومت سلجوقی و اختلاف و دشمنی‌هایی که میان خلافت‌های فاطمیان و عباسیان وجود داشت، شهر بیت‌المقدس و چند شهر دیگر منطقه شام در سواحل شرقی مدیترانه را تصرف کردند (۱۰۹۹ م / ۴۹۳ ق) و ساکنان مسلمان و یهودی آن شهرها را از دم تیغ گذراندند. (صفحه ۱۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

صلیبیان در نخستین جنگ صلیبی با استفاده از غفلت حکومت سلجوقی و اختلاف و دشمنی‌هایی که میان خلافت‌های فاطمیان و عباسیان وجود داشت (۵/۵ نمره)، شهر بیت‌المقدس و چند شهر دیگر منطقه شام در سواحل شرقی مدیترانه را تصرف کردند (۱۰۹۹ م / ۴۹۳ ق) و ساکنان مسلمان و یهودی آن شهرها را از دم تیغ گذراندند (۵/۵ نمره).

۱۱ موجب شد که امپراتور روم شرقی از پاپ، علیه مسلمانان درخواست کمک کند. در پی این تقاضا، پاپ اوربان دوم، مسیحیان را به حمله به سرزمین‌های اسلامی و جنگ با مسلمانان فراخواند. (صفحه ۱۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

موجب شد که امپراتور روم شرقی از پاپ، علیه مسلمانان درخواست کمک کند. / در پی این تقاضا، پاپ اوربان دوم، مسیحیان را به حمله به سرزمین‌های اسلامی و جنگ با مسلمانان فراخواند. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

۱۲ به دنبال هجوم و مهاجرت گسترده طوایف ژرمنی به سرزمین‌های اروپای غربی و رکود و تعطیلی فعالیت‌های تجاری و کارگاهی، این سرزمین‌ها با مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی همچون افزایش جمعیت، بیکاری، فقر و کمبود مواد غذایی مواجه شده بود. از این‌رو، پادشاهان و فئودال‌ها به منظور کاهش مشکلات اقتصادی و اجتماعی قلمرو خود، تلاش می‌کردند تا مردم را تشویق کنند که برای شرکت در جنگ‌های مذهبی راهی سرزمین‌های دور دست شوند. در آن زمان، گروهی از اروپاییان که به عنوان زائر به بیت‌المقدس رفت‌وآمد داشتند، آوازه ثروت، رفاه و رونق سرزمین‌های اسلامی را به گوش دیگران رسانیده بودند.

۱۳ به دلیل افول شهرها

۱۴ از حربه تفتیش عقاید یا «انکیزسیون» استفاده می‌کرد. متهمان به بی‌دینی و بدعت‌گذاری، از کلیسا اخراج و به سختی مجازات می‌شدند. تبعید، مصادره دارایی، به چوب بستن و سوزاندن از جمله مجازات‌های اینگونه متهمان بود.

۱۵ آمیزه‌ای از اتحاد و همکاری و رقابت و کشمکش بر سر قدرت بود. در سده‌های نخستین قرون وسطا، پاپ‌ها از طریق همکاری و اتحاد با شاهان و اشراف اروپای غربی، تلاش‌های سیاسی و نظامی امپراتوری بیزانس را برای تسلط بر کلیسای رم ناکام گذاشتند. پس از مرگ شارلمانی، اسقف‌ها و پاپ به سبب آشفتگی اوضاع، مدعی حقوق سیاسی و قدرت دنیوی شدند و در مواقعی با شاهان و امپراتوران به رقابت و کشمکش پرداختند. در سده‌های ۱۱ و ۱۲م. اختلاف و درگیری شدیدی میان پاپ و امپراتور آلمان بر سر انتصاب اسقف‌ها و اعطای حلقه و عصای اسقفی به وجود آمد.

مشاوره کنکور نوتروفیل

بیستوفیل تاریخ درس ۱۶
یازدهم

سال یازدهم
انسانی

فهرست

۱ ایتالیا ، زادگاه و پیشگام رنسانس

۱ دستاوردها و تحولات رنسانس و عصر جدید

ایتالیا، زادگاه و پیشگام رنسانس

۱ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:

- الف) کدام آثار علمی و دینی در دورهٔ سامانیان به زبان فارسی تألیف و یا ترجمه شدند؟ (ذکر دو مورد)
 ب) کدام عوامل باعث رونق و توسعهٔ زبان و ادبیات فارسی در قرون چهارم تا هفتم شد؟ (ذکر یک مورد)
 ج) سرف‌ها چه کسانی بودند؟
 د) رنسانس به چه معنایی است و مفهوم تاریخی آن چیست؟

۲ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- الف) چگونه بورژواها نقش مؤثری در ادارهٔ امور شهرها را بر عهده گرفتند؟
 ب) علت اهمیت خاندان معروف مدیچی در فلورانس چه بود؟

دستاوردها و تحولات رنسانس و عصر

۳ چرا پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه‌ها و سرزمین‌های جدید از خود نشان دادند؟ (دو مورد)

۴ جنبش اصلاح دینی در دورهٔ رنسانس با انتقاد از چه مسائلی آغاز شد؟

۵ اظهارنظر و قضاوت:

- الف) به نظر شما به چه دلایلی، قریش در شبه‌جزیرهٔ عربستان قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی داشت؟
 ب) به نظر شما آثار و پیامدهای اکتشافات جغرافیایی اروپاییان بر مستعمرات و مردم بومی قارهٔ آمریکا چه بود؟

۶ کاربرست شواهد و مدارک تاریخی:

متن زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.

«مواد و موضوع‌های درسی که در دورهٔ رنسانس به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شد، به «هنرهای ذوقی» موسوم بود که شامل تاریخ، فلسفهٔ اخلاق، بلاغت و فصاحت، ادبیات، شعر، ریاضی، نجوم و موسیقی می‌شد. آموزش زبان یونانی و لاتین، تربیت‌بدنی و تعلیم دیانت مسیح (ع) هم از برنامه‌های مدارس بود. ویتورینو دربارهٔ موضوع‌های درسی گفته است: «در زمرهٔ این مطالعات، من مکان اول را به تاریخ می‌دهم، چون هم جذاب است و هم مفید؛ و این کیفیات هم موردنظر دانشمندان است و هم خواستهٔ سیاستمداران؛ فلسفهٔ اخلاق بعد از تاریخ اهمیت دارد که در واقع، به معنای خاص، هنر ذوقی است و مقصود از آن راهنمایی انسان به سرّ آزادی است. پس تاریخ به ما مثال‌های روشن از مفاهیمی می‌دهد که فلسفه تلقین می‌کند. فلسفه می‌گوید انسان چه کار کند؛ تاریخ می‌گوید انسان در گذشته چه گفته و چه کرده و از آنها برای امروز چه عبرت‌های عملی به دست می‌آوریم»

الف) درس تاریخ در برنامهٔ تعلیم و تربیت دورهٔ رنسانس چه جایگاه و اهمیتی داشت؟ چرا؟

ب) از نظر ویتورینو تاریخ به انسان چه می‌آموزد؟

۷ جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.

الف) عصر صفویان یکی از دوره‌های درخشان معماری ایران است. معماری ایرانی در این دوره، با برخورداری از تجارب معماری فاخر عصر زندیان شکوفا شد.

ب) شوالیه‌ها به ارباب خود سوگند وفاداری یاد می‌کردند و موظف بودند که هنگام جنگ او را یاری دهند، از کاخ و کوشک او حفاظت کنند و به او عوارض و مالیات بپردازند.

ج) در عصر رنسانس و قرون جدید، نگرش علمی اروپاییان در نتیجهٔ آشنایی آنان با پیشرفت‌های علمی مسلمانان و اشاعهٔ اندیشه‌های اومانیستی تغییر کرد.

۸ هریک از مفاهیم سمت چپ با کدام گزینه در سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون چپ یک مورد اضافی است.)

(۱) فرانسه	الف) پیشگام اکتشافات جغرافیایی
(۲) فلورانس	ب) با فتح این شهر توسط ترکان مسلمان عثمانی، امپراتوری روم شرقی متلاشی شد.
(۳) قسطنطنیه	ج) یکی از شهرهایی که کاخ‌ها و کلیساهایی در عصر رنسانس در آن ساخته شد.
(۴) پرتغال	

۹ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:

الف) اومانیزم:

ب) سنت وقف:

۱۰ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) شرایط علم و آموزش را در نیمه نخست قرون وسطا با نیمه دوم قرون وسطا مقایسه کنید.

ب) هنر نقاشی و مجسمه‌سازی عصر رنسانس با قرون وسطا چه تفاوتی داشت؟

۱۱ پیامدهای نهضت پروتستان چه بود؟ (ذکر دو مورد)

۱۲ چرا پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه و سرزمین‌های جدید داشتند؟

۱۳ دیدگاه اومانیزم‌ها (انسان‌گرایان) و کلیسا در مورد انسان را با هم مقایسه کنید.

۱۴ نتایج نهضت پروتستان در اروپا را بنویسید.

۱۵ نقش مسلمانان را در نهضت علمی رنسانس نقد و بررسی کنید.

پاسخنامه تشریحی

۱ الف ترجمه و تلخیص تاریخ طبری با عنوان تاریخ بلعمی و ترجمه تفسیر طبری بر قرآن و همچنین نخستین کتاب جغرافیایی به زبان فارسی با عنوان حدود العالم من مشرق الی مغرب نگارش یافت. (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) تلاش‌های دیوان‌سالاران ایرانی در تبدیل زبان دستگاه اداری غزنویان از عربی به فارسی که در دوره سلجوقی عملاً رسمیت یافت و تمایل دانشمندان این دوره به نوشتن آثار خود به زبان فارسی نیز در رونق و توسعه زبان و ادبیات فارسی نقش بسزایی داشت. (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

ج) در قرون وسطا کار بر روی زمین‌های اربابان (فئودال‌ها) به عهده میلیون‌ها کشاورز وابسته به زمین بود که به آنها سرف می‌گفتند. (صفحه ۱۶۵ کتاب درسی)

د) رنسانس به معنای نوزایی و تجدید حیات است و از نظر تاریخی به دگرگونی‌های فکری و فرهنگی گفته می‌شود که به‌منظور احیای فرهنگ یونان و روم باستان، از ایتالیا آغاز شد و به‌تدریج در بخش‌های دیگر اروپا گسترش یافت. (صفحه ۱۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ترجمه و تلخیص تاریخ طبری با عنوان تاریخ بلعمی / و ترجمه تفسیر طبری بر قرآن / و همچنین نخستین کتاب جغرافیایی به زبان فارسی با عنوان حدود العالم من مشرق الی مغرب نگارش یافت. (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

ب) تلاش‌های دیوان‌سالاران ایرانی در تبدیل زبان دستگاه اداری غزنویان از عربی به فارسی که در دوره سلجوقی عملاً رسمیت یافت / و تمایل دانشمندان این دوره به نوشتن آثار خود به زبان فارسی نیز در رونق و توسعه زبان و ادبیات فارسی نقش بسزایی داشت. (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۰ نمره)

ج) در قرون وسطا کار بر روی زمین‌های اربابان (فئودال‌ها) به عهده میلیون‌ها کشاورز وابسته به زمین بود که به آنها سرف می‌گفتند (۵/۰ نمره).

د) رنسانس به معنای نوزایی و تجدید حیات است (۲۵/۰ نمره) و از نظر تاریخی به دگرگونی‌های فکری و فرهنگی گفته می‌شود که به‌منظور احیای فرهنگ یونان و روم باستان، از ایتالیا آغاز شد و به‌تدریج در بخش‌های دیگر اروپا گسترش یافت (۲۵/۰ نمره).

۲ الف) آنان با ایجاد انجمن‌ها و شوراهای مختلف نقش مؤثری در اداره امور شهرها به عهده گرفتند.

ب) آنان مشوق و حامی جدی فرهنگ، ادب و هنر بودند.

(صفحه ۱۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آنان با ایجاد انجمن‌ها و شوراهای مختلف نقش مؤثری در اداره امور شهرها به عهده گرفتند.

ب) آنان مشوق و حامی جدی فرهنگ، ادب و هنر بودند.

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۳ زیرا از یک‌سو قادر به رقابت با دولت‌شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند. از سوی دیگر با حکومت عثمانی که بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه مسلط بود، دشمنی و ستیز داشتند.

۴ جنبش اصلاح دین با انتقاد و اعتراض به برخی از نظریات و عملکرد کلیسا شروع شد.

۵ الف) قبیله قریش به سبب در اختیار داشتن اداره کعبه و برقراری رابطه تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک، قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی در میان قبایل دیگر داشت. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

ب) به دنبال دستیابی اروپاییان به سرزمین‌های جدید، جمعیت زیادی از مردم بومی مستعمرات به ویژه در قاره آمریکا بر اثر سرکوب شدید و انتشار بیماری‌های مرگبار از بین رفتند. اروپاییان تمدن‌های بومی و نهادهای کهن آن قاره را نابود کردند و دین، زبان و فرهنگ خود را به جای آن نشانند. (صفحه ۱۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) به سبب در اختیار داشتن اداره کعبه (۵/۰ نمره) و برقراری رابطه تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک (۵/۰ نمره)

ب) به دنبال دستیابی اروپاییان به سرزمین‌های جدید، جمعیت زیادی از مردم بومی مستعمرات به ویژه در قاره آمریکا بر اثر سرکوب شدید و انتشار بیماری‌های مرگبار از بین رفتند (۵/۰ نمره). اروپاییان تمدن‌های بومی و نهادهای کهن آن قاره را نابود کردند و دین، زبان و فرهنگ خود را به جای آن نشانند. (۵/۰ نمره).

۶ الف) در جایگاه و مکان اول قرار داشت؛ چون هم جذاب است و هم مفید و این کیفیات هم موردنظر دانشمندان است و هم خواسته سیاستمداران.

ب) تاریخ می‌گوید انسان در گذشته چه گفته و چه کرده و از آنها برای امروز چه عبرت‌های عملی به دست می‌آوریم.

(صفحه ۱۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) در جایگاه و مکان اول قرار داشت؛ (۲۵/۰ نمره) چون هم جذاب است و هم مفید و این کیفیات هم موردنظر دانشمندان است و هم خواسته سیاستمداران. (۲۵/۰ نمره)

ب) تاریخ می‌گوید انسان در گذشته چه گفته و چه کرده و از آنها برای امروز چه عبرت‌های عملی به دست می‌آوریم (۵/۰ نمره).

۷ الف) نادرست؛ زندیان پس از صفویان بودند - معماری ایران در این دوره تحت تأثیر معماری تیموریان بوده است. (صفحه ۱۵۲ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ توضیحات داده‌شده در رابطه با واسال‌ها می‌باشد، نه شوالیه‌ها. (صفحه ۱۶۴ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۱۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (ب) نادرست (ج) درست

(هر مورد ۲۵ نمره)

۸ الف) ۴: پرتغالی‌ها که پیشگام اکتشافات جغرافیایی بودند، در نیمه دوم سده ۱۵م، در سواحل غربی قاره آفریقا در اقیانوس اطلس مشغول کشف سرزمین‌های جدید شدند. (صفحه ۱۸۲ کتاب درسی)

ب) ۳: امپراتوری روم شرقی سرانجام با فتح قسطنطنیه (۱۴۵۳ م / ۸۵۷ ق) توسط ترکان مسلمان عثمانی متلاشی شد. (صفحه ۱۶۰ کتاب درسی)

ج) ۲: کاخ‌ها و کلیساهایی که در عصر رنسانس در شهرهای مختلف ایتالیا به‌ویژه رم، فلورانس و ونیز ساخته شد، بیانگر اوج شکوه معماری عصر رنسانس است. (صفحه ۱۷۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۴ ← (پرتغال) ب) ۳ ← (قسطنطنیه) ج) ۲ ← (فلورانس)

(هر مورد ۲۵ نمره)

۹ الف) یکی از وجوه مهم تفکر رنسانس که ریشه در فرهنگ یونان باستان داشت، حرمت نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعداد و توانایی‌های او بود، که از آن به‌عنوان اومانیزم یا انسان‌گرایی تعبیر می‌شود. انسان‌گرایان یا اومانیزست‌ها به تبعیت از یونانیان باستان، انسان را محور و مدار جهان می‌شمردند. (صفحه ۱۷۶ کتاب درسی)

ب) در دوره صفوی، سنت وقف در جامعه گسترش یافت و شاهان و سایر ثروتمندان بخشی از ثروت و دارایی خود را وقف امور مذهبی، علمی و آموزشی و ترویج هنر و معماری کردند. (صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یکی از وجوه مهم تفکر رنسانس که ریشه در فرهنگ یونان باستان داشت (۵ نمره)، حرمت نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعداد و توانایی‌های او بود که از آن به‌عنوان اومانیزم یا انسان‌گرایی تعبیر می‌شود (۵ نمره).

ب) در دوره صفوی، سنت وقف در جامعه گسترش یافت و شاهان و سایر ثروتمندان بخشی از ثروت و دارایی خود را (۵ نمره) وقف امور مذهبی، علمی و آموزشی و ترویج هنر و معماری کردند (۵ نمره).

۱۰ الف) در نیمه نخست قرون وسطا به‌دلیل افول شهرها، فعالیت‌های علمی و فرهنگی، کساد و بی‌رونق شد و عمده آموزش به تربیت کشیشان و مبلغان مذهبی اختصاص یافت. در این دوره کلیسا سیطره زیادی بر ابعاد مختلف فرهنگ و نظام تعلیم و تربیت داشت.

در نیمه دوم قرون وسطا به‌ویژه بعد از جنگ‌های صلیبی، به‌سبب رونق شهرهای اروپایی و افزایش ثروت و رشد جمعیت شهری، نیاز به علم و آموزش بیشتر شد. (صفحه ۱۷۱ کتاب درسی)

ب) رنسانس در عرصه هنر، خصوصاً نقاشی، پیکرتراشی (مجسمه‌سازی) و معماری دگرگونی عظیمی ایجاد کرد، به‌گونه‌ای که آثار هنری این دوره به لحاظ موضوع و سبک با آثار هنری دوره قرون وسطا به‌کلی متفاوت بود. (صفحه ۱۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) در نیمه نخست قرون وسطا به‌دلیل افول شهرها، فعالیت‌های علمی و فرهنگی کساد و بی‌رونق شد و عمده آموزش به تربیت کشیشان و مبلغان مذهبی اختصاص یافت. در این دوره کلیسا سیطره زیادی بر ابعاد مختلف فرهنگ و نظام تعلیم و تربیت داشت (۵ نمره). در نیمه دوم قرون وسطا به‌ویژه بعد از جنگ‌های صلیبی، به‌سبب رونق شهرهای اروپایی و افزایش ثروت و رشد جمعیت شهری، نیاز به علم و آموزش بیشتر شد (۵ نمره).

ب) رنسانس در عرصه هنر، خصوصاً نقاشی، پیکرتراشی (مجسمه‌سازی) و معماری دگرگونی عظیمی ایجاد کرد (۵ نمره)، به‌گونه‌ای که آثار هنری این دوره به لحاظ موضوع و سبک با آثار هنری دوره قرون وسطا به‌کلی متفاوت بود (۵ نمره).

۱۱ الف) از بین رفتن وحدت کلیسای کاتولیک (۲) باعث بروز سلسله جنگ‌های مذهبی میان پروتستان‌ها و کاتولیک‌ها شد که بخش‌های وسیعی از اروپا را فراگرفت. (۳) باعث تقویت پادشاهان و دولت‌های ملی شد. (۴) به رشد ملی‌گرایی در اروپا کمک فراوانی کرد. (۵) باعث تضعیف قدرت کلیسای کاتولیک و کاهش نقش آن در زندگی مردم و جوامع اروپایی شد.

(صفحه ۱۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) از بین رفتن وحدت کلیسای کاتولیک (۲) باعث بروز سلسله جنگ‌های مذهبی میان پروتستان‌ها و کاتولیک‌ها شد که بخش‌های وسیعی از اروپا را فراگرفت. (۳) باعث تقویت پادشاهان و دولت‌های ملی شد. (۴) به رشد ملی‌گرایی در اروپا کمک فراوانی کرد. (۵) باعث تضعیف قدرت کلیسای کاتولیک و کاهش نقش آن در زندگی مردم و جوامع اروپایی شد. (مورد ۵ نمره)

۱۲ پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها که از تجارت پررونق دریای مدیترانه و سرزمین‌های پیرامون آن سود زیادی نمی‌بردند، انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه‌ها و سرزمین‌های جدید از خود نشان دادند؛ زیرا از یک سو قادر به رقابت با دولت‌شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند و از سوی دیگر با حکومت عثمانی که بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه مسلط بود، دشمنی و ستیز داشتند.

(صفحه ۱۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها که از تجارت پررونق دریای مدیترانه و سرزمین‌های پیرامون آن سود زیادی نمی‌بردند، انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه‌ها و سرزمین‌های جدید از خود نشان دادند (۵ نمره)؛ زیرا از یک سو قادر به رقابت با دولت‌شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند (۲۵ نمره) و از سوی دیگر با حکومت عثمانی که بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه مسلط بود، دشمنی و ستیز داشتند (۲۵ نمره).

۱۳ اومانیزست‌ها (انسان‌گرایان) انسان را موجودی می‌شمردند که زندگی دنیوی او ارجمند و مهم است، کلیسا مروج این عقیده بود که انسان فقط برای خدمت به خداوند خلق شده است و دنیاگرایی و میل به لذت‌جویی، او را از رسیدن به سعادت و خوشبختی در جهان آخرت بازمی‌دارد.

۱۴ وحدت کلیسای کاتولیک را از میان برد و باعث بروز سلسله جنگ‌های مذهبی میان پروتستان‌ها و کاتولیک‌ها شد که بخش‌های وسیعی از اروپا را فراگرفت. این نهضت همچنین به تقویت پادشاهان و دولت‌های ملی و رشد اندیشه ملی‌گرایی در اروپا کمک فراوانی کرد. پیامد دیگر نهضت پروتستان تضعیف قدرت کلیسای کاتولیک و کاهش نقش آن در زندگی مردم و

جوامع اروپایی بود.

۱۵ دانشمندان اروپایی در قرون وسطی از طریق اندلس و سیسیل با دستاوردهای فکری و فرهنگی جهان اسلام آشنا شدند - جنگ‌های صلیبی و گسترش روابط تجاری میان اروپا و شرق باعث افزایش آشنایی و آگاهی اروپاییان با ابعاد مختلف تمدن اسلامی شد. همچنین ترجمه آثار فیلسوفان مسلمان به ویژه ابن سینا و ابن رشد، تأثیر بسزایی داشته است.